

Lietuva: 2013 m. Nacionalinė reformų darbotvarkė

Vilnius
2013

TURINYS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS	3
II. MAKROEKONOMINĖS PERSPEKTYVOS	4
III. EUROPOS SAJUNGOS TARYBOS REKOMENDACIJŲ LIETUVAI ĮGYVENDINIMAS.....	4
3.1. Perviršinio deficito mažinimas	5
3.2. Visapusiškos pensijų sistemos reformos įgyvendinimas.....	7
3.3. Užimtumo didinimas	9
3.4. Skurdo ir socialinės atskirties mažinimas.....	13
3.5. Valstybės valdomų įmonių reformos įgyvendinimas	14
3.6. Pastatų energetinio efektyvumo ir energijos tinklų konkurencingumo didinimas	15
IV. STRATEGIJOS „2020 M. EUROPA“ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS	19
4.1. Investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą didinimas.....	19
4.2. Ankstyvojo jaunų žmonių pasitraukimo iš švietimo sistemos mažinimas	22
4.3. Turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą asmenų dalies išlaikymas.....	23
4.4. Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo didinimas.....	24
4.5. Galutinės energijos vartojimo efektyvumo didinimas	25
4.6. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ribojimas	26
4.7. Užimtumo didinimas	28
4.8. Skurdo ir socialinės atskirties mažinimas.....	33
V. PAPILDOMŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMAS IR STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PANAUDOJIMAS	36
5.1. Pakto „Euro Plus“ įsipareigojimų įgyvendinimas	36
5.1.1. Konkurencingumo skatinimas	36
5.1.2. Užimtumo didinimas	42
5.1.3. Viešųjų finansų tvarumo didinimas	42
5.1.4. Finansinio stabilumo stiprinimas.....	43
5.2. Metinės augimo apžvalgos prioritetų įgyvendinimas	44
5.2.1. Tęsti diferencijuotą ir ekonomikos augimui palankų fiskalinį konsolidavimą.....	44
5.2.2. Grįžti prie įprastų skolinimo ekonomikai sąlygų	44
5.2.3. Skatinti augimą ir konkurencingumą.....	47
5.2.4. Mažinti nedarbą ir šalinti socialinius krizės padarinius.....	49
5.2.5. Modernizuoti viešąjį administravimą	49
5.3. Strategijos „2020 m. Europa“ pavyzdinių iniciatyvų įgyvendinimas	50
5.3.1. Inovacijų sąjunga.....	50
5.3.2. Judus jaunimas.....	50
5.3.3. Europos skaitmeninė darbotvarkė	51
5.3.4. Tausiai išteklius naudojanti Europa.....	52
5.3.5. Globalizacijos erai pritaikyta pramonės politika	53
5.3.6. Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė	53
5.3.7. Europos kovos su skurdu planas.....	54
5.4. Prioritetų, susijusių su strategija „2020 m. Europa“, įtraukimas į 2014-2020 m. Nacionalinės pažangos programą	56
VI. TARPINSTITUCINIS BENDRADARBIAVIMAS IR SOCIALINIŲ–EKONOMINIŲ PARTNERIŲ ĮTRAUKIMAS.....	58
VII. 2012 M. NACIONALINĖS REFORMŲ DARBOTVARKĖS ĮGYVENDINIMAS.....	59
1 priedas. Dabartiniai ir 2015, 2020 metais planuojami nacionaliniai kiekybiniai rodikliai.....	62
2 priedas. Rekomendacijų Lietuvai ir pagrindinių NRD numatytų struktūrinių reformų įvertinimas	63
3 priedas. Nacionalinių strategijos „2020 m. Europa“ tikslų ir pagrindinių įsipareigojimų ateinantiems 12 mėnesių įvertinimas.....	81

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

2013 m. Nacionalinė reformų darbotvarkė atnaujinta atsižvelgiant į metinį Europos Sąjungos ekonominės politikos koordinavimo ciklą, vadinamą Europos semestru. 2013 m. Nacionalinė reformų darbotvarkė apibendrina svarbiausias vykdomas ir planuojamas struktūrines reformas siekiant kiekybinių strategijos „2020 m. Europa“ tikslų, įgyvendinant Europos Sąjungos Tarybos rekomendaciją „Dėl 2012 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos ir dėl Tarybos nuomonės dėl atnaujintos 2012–2015 m. Lietuvos konvergencijos programos“ ir 2011 m. Lietuvos prisiimtus įsipareigojimus pagal paktą „Euro plus“. Rengiant dokumentą, taip pat atsižvelgta į Valstybės pažangos strategiją „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, kurią 2012 m. gegužės 15 d. patvirtino Lietuvos Respublikos Seimas. Planuojant naujas priemones struktūrinių reformų srityje, įvertinti ir Europos Komisijos pasiūlymai Europos Sąjungos valstybėms narėms pateikti komunikate „2013 m. Metinė augimo apžvalga“.

Atnaujintos 2013 m. Nacionalinės reformų darbotvarkės struktūra ir formatas parengti atsižvelgiant į 2013 m. sausio 14 d. Europos Komisijos paskelbtas gaires. 2013 m. Nacionalinę reformų darbotvarkę papildė 3 priedai: 1 priede pateikiami dabartiniai ir 2015, 2020 m. numatomi kiekybiniai rodikliai siekiamose srityse; 2 priede pateikiama informacija dėl Tarybos rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo; 3 priede – nacionalinių strategijos „2020 m. Europa“ tikslų, Lietuvos įsipareigojimų pagal paktą „Euro plus“, Metinės augimo apžvalgos ir pavyzdinių iniciatyvų įgyvendinimą bei pagrindinius įsipareigojimus ateinantiems 12 mėnesių.

Siekdama prisijungti prie Euro zonos ir stiprinti Europos Sąjungos ekonominę valdyseną bei konkurencingumą, Lietuva 2011 m. prisiėmė papildomus įsipareigojimus pagal Euro zonos valstybių paktą „Euro plus“ toliau skatinti konkurencingumą, didinti užimtumą, užtikrinti viešųjų finansų tvarumą ir finansinį stabilumą.

Strategijos „2020 m. Europa“ prioritetų – pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo įgyvendinimas vertinamas kiekybiniais rodikliais. Šie prioritetai apima užimtumo, investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą didinimą, energetiką ir kovą su klimato kaita, socialinės atskirties mažinimą ir švietimo plėtrą.

Komunikate „2013 m. Metinė augimo apžvalga“ Europos Komisija pateikė pasiūlymus dėl ES prioritetų ateinantiems 12 mėn. ekonomikos ir biudžeto politikų srityje bei reformų, kurios paskatintų augimą ir darbo vietų kūrimą. Paskelbus šį dokumentą, prasidėjo trečiasis ekonominio valdymo Europos Semestras. Komisija mano, kad 2013 m. pastangos nacionaliniu ir ES lygmeniu, kaip ir 2012 m., turėtų būti sutelktos į tuos pačius penkis prioritetinius veiksmus: tęsti diferencijuotą ir ekonomikos augimui palankų fiskalinį konsolidavimą, atkurti įprastą skolinimą ekonomikai, skatinti augimą ir konkurencingumą, mažinti nedarbą ir šalinti socialinius krizės padarinius, modernizuoti viešąjį administravimą.

Atsižvelgiant į strategijoje „2020 m. Europa“, Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ išskeltus prioritetus ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 m. programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimu, neatidėliotini Vyriausybės veiklos prioritetai yra susiję su užimtumo didinimu, nedarbo, skurdo ir socialinės atskirties mažinimu, investicijų ir verslo aplinkos gerinimu, finansinio tvarumo užtikrinimu, pasirengimu įsivesti bendrąją Europos valiutą eurą, kompleksine mokesčių sistemos peržiūra, pasirengimu naujai 2014–2020 m. Europos Sąjungos daugiamečiai finansinei programai, švietimo ir aukštojo mokslo reforma, elektros ir dujų rinkų sukūrimu. Vidutinės trukmės laikotarpiu, siekiant strategijos „2020 m. Europa“ tikslų, bus svarbu įgyvendinti socialinio draudimo ir tęsti energetikos sektoriaus, sveikatos sistemos pertvarką,

toliau gerinti verslo aplinką bei sąlygas moksliniams tyrimams ir inovacijoms. Šių reformų įgyvendinimui itin svarbią reikšmę turės ES struktūrinių fondų parama.

2013 m. Nacionalinė reformų darbotvarkė buvo rengiama tuo pačiu metu kaip ir Lietuvos konvergencijos 2013 metų programa ir yra suderinta su Lietuvos Respublikos Vyriausybės strateginiais programiniais dokumentais. Pagrindinių struktūrinių reformų pamatinis principas artimuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu išlieka makroekonominio stabilumo užtikrinimas.

2013 m. Nacionalinę reformų darbotvarkę parengė tarpinstitucinė darbo grupė, sudaryta iš ministerijų, Lietuvos banko ir Statistikos departamento atstovų, darbotvarkės rengimą koordinavo Ūkio ministras. Siekiant į procesą įtraukti socialinius ir ekonominius partnerius 2013 m. Nacionalinės reformų darbotvarkės rengimo metu buvo vertinami siūlymai gauti iš įvairias interesų grupes atstovaujančių visuomeninių organizacijų, socialinių ir ekonominių partnerių.

II. MAKROEKONOMINĖS PERSPEKTYVOS

Nepaisant to, kad daugelis ES valstybių susidūrė su ekonomikos augimo problemomis, Lietuvos ekonomika yra viena iš sparčiausiai augančių ES valstybių. Lietuvos Statistikos departamento pateiktais duomenimis, 2012 m. realusis BVP Lietuvoje padidėjo 3,6 proc. BVP augimui didžiausios įtakos turėjo pramonės (4,3 proc.), žemės ūkio (8,6 proc.) ir paslaugų (3,7 proc.) sektorių augimas. Neigiami išliko tik statybos veiklos pokyčiai (-2,9 proc.). Svarbiausiu ekonomikos augimo veiksmu, kaip ir 2011 m., buvo eksportas. Statistikos departamento pateiktais duomenimis, 2012 m. prekių eksporto augimas siekė 14,5 proc. (lyginant su 2011 m.).

Išankstiniais duomenimis, nedarbo lygis per 2012 m. sumažėjo 2 procentiniais punktais ir siekė 13,2 proc. Teigiamos įtakos užimtumo augimui turėjo pramonės ir paslaugų sektoriaus augimas bei šalyje vykdomos užimtumo reformos. Tikėtina, kad užimtumas šalyje toliau didės, dėl ekonomikos augimo ir vykdomų struktūrinių reformų.

Manoma, kad 2013 m. ES ekonomikos augimo perspektyvos išliks neapibrėžtos, tačiau Europos centrinio banko ir ES valstybių narių vykdoma ūkio valdymo politika leidžia tikėtis, kad ir 2013–2015 m. toliau formosis palankios sąlygos augti Lietuvos ūkiui.

Informacija apie vidutinio laikotarpio centrinį ūkio raidos scenarijų ir valdžios sektoriaus finansų vidutinio laikotarpio tikslą yra pateikiama Lietuvos konvergencijos 2013 m. programoje.

III. EUROPOS SĄJUNGOS TARYBOS REKOMENDACIJŲ LIETUVAI ĮGYVENDINIMAS

Europos Komisija atliko išsamią Lietuvos ekonominės politikos analizę ir paskelbė rekomendacijas dėl ekonominės politikos ir struktūrinių reformų 2012–2013 m. laikotarpiui. Rekomendacijoms buvo pritarta 2012 m. birželio 28-29 d. Europos Vadovų Taryboje.

Rengdama rekomendacijas Europos Komisija įvertino 2012 m. Nacionalinę reformų darbotvarkę ir Lietuvos konvergencijos 2012 m. programą. Buvo įvertinta ne tik šių dokumentų svarba tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Lietuvos politikai, bet ir tai, kaip laikomasi Europos Sąjungos taisyklių ir gairių, kadangi Europos Sąjungos priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų būtina stiprinti bendrą Europos Sąjungos ekonomikos valdymą.

Kaip ir 2011 m., Lietuvai pateiktos 6 rekomendacijos. Dauguma rekomendacijų iš esmės liko tos pačios. Neliko atskiros rekomendacijos dėl verslo sąlygų gerinimo, daugiau dėmesio skiriama skurdo ir socialinės atskirties mažinimui bei užimtumo didinimui.

Europos Komisijos nuomone, mažiausia pažanga 2011–2012 m. buvo padaryta didinant darbo santykių lankstumą, vykdant daugiabučių namų renovaciją ir perorientuojant mokesčių sistemą į

mokesčius susijusius su energijos vartojimu (pvz. transporto). Geriausiai vertinama pažanga pasiekta gerinant verslo aplinką. Išliko rekomendacijos net ir tose srityse, kur buvo pasiekta nemaža pažanga, pvz.: dėl fiskalinės konsolidacijos, valstybės valdomų įmonių reformos. Tai leidžia užtikrinti tolesnį reformų tęstinumą.

3.1. Perviršinio deficito mažinimas

1 rekomendacija:

Padaryti planuotą pažangą siekiant laiku ištaisyti perviršinį deficitą. To siekiant, visiškai įvykdyti 2012 m. biudžetą ir užbaigti struktūrinį koregavimą, nurodytą Tarybos rekomendacijoje dėl perviršinio deficito procedūros. Po to nurodyti priemones, būtinas užtikrinti numatytos 2013 ir vėlesnių metų biudžeto strategijos įgyvendinimą, atliekant tinkamą struktūrinį koregavimą, kad būtų padaryta pakankama pažanga siekiant vidutinės trukmės biudžeto tikslo, įskaitant išlaidų kriterijaus laikymąsi, iki minimumo ribojant augimo skatinimo išlaidų mažinimą. Šiuo požiūriu apsvarstyti galimybę padidinti mažiausiai ekonomikos augimui kenkiančius mokesčius, kaip antai būsto ir aplinkos mokesčius, įskaitant automobilių mokesčius, kartu gerinant mokestinių prievolių vykdymą. Stiprinti fiskalinę sistemą, visų pirma nustatant privalomas viršutines išlaidų ribas pagal vidutinės trukmės biudžeto sistemą ir užtikrinant, kad jų būtų laikomasi.

Padaryti planuotą pažangą siekiant laiku ištaisyti perviršinį deficitą. To siekiant, visiškai įvykdyti 2012 m. biudžetą ir užbaigti struktūrinį koregavimą, nurodytą Tarybos rekomendacijoje dėl perviršinio deficito procedūros.

Vykdydama Tarybos rekomendaciją dėl perviršinio deficito procedūros, Lietuva mažina valdžios sektoriaus deficitą nuo 5,5 proc. BVP 2011 m. iki, išankstiniais vertinimais, 3,2 proc. BVP 2012 m.

Po to nurodyti priemones, būtinas užtikrinti numatytos 2013 ir vėlesnių metų biudžeto strategijos įgyvendinimą, atliekant tinkamą struktūrinį koregavimą, kad būtų padaryta pakankama pažanga siekiant vidutinės trukmės biudžeto tikslo, įskaitant išlaidų kriterijaus laikymąsi, iki minimumo ribojant augimą skatinančių išlaidų mažinimą.

Siekiant, kad 2013 m. valdžios sektoriaus deficitas neviršytų 2,5 proc. BVP (laikomasi Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų, deficitą kasmet mažinti bent po 0,5 proc. BVP), valstybės biudžeto asignavimai 2013 m. suplanuoti ne didesni, negu 2012 m. (išskyrus kai kurias sritis, kuriose valstybės išlaidos didės: skolos valdymas – apie 148 mln. Lt, įnašai į ES biudžetą – 138 mln. Lt ir Lietuvos pirmininkavimas ES – 136 mln. Lt), atėmus 2012 m. baigtų vykdyti programų lėšas. Siekiant numatyti valstybės biudžeto išlaidose papildomus 61,8 mln. litų dėl minimalios mėnesinės algos padidinimo, 2013 m. biudžete atlikti asignavimų sumažinimai taip, kad bendras valstybės biudžeto išlaidų padidėjimas atitinka Fiskalinės drausmės įstatymo reikalavimus.

Stiprinti fiskalinę sistemą, visų pirma nustatant įgyvendinamas ir privalomas viršutines išlaidų ribas vidutinės trukmės biudžeto sistemoje.

2012 m. fiskalinė sistema buvo sustiprinta papildant Biudžeto sandaros įstatymą, nustatant, kad tam tikrų metų valstybės biudžeto projekte ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projekte gali būti nukrypstama nuo Seimo patvirtintų trejų biudžetinių metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos planuojamų rodiklių tik tuo atveju, kai Vyriausybė raštu pateikia Seimui paaiškinimą, kaip pokyčiuose atsispindi nauji ekonomikos politikos prioritetai.

2013 m. biudžetas patvirtintas atsižvelgiant į Fiskalinės drausmės įstatyme įtvirtintą apribojimą išlaidoms bei Stabilumo ir augimo pakto įpareigojimą vidutiniu laikotarpiu siekti subalansuoto valdžios sektoriaus.

Vidutinės trukmės deficito užduotys ir struktūrinės priemonės, sudarysiančios sąlygas toms užduotims įvykdyti, yra pateikiamos Lietuvos konvergencijos 2013 m. programoje.

Nuo 2013 m. sausio 1 d. padidinti akcizai dyzeliniam kurui nuo 1 043 Lt iki 1 140 Lt už 1 000 litrų produkto (privaloma pagal 2004 m. balandžio 29 d. ES direktyvos 2004/74/EB, iš dalies keičiančios Direktyvos 2003/96/EB nuostatas dėl tam tikrų valstybių narių teisės prašyti laikinai atleisti nuo energetikos produktams ir elektros energijai nustatytų mokesčių ar sumažinti apmokestinimo lygį, reikalavimus). Nuo 2013 m. kovo 1 d. padidinti akcizai cigaretėms: specifinį elementą padidinant nuo 140 litų (40,6 euro) iki 148 litų (42,86 euro) už 1 000 cigarečių kartu nustatant, kad minimalus kombinuotasis akcizų tarifas už 1 000 cigarečių būtų nemažesnis nei 244 litai (anksčiau – nemažesnis kaip 232 litai), taip pat proporcingai didinamas akcizų tarifas ir cigarams bei cigarilėms nuo 84 Lt/kg iki 88 Lt/kg.

Šiuo požiūriu peržiūrėti ir apsvarstyti galimybę padidinti tuos mokesčius, kurie mažiausiai kenkia ekonomikos augimui, kaip antai būsto ir aplinkos mokesčius, be kita ko, įvesti automobilių mokesčius, kartu gerinant mokestinių prievolių vykdymą.

Planuojama, kad mokesčiai bus keičiami atsižvelgiant į kompleksinės mokesčių sistemos peržiūros, kurią atliks Ministro Pirmininko 2013 m. sausio 16 d. potvarkiu sudaryta darbo grupė pasiūlymams dėl Lietuvos mokesčių sistemos pertvarkymo parengti, rezultatus. Minėta darbo grupė turi iki 2013 m. balandžio 30 d. pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei atitinkamas išvadas ir pasiūlymus dėl darbo pajamų ir smulkaus bei vidutinio verslo apmokestinimo, dėl PVM tarifų būtiniams maisto produktams dydžio, taip pat iki 2013 m. birželio 30 d. pateikti kitus pasiūlymus dėl mokesčių sistemos pertvarkymo tokiose srityse kaip mokesčių skaičiaus ir mokesčių administravimo naštos mažinimo, mokesčių progresyvumo, atskirų mokesčių tarifų dydžių ir kt. Pasiūlymai dėl mokesčių sistemos pertvarkymo turi būti subalansuoti, kad juos įgyvendinus nepadidėtų valdžios sektoriaus deficitas.

Mokestinių prievolių įvykdymo užtikrinimo tikslais buvo priimtos Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo pataisos (įsigaliojo nuo 2013 m. sausio 1 d.), kuriomis rizikos grupei priklausantiems mokesčių mokėtojams nustatoma pareiga laikinai (iki vieno metų) atsiskaityti tik negrynaisiais pinigais (pavyzdžiui, Valstybinė mokesčių inspekcija galėtų taikyti šiuos apribojimus įmonei, kuri buvo bausta už apgaulingą ar aplaidų apskaitos tvarkymą, darbo užmokesčio mokėjimą vokeliuose, nusikalstamu būdu įgytų pinigų ir turto legalizavimą ir kitus pažeidimus). Be to, nuo 2013 m. sausio 1 d. Lietuvos gyventojams nustatyta prievolė informuoti mokesčių administratorių apie reikšmingus, didesnius kaip 50 000 litų atsiskaitymus grynaisiais pinigais; minėtomis pataisomis mokesčių administratorius įgyja teisę savarankiškai suformuoti mokestinę prievolę pagal ankstesnius žinomus duomenis tuo atveju, jei mokesčių mokėtojas laiku nepateikia einamojo laikotarpio mokesčių deklaracijos.

Valstybinė mokesčių inspekcija planuoja skatinti mokesčių mokėtojų sąmoningumą ir savanorišką mokesčių mokėjimą, keisti dalies mokesčių mokėtojų palankų požiūrį į mokesčių vengimą ir šešėlinę ekonomiką, užtikrinti savanorišką mokestinių prievolių vykdymą teisingai ir įstatymu nustatytais terminais, taip pat mažinti mokesčių vengimą ir slėpimą.

Šiuo tikslu Valstybinė mokesčių inspekcija patvirtino konsoliduotą mokesčių mokėtojų mokestinių prievolių vykdymo ir mokesčių surinkimo užtikrinimo 2013–2014 m. priemonių planą, kuriame numatoma skirti didesnę dėmesį gyventojų vengimui deklaruoti visas pajamas, registruoti

veiklą ir mokėti mokesčius, nelegalaus darbo problemų sprendimui, PVM pažeidimams, pajamų neapskaitymui.

Taip pat bus taikomos sisteminės prevencinės ir kontrolės priemonės, atliekami tiksliniai tikrinimai rizikingiausiose ekonominės veiklos srityse.

Pažangos įvertinimas/problemos:

Pasiekta pažanga mažinant valdžios sektoriaus deficitą: išankstiniais vertinimais, 2012 m. valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo iki 3,2 proc. BVP.

3.2. Visapusiškos pensijų sistemos reformos įgyvendinimas

2 rekomendacija:

Priimti teisės aktus dėl visapusiškos pensijų sistemos reformos. Suderinti teisės aktais nustatytą pensinį amžių su vidutine tikėtina gyvenimo trukme, nustatyti aiškias pensijų indeksavimo taisykles ir pagerinti papildomo kaupimo sistemas. Pensijų reformą pagrįsti aktyvios senatvės priemonėmis.

Priimti teisės aktus dėl visapusiškos pensijų sistemos reformos. Nustatyti aiškias pensijų indeksavimo taisykles ir pagerinti papildomo kaupimo sistemas.

Visapusiška pensijų sistemos reforma įgyvendinama laikantis Lietuvos Respublikos Seimo priimtų pertvarkos gairių ir Vyriausybės patvirtinto jų įgyvendinimo priemonių plano.

Pensijų kaupimo sistemos pertvarkos įgyvendinamos priemonės:

Seimas 2012 m. lapkričio mėn. priėmė teisės aktų pakeitimus, pagal kuriuos nuo 2014 m. sausio 1 d. įsigalios nauja pensijų kaupimo finansavimo tvarka, numatanti galimybę į pensijų fondą, kuriame kaupiama socialinio draudimo įmokos dalis, pervesti papildomą įmoką dalyvio lėšomis (nuo darbo užmokesčio) ir gauti skatinamąją įmoką iš valstybės biudžeto (nuo vidutinio darbo užmokesčio šalyje). Ši tvarka bus taikoma tiems dalyviams, kurie kaupimo sutartis pasirašo nuo 2013 m. sausio 1 d.:

1 lentelė. Pensijų kaupimo įmokos

Metai	„Sodros“ įmokos dalis, proc.	Asmens lėšomis mokama įmoka (nuo asmens draudžiamųjų pajamų), proc.	Skatinamoji įmoka iš valstybės biudžeto (nuo VDU), proc.
2013	2,5	-	-
2014	2	1	1
2016	2	2	2
2020	3,5	2	2

Esami pensijų kaupimo dalyviai, gali apsispręsti, kokiomis sąlygomis nori tęsti dalyvavimą kaupime:

1) kaupiti tik socialinio draudimo įmokos dalį, kaip ir iki šiol (šis pasirinkimas nereikalauja atlikti jokių veiksmų);

2) pateikti pensijų kaupimo bendrovei sutikimą pervesti papildomą įmoką į pensijų fondą, gaunant skatinamąją įmoką iš valstybės biudžeto;

3) pateikti prašymą stabdyti pervedimus į pensijų fondą.

2 ir 3 punkte nurodytų sutikimo ir prašymo pateikimo terminas yra ribotas – nuo 2013 m. balandžio 1 d. iki 2013 m. rugsėjo 1 d.

Pensijų kaupimo įstatymo pakeitimais 2012 m. lapkričio 13 d. buvo sumažinti ir pensijų fondų taikomi administraciniai atskaitymai. Maksimalus atskaitymas nuo pervedamos įmokos:

2013 m. – 2 proc., 2014 m. – 1,5 proc., 2015 m. – 1 proc., 2016 m. – 0,5 proc., nuo 2017 m. – 0 proc.

Maksimalus atskaitymas nuo turto nuo 2013 m. – 0,65 proc. konservatyvaus investavimo pensijų fonduose, 1 proc. – kituose pensijų fonduose.

Pensijų sistemos pertvarkos įgyvendinamos priemonės:

2012 m. buvo atliktas mokslinis tyrimas „Pensijų skaičiavimo būdo analizė ir valstybinių pensijų reformos koncepcija“ ir pateiktos mokslininkų rekomendacijos dėl:

- valstybinių socialinio draudimo pensijų apskaičiavimo būdo pakeitimo, siekiant labiau susieti valstybinių socialinio draudimo pensijų dydį su asmens mokėtomis įmokomis;
- valstybinių pensijų sistemos pertvarkos.

Pateikta rekomendacija dėl pensijų apskaičiavimo būdo:

- atskirti bazinę pensiją, kuri atlieka paramos funkciją, nuo socialinio draudimo įmokomis pagrįstos pensijų dalies. Bazinę pensijų dalį rekomenduojama mokėti diferencijuotą, priklausomai nuo asmenų sukauptos įmokinės (socialinio draudimo ir pensijų kaupimo) dalies dydžio. Bazinę pensiją siūloma finansuoti iš bendrųjų mokesčių. Mokant bazinę pensiją iš bendrųjų mokesčių, siūloma peržiūrėti darbo jėgos apmokestinimo dydį (socialinio draudimo įmokų tarifą);
- siūloma nustatyti socialinio draudimo pensijų indeksavimo mechanizmą: su įmokomis susietą socialinio draudimo pensijos dalį siūloma indeksuoti pagal vidutinį darbo užmokestį, bazinę pensijos dalį – pagal vartotojų kainų indeksą (mokslinio tyrimo rekomendacija).

Atsižvelgiant į mokslinio tyrimo rekomendacijas, planuojama teisės aktų projektus parengti 2013 m. Šis reformai įgyvendinti būtinių teisės aktų parengimo grafikas patvirtintas ir Vyriausybės 2012–2016 m. programos priemonių plane.

Kitos įgyvendintos priemonės:

Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatyme yra numatyta, kad paskolų, suteiktų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui po 2014 m. sausio 1 d., palūkanos bus dengiamos iš Lietuvos Respublikos biudžeto lėšų, todėl ateityje toks sprendimas turės teigiamos įtakos Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto balansavimui ir bus prišimta mažesnė finansinė našta.

Valstybinio socialinio draudimo įstatymo naujos nuostatos praplėtė Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos (toliau – Fondo taryba) teises ir funkcijas, sudarė galimybes Fondo tarybai rengiant išvadas dėl Valstybinio socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos eigos pasitelkti nepriklausomus ekspertus ir atitinkamos srities žinovus. Manoma, kad tokiu teisiniu reguliavimu Fondo taryba galės aktyviau, veiksmingiau dalyvauti valstybinio socialinio draudimo sistemos tobulinimo procese, pasitelkus atitinkamų sričių ekspertus išsamiau analizuoti valstybinio socialinio draudimo sistemos būklę, įtakoti priimamus sprendimus.

Suderinti teisės aktais nustatytą pensinį amžių su vidutine tikėtina gyvenimo trukme.

Pensinį amžių susieti su vidutine gyvenimo trukme nėra planuojama, nes pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme numatytą grafiką kasmet yra vėlinamas pensinis amžius.

Pensijų reformą pagrįsti aktyvios senatvės priemonėmis.

Įgyvendinant Nacionalinę gyventojų senėjimo pasekmių mažinimo strategiją 2012 m. patvirtinta Socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų kompetencijų ugdymo programa ir Integrali pagalbos plėtros programa. Įgyvendinant pastarąją programą 21 savivaldybėje vykdomi bandomieji projektai, skirti

senyvo amžiaus, neįgaliems asmenims, teikiama metodinė pagalba šeimos nariams, prižiūrintiems neįgalius, senyvo amžiaus asmenis. Per 2012 m. vyko medicininės reabilitacijos paslaugų vyresnio amžiaus žmonėms, ambulatorinės slaugos paslaugų namuose plėtra, remiami regionų kultūros projektai, plėtojamas dialogas su pagyvenusius žmones atstovaujančiomis organizacijomis, įgyvendinamos kitos veiklos. Pastebėtina, kad valstybinės socialinio draudimo pensijos nuo 2012 m. sausio 1 d. buvo atstatytos į 2009 m. lygį, o 2012 m. birželio mėnesį išmokėta ir likusi neišmokėta valstybinių socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijų nepriemokos dalis, asmenims, kurie 1995–2002 m. dirbo ir, tuo metu, buvo mokama sumažinta pensija.

Planuojami darbai:

- 2013 m. planuojama parengti teisės aktus dėl valstybinių pensijų sistemos reformos bei socialinio draudimo pensijų skaičiavimo būdo pakeitimo, įvedant aiškias pensijų indeksavimo taisykles;
- 2013 m. numatoma parengti bendrą 2014–2015 m. veiksmų planą skirtą gyventojų senėjimo ir demografijos klausimams spręsti. 2014 m. planuojama parengti bendrą strateginį dokumentą gyventojų senėjimo ir demografijos klausimams spręsti;
- 2013 m. ketinama reglamentuoti Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rezervo fondo sudarymą, kad ateityje būtų labiau pasiruošta galimoms finansinėms krizėms ir kuriant tvaresnę valstybinio socialinio draudimo sistemą.

Pažangos įvertinimas/problemos:

Pakeista pensijų kaupimo finansavimo tvarka, numatanti galimybę pervesti papildomą įmoką dalyvio lėšomis ir gauti skatinamąją įmoką iš valstybės biudžeto.

Pasiekta pažanga, įgyvendinant pensijų sistemos pertvarką.

3.3. Užimtumo didinimas

3 rekomendacija:

spręsti aukšto nedarbo, visų pirma jaunimo, žemos kvalifikacijos darbuotojų ir ilgalaikių bedarbių, problemą skiriant daugiau išteklių aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms ir kartu gerinant jų veiksmingumą. Padidinti gamybinės praktikos schemų veiksmingumą. Pakeisti darbo teisės aktus, kiek tai susiję su lanksčiomis sutarčių sąlygomis, atleidimo nuostatomis ir lanksčia darbo laiko tvarka.

Spręsti didelio nedarbo, visų pirma jaunimo, žemos kvalifikacijos darbuotojų ir ilgalaikių bedarbių, problemą.

Jaunimo nedarbas mažinamas įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą priemonių planą, kuriame pagrindinis dėmesys yra skiriamas: 1) Jaunimo darbo įgūdžių formavimui švietimo sistemoje; 2) Paramai jaunimui, pradedančiam verslą; 3) Aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms.

Persikirstant ES struktūrinės paramos lėšas jaunimo užimtumui didinti 2012 m. papildomai nukreipta beveik 100 mln. Lt. Iš viso jaunimo nedarbui mažinti 2012–2013 m. numatytos lėšos sudaro 188 mln. Lt.

2012 m. jaunimas iki 25 m. sudarė 18,3 proc. visų dalyvavusių aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse.

Projektas „Jaunimo užimtumo didinimas“ pradėtas įgyvendinti nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. Projekto tikslas – padėti kvalifikaciją turintiems bedarbiams įgyti trūkstamų darbo įgūdžių tiesiogiai darbo vietoje. Darbdaviai subsidijomis skatinami įdarbinti kvalifikaciją turinčius jaunus asmenis (iki 29

m.), kurie neturi darbinių įgūdžių arba jiems dėl menkos darbo patirties sudėtinga vienodomis sąlygomis konkuruoti su didesne darbo patirtį turinčiais darbo rinkos dalyviais. Įdarbindamas jaunuolį darbdavys gali gauti iki 50 proc. priskaičiuoto darbo užmokesčio subsidiją. Darbo įgūdžių įgijimas darbo vietoje remiamas iki 6 mėn. Darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemone 2012 m. pasinaudojo daugiau nei 1 300 absolventų, kurie pirmą kartą pradėjo darbinę veiklą pagal įgytą specialybę ar profesiją. Įsitvirtinti darbo rinkoje padeda kita vykdoma priemonė – įdarbinimas subsidijuojant, kurioje per 2012 m. dalyvavo daugiau kaip 2 400 asmenų.

Įgyvendinant priemonę „Parama pirmajam darbui“ nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. socialinio draudimo įmokų lengvatą darbdaviams pakeitė nauja paramos forma – dalies darbo užmokesčio kompensavimas. Skatinant darbdavius įdarbinti jaunimą, kompensuojama pirmą kartą įsidarbinusių, dar nedirbusių pagal darbo sutartį asmenų nuo 16 iki 29 metų, įdarbintų visai darbo dienai, darbo užmokesčio dalis. Darbdaviui kompensuojama 23,3 proc. nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio ne ilgesnį kaip 12 mėnesių laikotarpį. Priemonė vykdoma iki 2015 metų rugsėjo mėn.

Jaunimas – viena tikslinių grupių naudojant verslo skatinimo finansų inžinerijos priemonę – paskolų (mikrokreditų) teikimas iš Verslumo skatinimo fondo savam verslui pradėti. Jaunimui išduota daugiau nei 40 proc. visų paskolų. Paskolomis iš Verslumo skatinimo fondo pasinaudoję asmenys gauna 95 proc. sumokėtų palūkanų kompensaciją. Be to, šiems asmenims teikiamos subsidijos sumokėtoms privalomojo socialinio draudimo įmokoms kompensuoti. Šiuo projektu ne vien suteikiamas postūmis naujam verslui, bet ir sudaroma galimybė mokytis. Suteikiamas iki 6 000 litų vertės pirmųjų verslo metų krepšelis mokymo paslaugų su galimybe suteikti papildomą adekvačią paramą verslo paslaugoms „jaunai“ įmonei, veikiančiai ne ilgiau kaip vieni metai.

Remiamos iniciatyvos, sudarančios galimybes jaunimui įgyvendinti savo verslo idėjas. Remiamas konsultavimo, informavimo, verslo mokytojų („mentorių“), instruktorių (ugdančiųjų vadovų) paslaugų jaunimui teikimas verslo pradžios, finansavimo ir plėtros klausimais.

Įgyvendinant priemones jaunimo nedarbas 2012 metais sumažėjo 5,8 procentinio punkto iki 26,4 proc.

Žemos kvalifikacijos ir ilgalaikių bedarbių nedarbo problema sprendžiama pagal galimybes juos įtraukiant į aktyvios darbo rinkos politikos priemones. Tarp 2012 m. nusiųstų mokytis asmenų 8 proc. sudaro ilgalaikiai bedarbiai, tarp įdarbintų subsidijuojant ilgalaikiai bedarbiai sudarė 31 proc., tarp įdarbintų darbo įgūdžiams įgyti asmenų ilgalaikiai bedarbiai sudarė 35,6 proc. Be to, ilgalaikiai ir žemos kvalifikacijos bedarbiai skatinami dalyvauti laikino užimtumo ir darbinių įgūdžių palaikymo projektuose. Tarp viešuosiuose darbuose 2012 m. įdarbintų asmenų ilgalaikiai bedarbiai sudarė 54,5 proc.

Nukreipti išteklius į aktyvios darbo rinkos politikos priemones ir gerinti jų veiksmingumą.

Nuo 2009 m. aktyvios darbo rinkos politikos (toliau – ADRP) priemonės daugiausiai finansuojamos Europos socialinio fondo lėšomis. Dėl vykdomos viešųjų finansų taupymo politikos, mažėja ADRP skiriamos lėšos iš valstybės ir SODROS biudžetų. Riboti finansiniai ištekliai mažina ADRP aprėpties padidinimo galimybes.

Nuo 2013 m. ADRP veiksmingumas didinamas visose teritorinėse darbo biržose įdiegiant į rezultatus orientuotos veiklos modelį. Pagrindinis rezultatas – įdarbinimas. Taikant profiliuoto aptarnavimo metodiką, įvertinamas bedarbio pasirengimas darbo rinkai, motyvacija, sudaromas individualus užimtumo veiklos planas, kuriame pagal individualius poreikius numatomos konkrečios ADRP priemonės įsidarbinimo galimybėms padidinti.

Nuo 2012 m. pradžios Lietuvos darbo birža pradėjo įgyvendinti naująjį Profesinio mokymo modelį bedarbiams ir išpėtiems apie atleidimą iš darbo asmenims. Mokyti siunčiami tik motyvuoti dalyvauti darbo rinkoje asmenys, atitinkantys profesinio mokymo programos reikalavimus.

Profesinis mokymas organizuojamas atsižvelgiant į konkretaus darbdavio poreikius, siekiant padėti bedarbiams įsidarbinti į esamas laisvas darbo vietas arba išpėtiems apie atleidimą iš darbo darbuotojams pasilikti dirbti jų darbovietėse. Šiuo atveju sudaroma trišalė profesinio mokymo ir įdarbinimo sutartis tarp bedarbio (išpėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo), darbdavio ir teritorinės darbo biržos.

Taip pat profesinis mokymas gali būti organizuojamas norintiems pradėti dirbti savarankiškai, siekiant įgyti ar patobulinti kvalifikaciją (arba kompetenciją), reikalingą pradėti dirbti savarankiškai. Šiuo atveju tarp bedarbio ir teritorinės darbo biržos sudaroma profesinio mokymo ir savarankiško darbo sutartis.

Be to, profesinis mokymas gali būti organizuojamas atsižvelgiant į Lietuvos darbo biržos atliktų metinių darbo rinkos prognozių nustatytas darbo vietų steigimo pagal ūkio sektorius tendencijas ir įsidarbinimo pagal profesijas galimybes. Šiuo atveju sudaroma Profesinio mokymo sutartis tarp bedarbio (išpėto apie atleidimą darbuotojo) ir teritorinės darbo biržos.

Visais atvejais profesinio mokymo paslaugas teikia bedarbio pasirinktas profesinio mokymo teikėjas, su kuriuo sudaroma mokymo sutartis. Teritorinė darbo birža į profesinį mokymą nukreiptam bedarbiui išduoda mokymo kuponą, kuriuo įsipareigoja sumokėti už suteiktas profesinio mokymo paslaugas pagal nurodytą profesinio mokymo programą.

Naujas profesinio mokymo organizavimo modelis žymiai padidino profesinio mokymo efektyvumą. 2012 m. profesinio mokymo išlaidos vienam dalyviui, lyginant su 2010 m., sumažėjo 2,8 karto. Tuo tarpu įsidarbinimas po profesinio mokymo per tą patį laikotarpį padidėjo 2,7 karto (2012 m. buvo įdarbinta 89 proc. mokymo programos dalyvių, o 2010 m. – 32 proc.).

Padidinti gamybinės praktikos schemų veiksmingumą.

Lietuvoje taip pat vykdomos priemonės dėl švietimo bei mokymosi visą gyvenimą sistemų ir darbo rinkos poreikių sąsajos stiprinimo, lengvesnio perėjimo iš mokyklos į darbo pasaulį, kuriant kokybiškus mokomosios praktikos, gamybinės praktikos ir dualiojo mokymosi modelius, mokymosi švietimo įstaigoje su patirties įgyjimu darbo vietoje.

Galima paminėti I studijų pakopos ir vientisųjų studijų studentų praktikų organizavimo modelių (sistemų) kūrimą įmonėse ir (arba) ne pelno organizacijose, įskaitant studentų praktikų vadovų (tutorių) parengimą, jų kompetencijų tobulinimą, praktikų vietų informacinių sistemų kūrimą ir diegimą. Pagrindinis tikslas – gerinti praktikų atlikimo kokybę bei studentų praktinius įgūdžius, suteikiančius studentams galimybes būti konkurencingesniais darbo rinkoje. Tokios studentų praktikos gali būti organizuojamos kartu su užsienio partneriais. Praktikų modeliai Lietuvoje kuriami ir pritaikomi vykdant ES struktūrinės paramos projektus.

Profesinis mokymas Lietuvoje gali būti organizuojamas mokykline ir pameistrystės forma. Profesinio mokymo teikėjas, taikydamas pameistrystės formą, su asmeniu sudaro darbo ir profesinio mokymo sutartis. Asmens praktinis mokymas organizuojamas jo darbo vietoje, o teorinis mokymas gali būti vykdomas profesinio mokymo įstaigoje, profesinio mokymo teikėjui sudarius su ja ir mokiniu profesinio mokymo sutartį. Pameistrystės profesinio mokymo organizavimo forma – kai mokymas vykdomas darbo vietoje: įmonėje, įstaigoje, organizacijoje, ūkininko ūkyje, pas laisvąjį mokytoją. Teorinis mokymas gali būti vykdomas profesinio mokymo įstaigoje ar kitoje mokykloje.

Siekiant plėtoti pameistrystės mokymo formas ir profesinio mokymo organizavimą realiomis darbo sąlygomis, 2013 m. bus pradėtas vykdyti Europos socialinio fondo lėšomis finansuojamas

projektas (2,51 mln. Lt). Projekto vykdytojas Vilniaus Jeruzalės darbo rinkos mokymo centras, partneriai – Vilniaus Žirmūnų darbo rinkos mokymo centras, Klaipėdos darbo rinkos mokymo centras, Panevėžio darbo rinkos mokymo centras ir Šiaulių darbo rinkos mokymo centras. Projekto įgyvendinimo metu 2013–2014 m. bus apmokyta 900 asmenų ir parengtos rekomendacijos dėl pameistrystės mokymo formos taikymo.

Pakeisti darbo teisės aktus, kiek tai susiję su lanksčiomis sutarčių sąlygomis, atleidimo nuostatomis ir lanksčia darbo laiko tvarka.

Darbo kodekso pakeitimai, susiję su rekomendacijos įgyvendinimu, yra parengti ir derinami su socialiniais partneriais.

2012 m. birželio 30 d. priimtas Darbo kodekso pakeitimas, kuriuo pratęsta galimybė sudaryti su darbuotoju terminuotą sutartį, jeigu darbas yra nuolatinio pobūdžio, naujai įsteigtoms darbo vietoms iki 2015 m. liepos 31 d.

Planuojami darbai:

- jaunimo nedarbo mažinimas yra 2013 m. Vyriausybės veiklos prioritetų sąrašė. Numatyta parengti ilgalaikę Jaunimo užimtumo didinimo programą, kurioje būtų atspindėtas Europos Komisijos „Jaunimo užimtumo paketo“ nuostatų įgyvendinimas;

- bus pradėta įgyvendinti Intensyvios ilgalaikės pagalbos nedirbančiam ir nesimokančiam jaunimui programa, kuria siekiama padidinti socialiai pažeidžiamo jaunimo motyvaciją mokytis arba dirbti;

- bus pradėta įgyvendinti Nacionalinė jaunimo savanoriškos veiklos programa, kuria siekiama suteikti galimybę įgyti kompetencijų, darbo įgūdžių, padėti apsispręsti dėl tolesnio mokymosi ar darbo;

- siekiama padidinti profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų prieinamumą teritorinėse darbo biržose bus įsteigta 10 papildomų jaunimo darbo centrų, padedančių jaunimui orientotis socialinėje aplinkoje ir darbo rinkoje, savarankiškai spręsti savo užimtumo problemas;

- planuojama parengti Užimtumo didinimo 2014–2020 m. strategiją, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui, ilgalaikiams ir žemos kvalifikacijos bedarbiams, nuo darbo rinkos nutolusiems asmenims. Planuojama rengti vyresnio amžiaus asmenų bei socialiai pažeidžiamų asmenų aktyvinimo schemas, plėtoti bendradarbiavimą su darbdaviais, švietimo paslaugų teikėjais, savivaldybėmis formuojant ir įgyvendinant užimtumo politiką. Bus sudarytos galimybės konsoliduoti valstybės institucijų, nevyriausybinių organizacijų, kitų socialinių partnerių veiksmus šioje srityje;

- svarstoma galimybė dėl viso Darbo kodekso peržiūrėjimo.

Pažangos įvertinimas/problemos:

- veiksmingai taikomos aktyvios darbo rinkos politikos priemonės, padėjo stabilizuoti ir pagerinti padėtį darbo rinkoje. Statistikos departamento duomenimis nedarbas Lietuvoje sumažėjo nuo 15,3 proc. iki 13,2 proc. (lyginant 2011 m. ir 2012 m. duomenis). Jaunimo nedarbas Lietuvoje taip pat nuosekliai mažėja – Statistikos departamento duomenimis, jaunimo nedarbas Lietuvoje sumažėjo nuo 32,2 proc. iki 26,4 proc. (lyginant 2011 m. ir 2012 m. duomenis). Šis gerėjantis rezultatas rodo, kad taip Lietuva artėja prie ES šalių vidurkio, kuris 2012 m. siekė 10,5 proc. – bendras nedarbo lygis ir 22,9 proc. – jaunimo nedarbo lygis.

- pasiekta pažanga mažinant nedarbą, tačiau nėra priimta esminių sprendimų, susijusių su darbo rinkos liberalizavimu.

- sprendžiant nedarbo problemą, būtina gerinti aplinką verslui, savarankiškam darbui ir naujų darbo vietų kūrimui bei sustiprinti priemones, kuriomis skatinama pereiti nuo neoficialaus ar nedeklaruojamo darbo prie legalaus darbo.

3.4. Skurdo ir socialinės atskirties mažinimas

4 rekomendacija:

Kad būtų sumažintas skurdas ir socialinė atskirtis, didinti paskatas dirbti ir socialinės paramos sistemos reformą geriau susieti su aktyvumo skatinimo priemonėmis, ypač kalbant apie pažeidžiamiausius asmenis.

Igyvendinamos priemonės:

- papildomos socialinės pašalpos skyrimas įsidarbinus. Asmenims, auginantiems vaikus iki 18 metų, 6 mėn. mokama 50 proc. anksčiau gautos socialinės pašalpos (2012 m. III–IV ketv. paramą vidutiniškai per mėn. gavo 512 asmenys; paramai mokėti 2012 m. III–IV ketv. išlaidos sudarė 277,7 tūkst. Lt);

- reformą įgyvendinančio Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo stebėseną (paramos veiksmingumas, konsultacijos, galimo piktnaudžiavimo atvejai) užtikrinama lankantis konkrečiose savivaldybėse, teikiant metodinę paramą vietoje. 2012 m. birželio 20 d. suformuota mobili specialistų grupė, kuri 2012 m. birželio–gruodžio mėn. vykdė piniginės socialinės paramos teikimo stebėseną konkrečioje savivaldybėje, specialistams teikė metodinę pagalbą, lankėsi piniginės socialinės paramos gavėjų namuose bei vertino paramos veiksmingumą ir tikslumą – konsultuotos 27 savivaldybės;

- bandomieji (pilotiniai) projektai perduodant piniginės socialinės paramos teikimą 5 savivaldybėms: 2012 metais projektas vykdytas 5 savivaldybėse. Šiose savivaldybėse piniginės socialinės paramos teikimas, įgyvendinant savarankišką savivaldybių funkciją, yra sėkmingas, nes pasiekama užsibrėžto tikslo – piniginė socialinė parama taiklesnė, skaidresnė ir tai lemia: viešumą ir bendruomenės aktyvų dalyvavimą, tarpinstitucinį bendradarbiavimą, išsamesnę, detalesnę individualių atvejų analizę, pozityvų visuomenės požiūrį bei racionalų lėšų paskirstymą.

Bandomosiose (pilotinėse) savivaldybėse 2012 m. lyginant su 2011 m., socialinės pašalpos gavėjų skaičius sumažėjo 13,6 proc. (nuo 18 iki 15,5 tūkst.), o išlaidos socialinei pašalpai mokėti sumažėjo 20,1 proc. (nuo 47,7 iki 38,1 mln. litų).

Bandomųjų (pilotinių) savivaldybių duomenimis paramai teikti nepanaudotos lėšos (24 mln. litų) buvo naudojamos:

- papildomai socialinei paramai teikti ypatingai pažeidžiamoms gyventojų grupėms;
- savivaldybėse vykdomoms socialinėms programoms įgyvendinti, pvz., Socialinės apsaugos plėtojimo, skurdo bei socialinės atskirties mažinimo programoms; Vaikų ir jaunimo socializacijos programoms; Švietimo ir ugdymo programoms finansuoti; Keleivių lengvatinio vežimo kompensavimo programai ir kt.

Atsižvelgiant į tai, kad pilotinės savivaldybės piniginę socialinę paramą teikia vykdydamos savarankišką funkciją, vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymu, nepanaudotų lėšų perskirstymas yra išskirtinai savivaldybių tarybų prerogatyva.

Siekiant socialinių pašalpų gavėjus integruoti į darbo rinką, plėtojamas teritorinių darbo biržų bendradarbiavimas su savivaldybėmis. Išplėstos informacinių sistemų galimybės tarpinstituciniam bendradarbiavimui užtikrinti: naudodamasi prieiga prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informacinės sistemos SPIS, Lietuvos darbo birža gauna duomenis apie socialinių išmokų gavėjus, registruotus teritorinėse darbo biržose. Socialinių pašalpų gavėjų integracijai į darbo rinką darbo birža teikia prioritetą.

Taikant profiliuoto bedarbių aptarnavimo metodiką, darbo birža įvertina registruoto socialinių pašalpų gavėjo pasirengimą darbo rinkai, jo motyvaciją ir sudaro individualius užimtumo planus,

kuriuose numatomos konkrečios aktyvios darbo rinkos politikos priemonės įsidarbinimo galimyboms padidinti. Socialinių pašalpų gavėjams teikiamos profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugos, ugdoma motyvacija ir prisitaikymas prie dalyvavimo visuomenėje iššūkių, teikiamos socialinės, profesinės rehabilitacijos ir kitos įtraukties veiklų paslaugos.

2012 m. Lietuvos darbo biržai buvo nustatyta užduotis, kad įdarbinti ar įtraukti į užimtumo rėmimo priemones nedarbo socialinio draudimo išmokų ir socialinės pašalpos gavėjai sudarytų ne mažiau kaip 25 proc. visų įdarbintų ir įtrauktų į aktyvias darbo rinkos priemones asmenų. Pasiektas rezultatas per 2012 m. – nedarbo socialinio draudimo išmokų ir socialinės pašalpos gavėjai sudarė 35,8 proc.

Planuojami darbai:

- 2013 m. bus tęsiamas bandomasis (pilotinis) projektas 5 savivaldybėse;
- 2013 m. sausio 23 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarime buvo pritarta nuo 2014 m. sausio 1 d. socialinės pašalpos teikimo perdavimui savivaldybėms vykdyti kaip savarankiškąją savivaldybių funkciją;
- 2013 m. numatoma toliau vykdyti piniginės paramos pertvarkos stebėseną ir vertinimą spendžiant dėl vienodo piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams modelio taikymo šalyje (visose savivaldybėse);
- siekdama didinti piniginės socialinės paramos gavėjų paskatas integruotis į darbo rinką, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2013 m. I ketv. pateiks Vyriausybei pasiūlymus dėl esamo teisinio reguliavimo tobulinimo ir papildomos socialinės pašalpos mokėjimo įsidarbinus ilgalaikiams paramos gavėjams, neatsižvelgiant į tai ar jie augina vaikus.

Pažangos įvertinimas/problemos:

- 2012 m. palyginti su 2011 m. išlaidos socialinei pašalpai mokėti visose 60 savivaldybėse sumažėjo 2,1 proc., 5 bandomosiose (pilotinėse) savivaldybėse – 20,1 proc.;
- Socialinės pašalpos gavėjų skaičius visose savivaldybėse kito neženkiai (0,36 proc.), tuo tarpu 5 bandomosiose (pilotinėse) savivaldybėse sumažėjo 13,6 proc.

3.5. Valstybės valdomų įmonių reformos įgyvendinimas

5 rekomendacija:

Įgyvendinti visus valstybės valdomų įmonių reformų paketo aspektus ir visų pirma užtikrinti, kad būtų atskirtos nuosavybės ir reguliavimo funkcijos bei komercinė ir nekomercinė veikla. Įdiegti tinkamas stebėjimo priemones reformų veiksmingumui vertinti ir užtikrinti, kad visos valstybės valdomos įmonės laikytųsi reformos reikalavimų.

Įgyvendinant rekomendaciją vykdoma Valstybės valdomų įmonių pertvarkos 2011–2012 m. programa:

Vyriausybė 2012 m. birželio 6 d. patvirtino Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse tvarkos aprašą (toliau – Nuosavybės gairės). Nuosavybės gairėse įtvirtintos trys valstybės valdomų įmonių (toliau – VVI) valdymo nuostatos: stiprus akcininkas, stipri valdyba ir aiškūs tikslai. Šiame apraše nustatytos vieningos visoms valstybės institucijoms atstovavimo valstybei taisyklės, įtvirtinti ūkio sektoriaus šakos politikos formavimo ir jos įgyvendinimo organizavimo, koordinavimo ir kontroliavimo funkcijų atskyrimo nuo atstovavimo valstybei funkcijų principai, pavesta valstybės įmonių savininko teises ir pareigas įgyvendinančioms institucijoms ir valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų valdytojams siekti, kad būtų nustatyti konkretūs

valstybės dalyvavimo kiekvienoje valstybės valdomoje įmonėje tikslai, suformuoti įmonės veiklos tikslai ir vykdoma jų įgyvendinimo priežiūra, patvirtinta įmonės strategija ir rengiamos strategijos įgyvendinimo ataskaitos. Taip pat apraše nustatyti valstybės valdomų įmonių valdybų formavimo ir jų darbo organizavimo principai.

Siekiant užtikrinti valstybės valdomų įmonių reformos įgyvendinimo stebėseną ir analizę, VĮ Valstybės turto fondui pavesta nuo 2012 m. rugsėjo 1 d. atlikti Valdymo koordinavimo centro funkcijas. Valdymo koordinavimo centrui pavesta stebėti ir analizuoti valstybės valdomų įmonių veiklos finansinius ir nefinansinius rodiklius, teikti pasiūlymus dėl valstybės valdomų įmonių veiklos efektyvumo didinimo ir rengti pasiūlymus dėl valstybės valdomų įmonių valdymo politikos tobulinimo. Valdymo koordinavimo centro tikslas yra užtikrinti vienodą aukštą gero valdymo standartą valstybės valdomose įmonėse.

2012 m. IV ketv. Valdymo koordinavimo centras parengė ir pateikė Vyriausybei 3 ataskaitas dėl Valstybės valdomų įmonių kapitalo kainų, tikslų ir valdybų.

Įgyvendindama Nuosavybės gairių nuostatas ir remdamasi Valdymo koordinavimo centro ataskaitose pateiktomis rekomendacijomis, 2012 m. gruodžio 12 d. Vyriausybė patvirtino ne mažesnę nei 5 proc. siektiną vidutinę 2013–2015 m. nuosavo kapitalo grąžą visoms komercinę veiklą vykdančioms VVI, išskyrus miškų urėdijas. Siekiama, jog visos miškų urėdijos 2013–2015 m. kartu uždirbtų ne mažiau nei vidutiniškai 97 milijonus litų grynojo pelno (iš veiklos sąnaudų atėmus sumokamus netipinius mokesčius) per metus. Pelningumo rodikliai nėra nustatomi įmonėms, vykdančioms nekomercinio pobūdžio veiklą, t.y. teisės aktuose įtvirtintus įpareigojimus vykdyti nustatytos kokybės funkcijas visuomenei prieinamomis kainomis ir skirtas tenkinti socialinius, visuomeninius ir politinius tikslus. Šios įmonės taip pat privalo veikti efektyviai.

Planuojami darbai:

- užtikrinti valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumą;
- prižiūrėti Vyriausybės nustatytų tikslų įgyvendinimą;
- siekti, jog į valstybės valdomas įmones būtų paskirti kompetentingi valdybų nariai;
- parengti VVI specialiųjų įpareigojimų nustatymo ir apskaitos rekomendacijas.

Pažangos įvertinimas/problemos:

- VVI veikla tapo skaidresnė ir efektyvesnė – VVI grynasis pelnas kartu su turto ir žaliavos mokesčiais valstybei 2011 metais sudarė 246,6 mln. Lt, t. y. 3,5 karto daugiau palyginti su 2010 metais. 2012 metais (skirstant 2011 metų pelną) valstybei sumokėta 521,8 mln. Lt dividendų ir valstybės įmonių pelno įmokų (2011 m. – 85,2 mln. Lt).

3.6. Pastatų energetinio efektyvumo ir energijos tinklų konkurencingumo didinimas

6 rekomendacija:

Imtis veiksmų, kad būtų pagerintas pastatų energinis efektyvumas, be kita ko, šalinant kliūtis ir sparčiai įgyvendinant kontroliuojančiojo fondo iniciatyvą. Skatinti energijos tinklų konkurenciją gerinant tiek elektros energijos, tiek dujų tinklų jungtis su ES šalimis.

Imtis veiksmų, kad būtų pagerintas pastatų energinis efektyvumas, be kita ko, šalinant kliūtis ir sparčiai įgyvendinant kontroliuojančiojo fondo iniciatyvą.

Įgyvendinamos priemonės:

- 2012 m. liepos 18 d. reglamentuotas lengvatinių kreditų daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) projektui įgyvendinti teikimas ne tik butų ir kitų patalpų savininkams, bet bendrojo naudojimo objektų valdytojams, veikiantiems butų ir kitų patalpų savininkų naudai;

- siekiant paskatinti butų ir kitų patalpų savininkus savo iniciatyva ir lėšomis įgyvendinti daugiau energinį efektyvumą didinančių priemonių, 2012 m. rugsėjo 28 d. numatyta, kad rengiant investicinį namo atnaujinimo (modernizavimo) projektą, vertinant numatomą pasiekti šilumos sutaupymą, įskaičiuojamos ir iki atnaujinimo (modernizavimo) projekto įgyvendinimo įdiegtomis energiją taupančiomis priemonėmis pasiektas šilumos sutaupymas. Nustatytas ir tų priemonių įdiegimo terminas – 5 metai iki investicinio plano parengimo ir įdiegimą patvirtinančių dokumentų pateikimas;

- 2013 m. sausio 17 d. Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo pakeitimai leidžia teikti lengvatinius kreditus daugiabučiams atnaujinti savivaldybių paskirtiems fiziniams ar juridiniams asmenims, įgyvendinantiems savivaldybių patvirtintas energinio efektyvumo didinimo programas. Sudarytos lankstesnės sąlygos daugiabučiams namams atnaujinti, skatinančios savivaldybių iniciatyvą rengti ir įgyvendinti savivaldybių energinio efektyvumo didinimo programas. Butų ir kitų patalpų savininkai galės rinktis savo namo atnaujinimo (modernizavimo) būdą, atsižvelgdami į konkrečią daugiabučio namo situaciją, vertindami teisinę bendrojo naudojimo objektų valdytojo formą, savivaldybės patvirtintas programas bei kitas aplinkybes. Įgyvendinimas galės būti pavestas savivaldybės įsteigtam pelno nesiekiančiam ar konkurso tvarka paskirtam fiziniam ar juridiniam asmeniui, kuris be kita ko, užtikrins ir tokių darbų finansavimą – savo vardu paimdamas lengvatinį kreditą projektui įgyvendinti. Tokiu atveju kredito sutarties šalimi būtų ne butų ir kitų patalpų savininkai, o savivaldybės paskirtas asmuo, kuris grąžintų kreditą jį suteikusiam bankui, o butų ir kitų patalpų savininkai pagal pavedimo sutartį turės atlikti periodinius mokėjimus savivaldybės paskirtam asmeniui už atliktus atnaujinimo (modernizavimo) darbus. Pavedimo sutartį pagal butų ir kitų patalpų savininkų susirinkimo nustatytas sąlygas sudarys ir jos vykdymą kontroliuos bendrojo naudojimo objektų valdytojas. Numatyta galimybė lengvatinio kredito lėšas naudoti atnaujinimo (modernizavimo) projektui parengti ir statybos techninei priežiūrai vykdyti, jeigu butų ir kitų patalpų savininkai neturi sukauptą reikalingų lėšų projekto įgyvendinimo pradžioje.

- 2013 m. sausio 17 d. pakeistas Šilumos ūkio įstatymas, kuriuo savivaldybėms suteikta teisė nustatyti griežtesnes šilumos suvartojimo normas pastatams negu nustatytos Valstybinės kainų ir energetikos komisijos ir įpareigoti šias normas viršijančių namų gyventojus per 24 mėn. modernizuoti šildymo ir karšto vandens tiekimo sistemas ir įgyvendinti kitas energinį efektyvumą didinančias priemones;

- 2012 m. JESSICA kontroliuojančiojo fondo paskolos suteiktos 44 daugiabučių namų modernizavimo projektams įgyvendinti, iš viso 21,74 mln. Lt. Iš viso JESSICA kontroliuojančiojo fondo lėšomis patvirtintos 78 kredito sutartys dėl 33,2 mln. Lt paskolų suteikimo;

- nuo 2012 m. daugiabučių modernizavimui pradėtas naudoti dar vienas finansavimo šaltinis – iš Klimato kaitos specialiosios programos lėšų papildomai finansuojama iki 15 proc. projekto įgyvendinimo išlaidų. Tam skirta 69 mln. Lt;

- taip pat iš Klimato kaitos specialiosios programos lėšų skirta parama atsinaujinančių energijos šaltinių diegimui daugiabučiuose pastatuose: subsidijos dydis yra 30 proc. Tam skirta 900 tūkst. Lt;

- pradėtas finansuoti individualių namų modernizavimas, subsidijos dydis sudarys iki 30 proc. Tam skirta 1,9 mln. Lt iš Klimato kaitos programos lėšų;

- viešosios paskirties pastatų atnaujinimas (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa). 2012 m. finansavimas skirtas 62 projektams. Iš viso iki 2012 m. pabaigos yra renovuota 680 viešosios paskirties pastatų;

- pagal Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą, patvirtintą Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimu, iš viso modernizuota daugiabučių namų (užbaigti projektai) – 504 (243 daugiabučiai namai 2005–2008 m. laikotarpiu, 261 daugiabučiai namai 2009–2012 metų laikotarpiu). Modernizuotuose daugiabučiuose namuose iš viso sutaupyta apie 213 GWh šilumos energijos. Skaičiuojamųjų šiluminės energijos sąnaudų santykinis sumažėjimas 2012 m. palyginti su 2005 m. yra 4,26 proc.;

- šiuo metu modernizuojami 358 daugiabučiai namai;
- programoje nuo 2009 metų apsisprendė dalyvauti 891 daugiabučių namų savininkas;
- individualių pastatų renovacijos projektams gautos 76 paraiškos.

Planuojami darbai:

- reglamentuoti daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) projekto įgyvendinimui lengvatinio kredito ir valstybės paramos teikimą, kai jį įgyvendina savivaldybės paskirtas fizinis ar juridinis asmuo:

- numatyti daugiau daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų įgyvendinimo ir finansavimo būdų;
- padidinti daugiabučių namų energinį efektyvumą, įgyvendinant daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektus – sumažinti skaičiuojamąsias šiluminės energijos sąnaudas atnaujintuose (modernizuotuose) daugiabučiuose namuose 16,5 GWh per metus, atnaujinti (modernizuoti) 200 daugiabučių namų;
- Piniginės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme nustatyti, kad nepasiturintiems gyventojams, kurie gauna kompensacijas už šildymą, jeigu nepritaras arba nedalyvaus gyventojų susirinkime priimant sprendimą dėl namo modernizavimo, bus sumažinamos arba nuimamos kompensacijos už šildymą.

- viešosios paskirties pastatų atnaujinimas (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa). Pagal priemones „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“ ir „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“ iki 2020 m. planuojama įgyvendinti per 742 projektų. Planuojamos sutaupyti energijos kiekis – 187,92 GWh.

Pažangos įvertinimas/problemos:

Vertinant atnaujintų (modernizuotų) daugiabučių namų tempus Lietuva padarė nepakankamą pažangą siekiant pastatų energetinio efektyvumo didinimo tikslo. Lėtiems renovacijos tempams įtakos turėjo ekonominė krizė, didelis nedarbas, sumažėjusios subsidijos.

Skatinti energijos tinklų konkurenciją gerinant tiek elektros energijos, tiek dujų tinklų jungtis su ES šalimis.

Įgyvendinamos priemonės:

2012 m. birželio 18 d. Lietuvoje veiklą pradėjo Europoje pirmąją Šiaurės šalių elektros biržos „Nord Pool Spot“ prekybos zona. Bendra Šiaurės šalių elektros rinka yra vienas svarbiausių Baltijos šalių elektros rinkų sujungimo plano ir Lietuvos Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos tikslų. Bendra elektros rinka užtikrina skaidrią didmeninės elektros kainą ir prekybą, galimybę pirkti kitose šalyse pagamintą pigesnę elektrą ir vienodas prekybos sąlygas visiems rinkos dalyviams.

2012 m. kovo 1 d. veiklą Lietuvoje pradėjo gamtinių dujų birža. Svarbiausia biržos užduotis – organizuoti didmeninę prekybą gamtinėmis dujomis ir gamtinių dujų įsigijimo teisių perleidimu.

2012 m. birželio 26 d. Seimas patvirtino Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją. Svarbiausi strategijos tikslai: energetinė nepriklausomybė (vietinių ir diversifikuotų energijos išteklių

panaudojimas), konkurencijos didinimas (prisijungimas prie Europos energijos rinkų ir energetikos monopolijų pertvarkymas), darni plėtra (šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo į aplinką mažinimas, energijos gamybos, perdavimo ir vartojimo efektyvumo didinimas ir energijos gamyba iš aplinkos neteršiančių išteklių).

Infrastruktūros projektai, integruojantys Lietuvą į ES energijos rinką:

Iki 2014 m. pabaigos planuojama pastatyti suskystintų gamtinių dujų terminalą Klaipėdoje. Terminalas užtikrins dujų tiekimo alternatyvą, tokiu būdu skatinant konkurenciją tarp tiekėjų ir vystant rinkos santykius. Įgyvendinant šį projektą:

- priimtas Lietuvos Respublikos suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymas, nustatantis suskystintų gamtinių dujų terminalo įrengimo Lietuvos Respublikos teritorijoje, jo veiklos ir eksploatavimo bendruosius principus bei reikalavimus, taip pat sudaro teises, finansines ir organizacines sąlygas suskystintų gamtinių dujų terminalo projektui įgyvendinti;

- parengta ir 2012 m. spalio 22 d. patvirtinta suskystintų gamtinių dujų terminalo poveikio aplinkai vertinimo ataskaita;

- 2012 m. spalio 16 d. Vyriausybė nustatė Suskystintų gamtinių dujų pirkimo tvarką bei 2012 m. lapkričio 7 d. patvirtino **gamtinių dujų tiekimo diversifikavimo tvarką**.

Iki 2015 m. pabaigos planuojama nutiesti elektros jungtis su Lenkija („LitPol Link“) ir Švedija („NordBalt“). Įgyvendinant šiuos projektus:

- atrinkti „LitPol Link“ jungties linijos Alytus–Lenkijos siena ir Alytaus pastotės skirstyklos rangovai. Rengiami perdavimo linijos ir Alytaus pastotės skirstyklos techniniai projektai bei dokumentacija statybų leidimams gauti;

- vykdomas „NordBalt“ keitiklio detalusis projektavimas. Atlikti kabelio archeologiniai žvalgymai sausumos trasoje ir atsižvelgiant į archeologų pateiktas išvadas pakoreguoti kabelio projektiniai sprendiniai;

- 2013 m. vasario 15 d. pasirašyta sutartis dėl „LitPol Link“ jungties nuolatinės srovės intarpo (B2B) projektavimo ir statybos.

- Reguliacinės priemonės, skatinančios elektros energijos ir dujų tiekimo konkurenciją:

Pagal Europos Sąjungos Trečiojo energetikos paketo nuostatas įgyvendinama elektros energetikos ir gamtinių dujų sektorių pertvarka:

- atliekama Lietuvos elektros energetikos sektoriaus pertvarka pagal Europos Sąjungos Trečiojo energetikos paketo nuostatas, įgyvendinant perdavimo veiklos atskyrimo nuo skirstymo, tiekimo ir gamybos veiklos principą. Vertikaliai integruotos įmonės UAB „Visagino atominė elektrinė“, kuri valdo gamybos veiklą vykdančią „Lietuvos energija“, AB ir skirstymo veiklą vykdančią AB „LESTO“, akcijos patikėjimo teise perduotos Ūkio ministerijai (2013 m. vasario 13 d. Vyriausybė nutarė perduoti akcijas Finansų ministerijai), o „Visagino atominė elektrinė“ valdytos elektros perdavimo sistemos operatorės „Litgrid“, AB akcijos perduotos Energetikos ministerijai pavaldžiai bendrovei „EPSO-G“.

- Vyriausybė 2012 m. kovo 7 d. pritarė Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo reikalavimų neatitinkančių gamtinių dujų įmonių veiklą ir kontrolės atskyrimo plano pakeitimui. Nuspręsta teisiškai, funkciškai ir organizaciniu požiūriu iki 2013 m. liepos 31 d. atskirti akcinės bendrovės „Lietuvos dujos“ gamtinių dujų perdavimo veiklą, o iki 2014 m. spalio 31 d. – gamtinių dujų skirstymo veiklą.

Planuojami darbai elektros energijos srityje:

- Lietuvos – Lenkijos elektros jungties „LitPol Link“ 1 eksploatacijos pradžia 2015 m. ir jungties galios išplėtimas 2020 m.

- Lietuvos – Švedijos elektros jungties „NordBalt“ užbaigimas 2015 m.;

- Lietuvos, Latvijos ir Estijos elektros energetikos sistemų susijungimas su kontinentinės Europos elektros tinklais darbiui sinchroniniu režimu, taip pat įvertinus techninius parametrus ir reikalingumą, Lietuvos – Lenkijos elektros jungties „LitPol Link“ 2 projekto įgyvendinimas.

Planuojami darbai gamtinių dujų sektoriuje:

- Suskystintų gamtinių dujų terminalo projekto įgyvendinimas (terminalo veiklos pradžia – 2014 m. gruodis);
- Lietuvos – Lenkijos dujų jungties, kuri sujungtų Lietuvos dujų sistemą su ES dujų tinklais ir rinkomis, nutiesimas 2017 m.
- Skalūninių dujų potencialo Lietuvoje tyrimai ir galimai gavyba;
- Gamtinių dujų saugyklos įrengimas.

Pažangos įvertinimas/problemos:

Energetikos infrastruktūros projektai, užtikrinsiantys Lietuvos integraciją į ES energetikos vidaus rinką (Lietuvos – Lenkijos elektros jungtis, Lietuvos – Švedijos elektros jungtis, SGD terminalas) yra įgyvendinami pagal grafiką ir turėtų pradėti funkcionuoti nustatytu laiku. Lietuvos – Lenkijos dujų jungtis yra ypač svarbi trijų Baltijos valstybių integracijai į ES rinką. Jungčių projektai yra nekomerciniai projektai, todėl jų įgyvendinimui būtina ES finansinė parama. Tikimasi, kad projektai gaus Europos infrastruktūros tinklų priemonės (angl. *Connecting Europe Facility*) paramą.

Pagrindinės Europos Sąjungos Trečiojo energetikos paketo nuostatos, numatančios gamtinių dujų perdavimo ir tiekimo veiklos atskyrimą, yra perkeltos ir įgyvendinamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymu ir Vyriausybės patvirtintu veiklų ir kontrolės atskyrimo vykdymo planu. Gamtinių dujų perdavimo veiklos kontrolės atskyrimas bus pilnai įgyvendintas 2014 m. spalio 31 d. Pagrindinės Europos Sąjungos Trečiojo energetikos paketo nuostatos dėl elektros energetikos yra perkeltos į nacionalinę teisę ir įgyvendintos.

IV. STRATEGIJOS „2020 M. EUROPA“ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

4.1. Investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą didinimas

Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) ir inovacinės veiklos rezultatai turi pasiekti bendrus Europoje deklaruojamus tikslus ir užtikrinti Lietuvai stiprias konkurencines pozicijas tarptautinėse rinkose. Iki 2020 m. Lietuva turi sukurti inovacijomis, naujomis technologijomis ir kvalifikuotais žmogiškaisiais ištekliais grindžiamą žinių ekonomiką, taip pat sudaryti geresnes bendrąsias ir finansavimo sąlygas moksliniams tyrimams ir inovacijoms, kad būtų užtikrinta, jog novatoriškos idėjos virstų prekėmis ir paslaugomis, kurios skatintų augimą ir naujų darbo kūrimą.

2011 m. MTEP darbams buvo skirta 28,5 proc. daugiau lėšų, nei 2010 m. Investicijos į MTEP 2011 m. sudarė 0,92 proc. BVP (2010 m. – 0,80 proc.). Vyriausybės sektoriuje šis santykis buvo 0,39 proc. (2010 m. – 0,37 proc.). Verslo ir aukštojo mokslo sektoriuose investicijų santykis 2011 m. nepakito lyginant su 2010 m. – 0,27 proc.. Iš užsienio gautos lėšos sudaro 0,26 proc. visų investicijų į MTEP 2011 m. (2010 m. – 0,16 proc.). Per metus MTEP finansavimas valdžios lėšomis padidėjo 18,1 proc., verslo lėšomis – 11,5 proc.

Pastaraisiais metais augo Lietuvos verslo inovatyvumas. 2008–2010 m. inovacinę veiklą vykdė 32,5 proc. gamybos ir paslaugų įmonių, kuriose dirbo 10 ir daugiau darbuotojų (2006–2008 m. tokių įmonių buvo 28,8 proc.). Inovacinių įmonių apyvarta sudarė daugiau kaip pusę visų įmonių apyvartos (2006 m. – 57 proc., 2008 m. – 64,2 proc., 2010 m. – 65,8 proc.).

Igyvendinant Lietuvos inovacijų 2010–2020 m. strategiją siekiama sutelkti ir efektyviai valdyti valstybės išteklius – kurti konkurencingą, naujausiomis technologijomis ir kvalifikuotais žmogiškaisiais ištekliais grindžiamą žinių ekonomiką.

Igyvendinamos priemonės:

- pagal Aukštųjų technologijų plėtros 2011–2013 m. programą 2012 m. vykdant 24 projektus (14 tęstinių (2,003 mln. Lt) bei 10 naujų projektų (2,47 mln. Lt)) buvo sukurtos 39 naujos technologijos, įdiegtos 5 naujos technologijos, sukurti 31 nauji gaminiai ar paslaugos, pateiktos 3 patentinės paraiškos;

- įgyvendinant Pramoninės biotechnologijos plėtros Lietuvoje 2011–2013 m. programą 2012 m. buvo skirta lėšų 6 projektams: 4 tęstiniams nuo 2011 m. – 0,755 mln. Lt), 2 naujiems projektams – 0,5 mln. Lt. Iš viso buvo skirta 1,255 mln. Lt. Įgyvendinant projektus 2012 m. buvo sukurtos 3 technologijos, 2 produktai, 3 naujos darbo vietos;

- Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) plėtros programos plėtojamos įgyvendinant 14 Švietimo ir mokslo ministerijos finansuojamų MTEP infrastruktūros kūrimo projektų ir 11 Ūkio ministerijos finansuojamų inovacijų infrastruktūros projektų iš kurių 7 projektai yra įgyvendinami, o 4 projektai įtraukti į valstybės planuojamų projektų sąrašą;

- įgyvendinant „Informacinių technologijų atviros prieigos centro sukūrimas“ projektą, sukurti nauji atviros prieigos centrai – Maisto mokslo ir technologijų kompetencijos centras, Vilniaus Gedimino technikos universiteto civilinės inžinerijos centras, Gyvūnų sveikatingumo ir gyvūninių žaliavų kokybės centras. Atviros prieigos centras – teikia paslaugas, reikalingas moksliniam tyrimui ir (ar) eksperimentui atlikti. Kaip atviros prieigos centrai jau gali veikti beveik visi slėnių projektai;

- 2012 m. pradėta įgyvendinti priemonė, skirta paskatinti inovatyvaus produkto, technologijos, paslaugos komercinimo procesą, jos patekimą į rinką. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūrai (MITA) paskelbus kvietimą teikti paraiškas mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros rezultatų komercinimo projektams finansuoti, finansuota 13 projektų (431,59 tūkst. Lt). Jau yra įkurta 13 įmonių, skirtų MTEP rezultatų komercinimui;

- įgyvendinant nacionalines kompleksines programas (NKP) tęsėsi 10 projektų, skirtų viešosios, technologinės ir informacinės MTEP infrastruktūros kūrimui ir atnaujinimui, vykdymas (bendra projektų vertė 119,76 mln. Lt). Iš jų 6 projektams yra skirtas papildomas finansavimas už 26,596 mln. Lt. Patvirtinti 5 nauji projektai, skirti Lietuvos ir užsienio universitetų bendrų padalinių atsiradimo skatinimui;

- pradėtas 19 naujų projektų, skirtų MTEP veiklų vykdymui pagal nacionalinių kompleksinių programų tematikas, įgyvendinimas (projektų vertė 35,312 mln. Lt);

- Lietuvos mokslo tarybos projekto, skirto aukštos kvalifikacijos specialistų nacionalinių kompleksinių programų tematikose rengimui, vykdymo metu 2012 metais papildomai priimta 60 III studijų pakopos studentų (papildomai skirta 6,327 mln. Lt);

- pagal priemonę „Parama mokslininkų ir kitų tyrėjų mokslinei veiklai (visuotinė dotacija)“ įvykdytas antras kvietimas. 2012 m. finansavimas skirtas 35 aukšto tarptautinio lygio mokslinių tyrimų projektams (14 humanitarinių ir socialinių mokslų sričių projektų bei 21 fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų projektų) už 41 mln. Lt, pradėtas jų įgyvendinimas. Taip pat buvo paskelbtas trečias visuotinės dotacijos konkursas, kuriam skirta 30 mln. Lt;

- 2012 m. spalio 24 d. patvirtinta atnaujinta Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) kūrimo ir plėtros koncepcija, kurios pagrindu planuojamas Lietuvos „Pažangios specializacijos“ krypčių išskyrimas ir jų plėtra įgyvendinant didelės apimties mokslo ir verslo subjektų bendrai inicijuojamus, derinant viešojo ir privataus kapitalo lėšas finansuojamus, jungtinius projektus;

- 2012 m. pradėti įgyvendinti mokslinių tyrimų projektai pagal priemonę „Aukšto tarptautinio lygio mokslinių tyrimų skatinimas“. Vienas iš priemonės tikslų yra skatinti aukšto tarptautinio lygio mokslinių tyrimų, nukreiptų į ateityje Lietuvos gerovę ir konkurencingumą lemsiančias prioritetines ūkio sritis, numatytas Lietuvos inovacijų 2010–2020 m. strategijoje, vykdymą. 2012 m. buvo gauta paraiškų 25 projektų vykdymui už 41,41 mln. Lt. Šiuo metu yra pasirašyta 15 sutarčių už 25,71 mln. Lt;

- įgyvendinant bendrų mokslo – verslo projektų, skirtų mokslinių tyrimų rezultatams komercinti finansavimo modelį, šiuo metu 15 Švietimo ir mokslo ministerijos finansuojamų projektų paraiškų įvertinta Europos socialinio fondo agentūroje, sudarinėjamos projektų finansavimo ir administravimo sutartys. 2013 m. prasidės projektų įgyvendinimas. Ūkio ministerija parengė ir paskelbė priemonės „Intelektas LT“ finansavimo sąlygų aprašo, pagal kurį bus finansuojamos mokslinių tyrimų rezultatų komercinimo veiklos, projektą;

- skatinant verslo ir mokslo bendradarbiavimą bei mokslo rezultatų taikymą versle, 2012 m. buvo teikiama de minimis parama pagal atnaujintą inovacinių čekių schemą. Finansavimas patvirtintas 237 paraiškoms, kurioms skirta parama 3,1 mln. Lt. Išankstiniais duomenimis, 2012 m. pabaigoje, įgyvendinant projektus, 17 įmonių įdiegė technologines inovacijas ir 6 įmonės – netechnologines;

- siekiant skatinti aktyvesnį verslo ir mokslo bendradarbiavimą ir technologijų perdavimo procesus, buvo pradėtas įgyvendinti projektas „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“, skirtas teikti su inovacijomis susijusias paslaugas smulkaus ir vidutinio verslo subjektams. Projektui įgyvendinti skirtas 6,2 mln. Lt finansavimas;

- 2012 m. buvo parengtas jaunų inovatyvių įmonių kūrimosi skatinimo schemas projektas „Technostartas“. Projekto tikslas – skatinti naujų inovatyvių SVV subjektų kūrimą, mažinant pirminius veiklos kaštus pradiniam įmonės veiklos etape ir naujų produktų, technologijų, paslaugų pateikimą į rinką. Projektas pateiktas vertinti Lietuvos verslo paramos agentūrai. Numatytas finansavimas iki 5 mln. Lt;

- skatinant klasterizaciją buvo pradėtas įgyvendinti projektas skirtas Smulkaus ir vidutinio verslo subjektų bei mokslo ir studijų institucijų bendrų inovatyvių sprendimų paieškai, inovatyvių tinklų kūrimuisi bei jungimuisi į tarptautinius klasterius. Projektui įgyvendinti skirtas 3,7 mln. Lt finansavimas;

- pagal ES struktūrinės paramos priemones „InoklasterLT“ ir „Inoklaster LT+“ buvo skiriamas finansavimas inovatyvių verslo klasterių veiklos projektams įgyvendinti. Pagal priemonę „Inoklaster LT“ 2012 m. projektams buvo skirta 4,34 mln. Lt, pagal priemonę „Inoklaster LT+“ 2012 m. projektams buvo skirta 28,16 mln. Lt;

- 2012 m. buvo tęsiamas „BSR Stars“ programos ir „StarDust“ projekto, skirto inovacijų, klasterių bei mažųjų ir vidutinių įmonių tinklų plėtrai, įgyvendinimas. Per metus pagal „StarDust“ projektą suorganizuoti 2 renginiai „2nd Annual Meeting of the project „StarDust“ ir „Mažų ir vidutinių įmonių diena“;

- vykdant „BSR Stars“ programą ir „Inoklaster“ bei kitas klasterizacijos skatinimo priemones, susikūrė 11 naujų klasterių, iš kurių 3 tarptautiniai;

- Lietuvoje pradėti įgyvendinti 9 menų inkubatorių plėtros projektai;

- įgyvendinant Lietuvos virtualaus universiteto 2007–2012 metų programą, 2012 m. buvo sudarytos sąlygos Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacine sistema naudotis 47 Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms. Sukurta Lietuvos elektroninio mokymosi infrastruktūra užtikrino el. mokymosi infrastruktūrą Lietuvoje. Lietuvos nuotolinio mokymo tinklas (LieDM) 2012 m. palaikė nuotolinio mokymo (e-mokymo) tinklą Lietuvoje. Lietuvos virtualaus universiteto 2007–2012 m. programa buvo įgyvendinta. Jos tęsinys patvirtintas 2013–2016 metams;

- įgyvendinant Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2011–2019 m. programą 2012 m. parengtas Informatikos, informacinių technologijų ugdymo 2014–2020 m. gairių projektas ir pateiktas svarstyti Bendrojo ugdymo tarybai. Pradėta rengtis naujam priemonės Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo bendrajame ugdyme ir profesiniame mokyme veiksmų plano etapui 2014–2016 metais. 2013 m. III ketvirtyje planuojama jį parengti ir pateikti tvirtinti (2012 metais priemonei Pritaikyti švietimą informacinės visuomenės poreikiams buvo skirta 1, 417 mln. Lt biudžeto lėšų);

- 2012 m. buvo įgyvendinama Visuomenės švietimo intelektualinės nuosavybės teisių klausimais programa. Pirmą kartą Lietuvoje buvo atliktas išsamus autorių teisių ir gretutinių teisių ekonominio indėlio į Lietuvos ekonomiką tyrimas, kuris atskleidė pramonės, susijusios su autorių teisėmis ir gretutinėmis teisėmis indėlį į Lietuvos bendrąjį vidaus produktą, užimtumą ir užsienio prekybą 2000–2008 m. Tyrimų išvados buvo pristatytos Lietuvos visuomenei ir paskelbtos Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizacijos leidinyje. Buvo finansuoti antipiratinų akcijų projektai, kurių įgyvendinimas, įtraukiant mokyklas, bibliotekas, regionines žiniasklaidos priemones, sudarė galimybę visuomenei plačiau susipažinti su intelektualinės nuosavybės apsaugos svarba informacinėje visuomenėje;

- skatinant intelektualinės nuosavybės apsaugą, buvo taikoma parama pagal atnaujintą paramos pramoninės nuosavybės teisių apsaugai tarptautiniu mastu schemą. Skirta 1,2 mln. Lt parama 86 išradimų patentavimo ir pramoninio dizaino registravimo tarptautiniu mastu projektams, kuriuos įgyvendina mokslo ir studijų institucijos bei įmonės.

Planuojami darbai:

- 2013 m. bus teikiama parama pagal Žaliosios pramonės inovacijų programą, finansuojama iš Norvegijos finansinio mechanizmo. Programos tikslas – įmonių, dirbančių žaliųjų produktų ir paslaugų rinkoje, konkurencingumo didinimas, įskaitant tradicinės pramonės įmones; žaliųjų inovacijų kūrimo ir diegimo bei verslumo skatinimas. Bendra programos vertė – 28,7 mln. Lt. Numatoma įgyvendinti 14 projektų, kurių metu bus sukurti inovatyvūs ekologiški produktai ir naujos aplinkosauginės technologijos, išaugs aplinkosauginių technologijų diegimas įmonėse;

- bus parengtos priemonės, skatinančios kūrinių ir teisių turėtojų duomenų bazių kūrimą, naujus autorių teisių ir gretutinių teisių licencijavimo modelius, autorių teisių ir gretutinių teisių srityje aktualių mokslinių tyrimų plėtrą;

- daugiau dėmesio bus skiriama visuomeninių organizacijų rengiamoms visuomenės švietimo akcijoms, informuojančioms vartotojus, ypač jaunimą, apie Intelektinės nuosavybės vertę neigiamą klastojimo ir piratavimo poveikį ekonomikai ir visuomenei;

- bus įgyvendinama Valstybinė studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros 2013–2020 m. programa, pagal kurią planuojama, kad bendros išlaidos mokslinei technologinei eksperimentinei plėtrai didėtų, studijuojančiųjų fizinius ir inžinerinius mokslus dalis (proc.), palyginti su visais studijuojančiaisiais, didėtų, atsirastų Lietuvos aukštųjų mokyklų, patenkančių tarp 500 universitetų, nurodytų Akademinio pasaulio universitetų reitinge (AWRU), į integruotus mokslo, studijų ir verslo centrus perkeltų fakultetų, susijusių su slėniuose vykdomų MTEP veiklų tematika, skaičius didėtų.

4.2. Ankstyvojo jaunų žmonių pasitraukimo iš švietimo sistemos mažinimas

Siekama, kad Lietuvoje anksti iš švietimo sistemos pasitraukusiųjų ne aukštesnį kaip pagrindinį išsilavinimą turinčių 18–24 metų jaunuolių dalis būtų ne didesnė kaip 9 proc. 2009 m. šis rodiklis siekė 8,7 proc., 2010 m. – 8,1 proc., 2011 m. – 7,2 proc. Išliko dideli skirtumai tarp miesto ir kaimo (2011 m.

atitinkamai 4,6 proc. ir 12,2 proc.). Manoma, kad dėl neracionalaus mokyklų tinklo, neišplėtos švietimo pagalbos infrastruktūros ir nepakankamos pedagogų kvalifikacijos bei kompetencijos didėjo atotrūkis tarp regionų.

Igyvendinamos priemonės:

- nuo 2011 m. iki 2012 m. pabaigos pagal Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011–2013 m. programą įsteigta 21 nevalstybinė ikimokyklinio ugdymo įstaiga. Sudarytos sąlygos beveik 6 000 tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus vaikus juos ugdyti valstybinėse, savivaldybės ar nevalstybinėse institucijose, pagal ikimokyklinio ugdymo programas. Vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ugdymo programą, 2012 m. gruodžio 10 d. duomenimis buvo 87 872. Ypač išaugo ikimokyklinio ugdymo prieinamumas kaimo gyvenamosiose vietovėse – 19,58 proc. (mieste – 6,22 proc.). 2012 metais ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo padidėjimui finansuoti iš ES SF projekto „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ buvo skirta 7,08 mln. Lt. 2012 m. I–III ketvirčiais pagal Mokinio krepšelio metodiką finansuota 4 333 ikimokyklinio ugdymo krepšelių. Tikimasi, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų kokybiškas ugdymas institucijoje leis vaikams lengviau pereiti prie formaliojo ugdymo;

- įgyvendinant Specialiojo ugdymo plėtros programos 2009–2013 m. priemones, 2012 m. toliau buvo įgyvendinami šie ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojami projektai: „Specialiųjų mokymo priemonių rengimas, II etapas“, „Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymosi formų plėtra, II etapas“, „Specialiųjų mokyklų pertvarka, metodinių centrų steigimas“, „Pagalbos mokiniui efektyvumo ir kokybės plėtra, II etapas“;

- įgyvendinant Nacionalinę jaunimo politikos 2011–2019 m. plėtros programą, 2012 m. darbo grupė parengė Vaikų ugdymo tautinių mažumų kalbų tobulinimo gaires, taip pat vaikų ugdymo tautinių mažumų kalbomis ir tautinių mažumų kalbų mokymo tobulinimo gairių nuostatomis įgyvendinti veiksmų planą;

- įgyvendinant Valstybės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatų įgyvendinimo programą, 2012 m. rengti ir vykdyti mokyklų savarankiškumo plėtros modeliai ir projektai (išleisti projekto 2 leidiniai: „Lyderystės vystymosi mokykloje modelis“ ir „Longitudinio Lietuvos švietimo lyderystės raiškos tyrimo metodologija ir instrumentai“), pradėta įgyvendinti formaliųjų studijų programa „Švietimo lyderystė“, parengta 15 savivaldybės ir mokyklų lyderystės modelių planų.

Planuojami darbai:

2013 m. bus atlikta lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino statistinė analizė, pagal kurios rezultatus planuojama parengti 2014 m. vertinimo normas nustatant skirtingą vertinimą raštingumo ir stiliaus aspektais mokiniams iš mokyklų tautinės mažumos mokomąja kalba.

4.3. Turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą asmenų dalies išlaikymas

Lietuvoje 30–34 metų gyventojų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, kasmet daugėja: 2010 m. – 43,8 proc., 2011 m. – 45,4 proc., 2012 m. – 47,9 proc. Rodiklio reikšmės nesiekiami reikšmingai didinti. Lietuva sieks, kad 2020 m. aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą turėtų ne mažiau kaip 47,9 proc. 30–34 metų gyventojų. Kadangi vis daugiau jaunuolių siekia aukštojo mokslo, šiuo metu iškilo poreikis daugiau dėmesio skirti studijų kokybei. Tai padėtų išlaikyti aukštą gyventojų išsilavinimo lygį.

Igyvendinamos priemonės:

- įgyvendinant Nacionalinę profesinio orientavimo švietimo sistemoje programą 2012 m. įgyvendinamos suplanuotos 4 ES struktūrinių fondų projektų veiklos, skirtos profesinio orientavimo

(karjeros) paslaugų metodinei bazei (mokymo programų, metodikų bei kitų įrankių) stiprinti, karjeros specialistams rengti, paslaugoms teikti, paslaugų stebėsenai organizuoti, infrastruktūrai pagerinti. Bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose ir aukštosiose mokyklose pradėtos teikti kokybiškos profesinio orientavimo (karjeros) paslaugos mokiniams ir studentams. Įgyvendinant projektą „Ugdymo karjerai ir stebėsenos modelių sukūrimas ir plėtra bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme (1 etapas)“ pasiekti rezultatai: apmokyti 700 karjeros koordinatoriai ir 70 karjeros konsultantai teikti ir koordinuoti profesinio orientavimo (ugdymo karjerai, informavimo ir konsultavimo) paslaugas; parengtas Ugdymo karjerai modelis ir ugdymo karjerai stebėsenos modelis;

- parengta Ugdymo karjerai bendroji programa bendrojo ugdymo mokykloms ir profesinio mokymo įstaigoms ir metodinės priemonės;

- įgyvendinant projektą „Atviros informavimo, konsultavimo, orientavimo sistemos (AIKOS) plėtotė, atnaujinami duomenis sistemai teikiantys švietimo registrai;

- įgyvendinant projektą „Aukštųjų mokyklų studentų ugdymo karjerai ir absolventų karjeros stebėsenos modelių plėtotė ir įdiegimas, su studentais dirbančių profesinio orientavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimas, jiems skirtų priemonių sukūrimas (I etapas)“, pasiekti rezultatai: kvalifikaciją patobulino 130 aukštųjų mokyklų ugdymo karjerai specialistų; 5 275 studentams suteiktos karjeros paslaugos aukštosiose mokyklose; parengta aukštųjų mokyklų karjeros konsultavimo specialistų profesinio tobulėjimo mokymų programa; parengti karjeros informavimo priemonių studentams projektai; parengti karjeros vertinimo metodikų projektai; parengtos studentų karjeros valdymo paslaugų sritys kokybės gairės; parengtas studentų karjeros valdymo paslaugų modelio aprašas.

Planuojami darbai:

2013 m. bus siekiama toliau įgyvendinti bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių, taip pat aukštųjų mokyklų studentų ugdymui karjerai ir karjeros stebėsenai ir infrastruktūrai plėtoti skirtus projektus.

4.4. Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo didinimas

Atsinaujinančių energijos išteklių plėtra yra svarbi alternatyva tradicinei energetikai, ne tik padedanti spręsti su klimato kaita susijusias problemas, bet ir didinanti Lietuvos energetinę nepriklausomybę. Lietuvos nacionalinis tikslas – atsinaujinančių energijos išteklių dalį bendrajame galutiniame energijos suvartojime 2020 metais padidinti iki 23 proc. 2011 metais iš atsinaujinančių energijos išteklių gaminama energija sudarė apie 20,31 proc. (2010 m. – 19,7 proc.) galutinio energijos suvartojimo Lietuvoje. Kadangi energija, pagaminta iš atsinaujinančių energijos išteklių, dažniausiai yra brangesnė už pagamintą iš iškastinių žaliavų, atsinaujinančių energijos išteklių plėtos skatinimą remia valstybė. Šiuo metu naudojamos šios paramos priemonės: taikoma prisijungimo prie tinklo nuolaida, esant ribotiems perdavimo pajėgumams, pirmenybė teikiama atsinaujinantiems energijos ištekliams, taikomos akcizų lengvatos biodegalams, elektros supirkimo kompensaciniai tarifai (angl. *feed-in tariff*), lengvatos balansuoti elektros energiją.

Įgyvendinamos priemonės:

- 2012 m. gegužės 22 d. priėmus Lietuvos Respublikos energijos išteklių rinkos įstatymą ir jo įgyvendinamuosius teisės aktus, sukurta energetinių išteklių birža, t. y. sudarytos teisinės sąlygos veikti centralizuotai prekybos biokuro produktais sistemai;

- Vyriausybė 2012 m. liepos 4 d. patvirtino Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo energijai gaminti skatinimo tvarkos aprašą, kuriuo patobulinta atsinaujinančių energijos išteklių

naudojimo skatinimo sistema (privalomas energijos iš atsinaujinančių išteklių supirkimas didesniu nei rinkos fiksuotu tarifu, kompensacijos nustatymas už specialios įrangos įsigijimą ir kt.);

- 2013 m. sausio 17 d. Seimas pritarė Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo pataisoms. Pagrindiniai šių pataisų tikslai – užtikrinti viešojo intereso apsaugą ir išvengti elektros energijos kainų didėjimo bei subalansuoti atsinaujinančių išteklių plėtrą.

Planuojami darbai:

- nustatyti bendrąją atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimo sistemą;
- įpareigoti savivaldybes skatinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą per savivaldybių 2011–2020 metų plėtros veiklos planus;
- finansuoti atsinaujinančių energijos išteklių srities bandomuosius projektus;
- 2013 m. planuojama sukurti ir ištirti Lietuvos energetinio saugumo bei plėtros modelius, taip pat sukurti ateities energijos gamybos, tiekimo ir efektyvaus vartojimo mokslinę bazę;
- toliau spręsti aktualiausias mokslines Lietuvos energetinio saugumo, energijos vartojimo efektyvumo didinimo ir ateities energijos gamybos bei tiekimo technologijų tobulinimo ir optimalaus taikymo Lietuvos energetikoje problemas – vykdoma 11 projektų;
- įrengti studijų materialiąją bazę energetikos specialistų rengimui;
- kurti mokslo ir studijų institucijose atsinaujinančios energijos krypties MTEP laboratorijas, veikiančias kaip atviros prieigos centrai;
- užtikrinti atsinaujinančios energijos krypties MTEP laboratorijų veiklą.

4.5. Galutinės energijos vartojimo efektyvumo didinimas

Energijos suvartojimas, tenkantis vienam BVP vienetui Lietuvoje, 2010 m. buvo 2 kartus (2009 m. – 2,6 karto) didesnis už ES vidurkį. Lietuvos nacionalinis tikslas iki 2020 m. suvartoti 17 proc. (740 ktne) mažiau galutinės energijos, negu jos buvo suvartota 2009 metais. Daugiausia energijos įmanoma sutaupyti namų ūkių ir transporto sektoriuose – iš viso 65 proc. (namų ūkių taupymo potencialas yra lygus 290 ktne, transporto – 300 ktne).

2010 m. Lietuvoje pirminės energijos suvartojimas vienam gyventojui buvo 1,5 karto mažesnis už ES-27 šalių vidurkį, o elektros energijos vienam gyventojui suvartota 1,8 karto mažiau nei vidutiniškai ES-27. Ateityje Lietuvoje prognozuojamas elektros energijos vartojimo augimas, todėl tikėtina, kad elektros energijos taupymo priemonių poveikis bus mažesnis nei elektros energijos vartojimas. Įvertinus visą energijos taupymo potencialą, svarbiausias strateginis Lietuvos tikslas energijos efektyvumo srityje yra kasmet iki 2020 metų suvartoti 1,5 proc. mažiau energijos.

Igyvendinamos priemonės:

- toliau įgyvendinamos Energijos efektyvumo veiksmų plane numatytos priemonės. Atsižvelgiant į tai, kad neseniai buvo priimta nauja energijos efektyvumo direktyva, šiuo metu rengiamas naujo energijos efektyvumo veiksmų plano projektas;
- Klimato kaitos specialioji programa. Detalesnė informacija apie programos įgyvendinimą pateikta III dalyje, 3.6 skyriuje;
- Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa. Detalesnė informacija apie daugiabučių namų atnaujinimą (modernizavimą) yra pateikta III dalyje, 3.6 skyriuje;
- viešosios paskirties pastatų atnaujinimas (2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinė parama (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa)). Pagal priemones „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“ ir „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“ iki 2020 m. planuojama įgyvendinti per 742 projektų. Planuojamos sutaupyti energijos kiekis – 187,92 GWh.

2012 m. finansavimas skirtas 62 projektams. Iš viso iki 2012 m. pabaigos yra renovuota 680 viešosios paskirties pastatų;

- savanoriški susitarimai su energetikos įmonėmis. Lietuvos elektros skirstymo įmonėms, šilumos tiekėjams ir gamtinių dujų tiekėjams buvo iškelti orientaciniai kiekybiniai energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslai 2010–2020 m. laikotarpiui sutaupyti 10 proc. galutinių energijos vartotojų suvartojamos energijos lyginant su vidutiniu jų 2001–2005 m. suvartojimu. Iki šiol pasirašyti 9 savanoriški susitarimai su energetikos įmonėmis;

- Energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistema (projektas) kuriama įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo. Iki 2020 m. kiekvienais metais būtų sutaupomas naujas energijos kiekis, atitinkantis 1,5 proc. visų energijos skirstytojų ir (arba) mažmeninės prekybos energija įmonių kasmet galutiniams vartotojams perduodamo energijos kiekio, apskaičiuoto pagal 2010–2012 metų vidurkį. Šis kiekis 2020 m. apytiksliai lygus 671 ktne;

- parengta Nacionalinė susisiekimo plėtros programa (projektas). Programa prisidės prie tikslo iki 2020 m. galutinės energijos suvartojimą transporto sektoriuje sumažinti 8 proc.

4.6. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ribojimas

Lietuvai įgyvendinant ES lygiu sutartus įsipareigojimus, iki 2020 metų, palyginti su baziniais 2005 metais, leidžiama ne daugiau kaip 15 proc. (18,7 mln. tonų) padidinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus tuose sektoriuose, kuriuose netaikoma ES išmetamųjų teršalų prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistema. 2005 metais Lietuvoje visų sektorių išmetimai sudarė 22,9 mln. tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų: iš ES išmetamųjų teršalų prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemoje dalyvaujančių įrenginių išmesta 6,6 mln. tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, o sektoriuose, kuriuose netaikoma ES išmetamųjų teršalų prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistema, buvo išmesta 16 mln. tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų. 2011 metais sektoriuose, kuriuose netaikoma ES išmetamųjų teršalų prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistema, buvo išmesta 16,1 mln. tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų.

Įvairūs scenarijai rodo, kad Lietuvos galimybės sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus labai priklauso nuo to, kaip bus plėtojamas energetikos sektorius ir kokios klimato kaitos mažinimo priemonės bus įgyvendintos kituose ūkio sektoriuose.

Įgyvendinamos priemonės:

Siekiant mažinti išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) kiekį ir pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio ekonomikos plėtojimo, Seimas 2012 m. lapkričio 6 d. patvirtino Nacionalinę klimato kaitos valdymo politikos strategiją, kurioje įtvirtinti Lietuvos klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslai ir uždaviniai. Numatytas klimato kaitos švelninimo strateginis tikslas – pasiekti, kad šalies ekonomika augtų daug sparčiau, negu didėtų išmetamųjų ŠESD kiekis. Šio strateginio tikslo įgyvendinimo stebėsenai atlikti nustatytas vertinimo kriterijus – išmetamųjų ŠESD kiekis, tenkantis BVP vienetui (t CO₂ e/1 mln. Lt BVP).

Įgyvendinant šį strateginį tikslą bus siekiama užtikrinti Lietuvos trumpalaikių klimato kaitos švelninimo tikslų iki 2020 m. vykdymą:

- pasiekti, kad ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais (toliau – ATL) sistemoje dalyvaujančiuose sektoriuose išmetamųjų ŠESD kiekis neviršytų 8,53 mln. t CO₂e;
- pasiekti, kad ES prekybos ATL sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose išmetamųjų ŠESD kiekis padidėtų ne daugiau kaip 15 proc., lyginant su 2005 m. išmestu ŠESD kiekiu, ir

neviršytų 18,338 mln. t CO₂e Europos Sąjungos 20 proc. tikslo atveju ir 16,584 mln. t CO₂e – Europos Sąjungos 30 proc. tikslo atveju. Šiems tikslams pasiekti nustatyti metiniai išmetamųjų ŠESD kiekiai 2013–2020 m. laikotarpiu (duomenys pateikiami 3 lentelėje);

- siekti, kad trumpalaikių klimato kaitos švelninimo tikslų įgyvendinimui būtų skiriama ne mažiau, kaip 0,38 proc. šalies BVP 2020 m.

2 lentelė. Metiniai kiekybiniai ŠESD kiekio mažinimo tikslai ES prekybos ATL sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose, 20 proc. tikslo atveju, mln. t CO₂e

Sektorius	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.
Transportas	5,241	5,290	5,338	5,386	5,435	5,483	5,532	5,58
Žemės ūkis	5,494	5,545	5,595	5,646	5,697	5,748	5,798	5,849
Pramonė	2,639	2,663	2,687	2,712	2,736	2,76	2,785	2,809
Atliekų tvarkymas	1,699	1,715	1,73	1,746	1,762	1,777	1,793	1,809
Kiti sektoriai	2,153	2,173	2,192	2,212	2,232	2,252	2,272	2,292
Iš viso	17,225	17,384	17,543	17,702	17,861	18,02	18,179	18,338

Šaltinis: Aplinkos ministerija

Baigiamas derinti Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos tikslų ir uždavinių 2013–2020 metams įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano projektas, kuriame numatytos priemonės Strategijoje įtvirtintiems ŠESD mažinimo tikslams ir uždaviniams įgyvendinti 2013–2016 m.

2011 metais visų sektorių bendras išmetamųjų ŠESD kiekis sudarė 21,7 mln. t CO₂e, iš kurių ES prekybos ATL sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose buvo išmesta 16,1 mln. t. CO₂e, ES prekybos ATL sistemoje dalyvaujančiuose sektoriuose – 5,6 mln. tonų CO₂e.

2012 metais Klimato kaitos specialiosios programos (toliau – KKSP) lėšomis buvo finansuojami energijos efektyvumo didinimo ir atsinaujinančių energijos šaltinių projektai, kuriuos įgyvendinus bus sumažintas išmetamųjų ŠESD kiekis transporto, energetikos ir pramonės sektoriuose.

KKSP lėšomis buvo finansuojami daugiabučių modernizavimo projektai, jeigu jų įgyvendinimo metu pasiekama ne mažesnė kaip D pastato energinio naudingumo klasė ir skaičiuojamosios šiluminės energijos sąnaudos sumažinamos ne mažiau kaip 40 proc., palyginti su skaičiuojamosiomis šiluminės energijos sąnaudomis iki projekto įgyvendinimo. Šiems projektams skirta iš viso 70 mln. Lt, tačiau didžioji lėšų dalis per metus neįsisavinta. Taip pat skirta parama labiausiai energetiškai neefektyviems individualiems gyvenamiesiems pastatams, pasiekiant pastato energetinio naudingumo C klasę ir sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau nei 20 proc., kurie pastatyti pagal iki 1993 m. galiojusios techninius statybos normatyvus (skirta 2 mln. Lt). Daugiausia paramos energijos efektyvumo didinimo srityje skirta visuomeninės paskirties pastatų modernizavimui (60 mln. Lt), t.y. švietimo įstaigų renovacijai.

Pagal atsinaujinančių energijos šaltinių diegimo kryptį buvo finansuojami ekologiško viešojo transporto infrastruktūros plėtros projektai (95 mln. Lt), daugiausia paramos skiriant mažai taršių miesto autobusų diegimui didžiuosiuose Lietuvos miestuose, taip pat keleivinio keltuvo, kaip bendrosios transporto dalies, diegimui.

Kita lėšų suma skirta biokuro katilų visuomeninės paskirties pastatuose diegimui, pakeičiant taršų iškastinį kurą naudojančius mažos galios (iki 500 kW) katilus į biokurą naudojančius katilus mažose rajonų savivaldybėse (27 mln. Lt). 40 mln. Lt skirta didelės galios (iki 5 MW) biokuro katilų diegimui šilumos diegimo įmonėse. Buvo skatinamas ir AEI diegimas individualiuose gyvenamosios

paskirties pastatuose, kompensuojant dalį investicijų fiziniams asmenims (skirta 1,9 mln. Lt) ir šių šaltinių įdiegimui daugiabučiuose namuose (0,9 mln. Lt).

Numatytas finansavimas 3 mln. Lt miško kirtimo atliekų išvežimo biokuro gamybai iš miško kirtaviečių išlaidų kompensavimui, tačiau gautos tik dvi paraiškos.

Planuojami darbai:

2013 m. KKSP lėšomis toliau bus finansuojami projektai pagal šias dvi kryptis – energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimas bei atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo skatinimas, aplinkai palankių technologijų, tarp jų efektyvios energijos gamybos kogeneracijos būdu, diegimas.

Energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimo finansavimo kryptčiai iš viso numatyta apie 83 mln. Lt – toliau planuojama finansuoti daugiabučių namų modernizavimo (atnaujinimo) projektus, finansuojamus pagal Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą, kompensuojant KKSP lėšomis dalį tinkamų projektų išlaidų, jeigu pasiekama D energinio naudingumo klasė ir energijos sąnaudos sumažinamos ne mažiau kaip 40 proc. Taip pat bus tęsiamas individualių gyvenamosios paskirties pastatų modernizavimas. Šioms abiem priemonėms numatyta skirti apie 43 mln. litų. 40 mln. Lt finansavimas numatytas visuomeninės paskirties pastatų modernizavimo (švietimo įstaigų renovacijos) priemonei.

Atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo skatinimo, aplinkai palankių technologijų, tarp jų efektyvios energijos gamybos kogeneracijos būdu, diegimo kryptčiai taip pat numatyta apie 83 mln. Lt. Pagal šią kryptį bus skatinamas atsinaujinančių energijos šaltinių (saulės, vėjo, geoterminės energijos, biokuro ir kt.) panaudojimas visuomeninės paskirties pastatuose, ūkinę komercinę veiklą vykdančiose įmonėse ir individualiuose gyvenamosios paskirties pastatuose. Numatytas finansavimas biokuro ruošos iš miško kirtimo atliekų modernizavimui, kompensuojant įrangos įsigijimą biokuro gamybai. Taip pat numatoma finansuoti įvairius demonstracinius projektus, kuriais toliau siekiama didinti energijos vartojimo ir gamybos efektyvumą ir plėsti atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimą taikant pažangias technologijas, pvz. elektromobilių infrastruktūros plėtros, gatvių apšvietimo, pakeičiant šviestuvų lempas, projektus ir kt.

4.7. Užimtumo didinimas

Kad būtų pasiektas Europos Sąjungos 75 proc. užimtumo tikslas, Lietuva yra įsipareigojusi pasiekti 72,8 proc. užimtumo lygį 20–64 m. amžiaus grupėje. Užimtumo lygio rodiklis nustatytas atsižvelgiant į nedarbo ir užimtumo lygio raidą Lietuvoje 2000–2009 metais ir prognozes iki 2014 metų, taip pat į negatyvių demografinių tendencijų ir darbo jėgos emigracijos keliamas grėsmes ir naujas užimtumo galimybes, atsirandančias augant ekonomikai.

2012 m. Lietuvoje užimtumo lygis (20–64 m.) siekė 68,7 proc. Paskutiniu metu užimtumo lygis didėja: 2010 m. jis siekė 64,4 proc., 2011 m. – 67,0 proc. Užimtumo lygis bus pasiektas didinant moterų, vyrų, jaunimo ir vyresnio amžiaus žmonių užimtumą, sudarant sąlygas į darbo rinką integruotis neįgaliesiems, vaikus auginantiems ir kitiems asmenims.

Šalies ekonomikos augimui ir tvariam vystymuisi reikalingi sveiki ir darbingi žmonės, todėl siekiant strategijos „2020 m. Europa“ tikslų, šalies gyventojų sveikatos išsaugojimui ir stiprinimui turi būti skiriamas ypatingas dėmesys. Gyventojų sveikata yra tiesiogiai darbingumą įtakojantis faktorius. Sveikesnė visuomenė efektyviau galėtų prisidėti prie darbo našumo, ekonominio šalies augimo ir konkurencingumo, mažėtų socialinė atskirtis, sveikatos netolygumai.

Širdies ir kraujagyslių, onkologinės ligos, traumos ir nelaimingi atsitikimai yra pagrindinės darbingo amžiaus žmonių mirtingumo priežastys. Siekiant sumažinti šių sveikatos sutrikimų neigiamą poveikį visuomenės narių darbingumui, įgyvendinama Sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo 2007–2013 m. programa, modernizuojama sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūra ir gerinama paslaugų kokybė ir prieinamumas (profilaktika, diagnostika ir šiuolaikinis gydymas). Anksčiau ir tiksliau diagnozuojamos ligos turės mažiau ilgalaikių neigiamų padarinių, žmogus ilgiau išliks darbingas, o taikant šiuolaikinį gydymą ligos atveju – bus pajėgus greičiau grįžti į darbą.

Igyvendinamos priemonės:

Per 2012 metus aktyvios darbo rinkos politikos priemonėmis pasinaudojo 64,7 tūkst. darbo ieškančių asmenų. Tai sudaro 19,6 proc. nuo visų per metus registruotų bedarbių. Iš viso aktyvių darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimui panaudota 151,8 mln. Lt. Iš jų – 13,2 proc. tenka profesiniam mokymui, 11,3 proc. – darbo įgūdžių įgijimo rėmimui, 31,5 proc. – įdarbinimui subsidijuojant, 14,1 proc. – darbo vietų steigimo rėmimui, 28,4 proc. – viešiesiems darbams.

Bedarbių ir darbo ieškančių asmenų profesiniame mokyme dalyvavo 5 570 asmenys. Profesiniam mokymui panaudota 20,7 mln. Lt. Vidutinės išlaidos vieno asmens mokymui 3 707,3 Lt. Per 6 mėn. po mokymo įsidarbino 89 proc. baigusiu mokymą asmenų.

Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas darbo vietoje organizuojamas turintiems kvalifikaciją bedarbiams, kuriems nustatytas įgūdžių įgijimo ar jų atstatymo poreikis bei įspėtiems apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojams. Darbo įgūdžių įgijimas buvo remiamas 4 218 asmenų. Darbo įgūdžių įgijimo finansavimui panaudota 11,3 mln. Lt. Vidutinės išlaidos 1 asmens darbo įgūdžių rėmimui sudarė 4 165,8 Lt. Per 6 mėn., įsidarbino 77,2 proc. darbo įgūdžius įgijusių asmenų.

Įdarbinimas subsidijuojant skirtas padėti darbo rinkoje papildomai remiamiems asmenims, registruotiems darbo biržoje, įsidarbinti, o sunkią negalią turintiems – sudaryti specialias sąlygas išlikti darbo rinkoje. Įdarbinime subsidijuojant dalyvavo 11 506 asmenys. Įdarbinimui subsidijuojant finansuoti panaudota 49,2 mln. Lt. Vidutiniškai vieno asmens rėmimui panaudota 4 273,9 Lt. Per 6 mėn., pasibaigus priemonės finansavimui, įsidarbino 75,2 proc. dalyvių.

Darbo rotacija suteikia galimybes bedarbiams laikinai įsidarbinti, pakeičiant darbuotojus jų tikslinių atostogų metu ar kolektyvinėse sutartyse numatytais atvejais. Darbo rotacijose dalyvavo 390 asmenų. Darbo rotacijos finansavimui panaudota 2,1 mln. Lt. Vidutinės išlaidos 1 asmens darbo rotacijos rėmimui sudarė 5 308,7 Lt. Pasibaigus priemonės finansavimui per 6 mėn. įsidarbino – 90 proc. asmenų.

Teikiant paramą darbo vietoms steigti, skiriama subsidija darbo vietai sau įsteigti ar individualiai veiklai pagal verslo liudijimą pradėti. Paramai darbo vietoms steigti panaudota 14,1 mln. Lt. Paramos darbo vietoms steigti priemonių pagalba darbo vietas sau susikūrė 10 233 ieškančių darbo asmenų.

Siekiant padėti laikinai įsidarbinti ir sudaryti sąlygas užsidirbti pragyvenimui būtinų lėšų, bedarbiai laikinai įdarbinami pagal šalies savivaldybių viešųjų darbų programas ir teritorinių darbo biržų parengtus projektus padidinto nedarbo teritorijose. Viešųjų darbų programose dalyvavo 31,8 tūkst. bedarbių. Iš jų 51,1 proc. ilgalaikiai bedarbiai, 32,4 proc. vyresni nei 50 metų asmenys. Viešųjų darbų finansavimui panaudota 44,4 mln. Lt.

2012 m. Lietuvos darbo birža įgyvendino penkis ESF finansuojamus projektus, kurie padėjo rasti darbą daugiau kaip 50 tūkst. bedarbių:

Įgyvendintas projektas „Integravimo į darbo rinką skatinimas.“ Tikslas - didinti ieškančių darbo asmenų konkurencines galimybes ir padėti įsitvirtinti darbo rinkoje arba laikinai įsidarbinti.

Įgyvendinant projektą vykdoma darbo įgūdžių įgijimo rėmimo ir įdarbinimo subsidijuojant veikla, profesinis mokymas, darbo rotacija ir bedarbių teritorinio mobilumo rėmimas.

Įgyvendintas projektas „Neįgaliųjų integracija“, kuris rėmė socialines įmones ir padėjo išlikti ar integruotis į darbo rinką daugiau kaip 3 tūkst. neįgaliųjų.

Įgyvendintas projektas „Parama neįgaliesiems“ padėjo 600 neįgaliųjų integruotis į darbo rinką pabaigus profesinės reabilitacijos programas.

Įgyvendintas projektas „Parama užimtumui ir mobilumui“ sudarė galimybę įgyti ar patobulinti profesinę kvalifikaciją 3,5 tūkst. bedarbių ir išpėtų apie atleidimą asmenų.

Įgyvendintas projektas „Jaunimo užimtumas“ sudarė galimybes 3,7 tūkst. jaunų iki 29 metų bedarbių įsitvirtinti darbo rinkoje per remiamo įdarbinimo ir įgūdžių įgijimo darbo vietoje priemones.

Nuo 2013 m. pradžios visose teritorinėse darbo biržose įdiegtas į rezultatus orientuotas valdymo modelis, kuriuo siekiama ne tik įdarbinti kuo daugiau žmonių, bet ir:

- didinti darbo biržos veiklos efektyvumą, greičiau ir tikslingiau reaguoti į darbdavių ir darbo ieškančių žmonių poreikius;
- labiau atsižvelgti į individualius kiekvieno kliento poreikius ir pagal tai pritaikyti individualią darbo paieškos programą;
- suteikti daugiau atsakomybės įdarbinimo paslaugas teikiantiems teritorinių darbo biržų darbuotojams, juos motyvuojant už pasiektus rezultatus.

Naujo modelio pagrindą sudaro profiliuotas bedarbių aptarnavimas: darbo biržoje registruoti darbo ieškantys asmenys aptarnaujami, atsižvelgiant į individualius jų poreikius ir gebėjimus, nustatant reikiamų paslaugų teikimą bei dalyvavimą aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse, sudarant individualius užimtumo veiklos planus, vykdant kryptingą veiklą siekiant jų integravimo į darbo rinką.

Šio modelio įgyvendinimas tiesiogiai susijęs su naujos už įdarbinimą atsakingų teritorinių darbo biržų darbuotojų asmeninės atsakomybės ir motyvavimo sistemos taikymu.

Siekiant tinkamai vertinti darbuotojų veiklą bei jų pastangų darbe lygį, kas mėnesį bus vykdoma veiklos stebėseną. IT priemonėmis parengtas ir įdiegtas darbo biržose „Vadovo langas“ leidžia stebėti kiekvieno specialisto veiklą pagal veiklos vertinimo užduotis ir kiekvieną mėnesį priimti sprendimus, atsižvelgiant į nustatytų užduočių įgyvendinimą.

2012 m. Lietuvos darbo biržoje įgyvendintas elektroninių viešųjų paslaugų teikimo visuomenei perkėlimas į internetinę erdvę. Elektroninė darbo birža (edbirža) susideda iš dviejų e. paslaugų blokų – e. paslaugos darbo ieškantiems ir e. paslaugos darbdaviams. Nuotolinis darbo rinkos dalyvių aptarnavimas, klientų konsultavimas elektroniniu būdu, rekomendacijų išdavimas internetu ir bendras darbo biržos elektroninių viešųjų paslaugų prieinamumas sumažino paslaugų, teikiamų per darbo biržos darbuotojus, apimtį. Tai leido sutrumpinti klientų aptarnavimo laiką, o tuo pačiu ir darbo biržos administravimo kaštus.

Nedarbo socialinio draudimo išmokų mokėjimo funkcija nuo 2013 m. iš Lietuvos darbo biržos perduota Socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, taip sutelkiant darbo biržos funkcijas į darbo paklausos ir pasiūlos derinimą, aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymą.

Įgyvendinant programą „Dalyvavimo darbo rinkoje didinimas bei įdarbinimo rėmimas, visų pirma jaunimo“, pradėta diegti pameistrystės profesinio mokymo organizavimo forma. Vykdyti projektą „Nacionalinės Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų ir dėstytojų tarptautinės praktikos ir stažuočių sistemos sukūrimas ir įgyvendinimas“ ir „Lietuvos aukštųjų mokyklų dėstytojų, pirmos ir antros pakopų studentų tarptautinių praktikų (stažuočių) užsienyje (ES, ELPA ir NATO šalyse) reziduojančiose

įmonėse ir tarptautinėse organizacijose modelio sukūrimas“ sukurtų studentų praktikų modelių testavimai, taip pat praktikų ir stažuočių paieškos ir organizavimo portalų plėtros darbai.

Įgyvendinant „Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategiją“, 2012 m. parengtas Mokymosi visą gyvenimą 2013–2015 m. veiksmų plano projektas, taip pat vystomi 5 ES lėšomis finansuojami projektai, kurių metu 28 Lietuvos aukštosiose mokyklose rengta neformaliu būdu įgytų kompetencijų formalizavimo sistema ir jos įgyvendinimas (planuojama parengti personalą, gebantį vertinti neformaliu būdu įgytas kompetencijas, taip pat tam skirtą metodiką, įvertinti daugiau nei 400 suaugusiųjų kompetencijas ir jas pripažinti). Šių projektų veiklas planuojama įgyvendinti 2014 m. pavasarį.

2012 m. rugpjūčio 21 d. Vyriausybė patvirtino Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priedo pakeitimą, kuriuo buvo patvirtinta nauja finansuojama veikla – pameistrystės mokymo formų plėtojimas: profesinio mokymo organizavimas realiomis darbo sąlygomis. Finansų ministerijai buvo pateiktas pasiūlymas dėl šios priemonės specialių projektų atrankos kriterijų pakeitimo. Šie kriterijai, atsiradus naujai veiklai, yra tvirtinami arba keičiami Stebėsenos komiteto nutarimu.

2012 m. patvirtintas Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programos pakeitimas, pagal kurį inicijuotas ES struktūrinių fondų projektas, skirtas plėtoti pameistrystės mokymo formas darbo rinkos mokymo centruose. 2013 m. bus diegiama pameistrystės profesinio mokymo organizavimo forma. Taip pat penkiuose darbo rinkos mokymo centruose įgyvendintas ES struktūrinių fondų projektas, skirtas pameistrystės mokymo formų plėtojimui, apmokyti 900 mokinių.

Įgyvendinant programą „Gebėjimų ir kompetencijos paklausos ir pasiūlos neatitikimo mažinimas“, sudarytos prielaidos geresnei profesinio mokymo ir darbo rinkos poreikių dermei. Pradėtas Lietuvos ir Europos kvalifikacijų sandarų diegimas švietimo srityje. Profesinio mokymo įstaigų sistema pritaikyta naujų technologijų mokymui – naujausia technologinė įranga ir priemonėmis praturtinta profesinio mokymo įstaigų praktinio mokymo bazė bei atnaujintos patalpos. Atliktas Profesinių kvalifikacijų poreikio tyrimas energetikos ūkio sektoriuje ir sukurtas Energetikos sektoriaus profesinis standartas. Parengta Lietuvos kvalifikacijų sandaros susiejimo su Europos kvalifikacijų sandara ir Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandara ataskaita. Oficialiai atidaryti 2 sektoriai praktinio mokymo centrai profesinio mokymo įstaigose. Likę 2012 m. planuoti įkurti 5 centrai rengiami atidarymui.

Buvo įgyvendinama ir finansų inžinerijos priemonė „Verslumo skatinimas“ – viena iš 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priemonių. Vykdamas finansų inžinerijos priemonę „Verslumo skatinimas“ 2012 m. birželio mėn. duomenimis buvo išduotos 244 paskolos (iš jų 92 jaunimui), per I-II ketv. buvo sukurta 619 darbo vietų, finansų inžinerijos priemone pasinaudojo 372 asmenys/įmonės, mokyme dalyvavo 3 425 asmenys, sėkmingai baigė mokymą 3 155 asmenys.

Skatinant naujų darbo vietų kūrimą įgyvendinamos verslumo iniciatyvos:

Verslumo skatinimo renginių ciklas „Versli Lietuva“. Pagrindiniai tikslai – užtikrinti kryptingą verslumo skatinimą ir ugdymą Lietuvoje, skatinti šalies gyventojus įgyvendinti savo idėjas ir kurti savo verslą, skleisti teigiamą požiūrį į verslą. 2012 m. renginiai vyko 5 didžiuosiuose miestuose. Juose dalyvavo daugiau nei 12 tūkstančių dalyvių, 70 tūkstančių žmonių stebėjo tiesiogines renginių transliacijas internete, perkaityta 118 pranešimų bei pravesta 60 praktinių užsiėmimų. Šie renginiai bus organizuojami ir 2013 m.

Jaunimo verslumo skatinimas. Tęsimas VšĮ „Versli Lietuva“ priemonių įgyvendinimas, kurioms 2012 m. buvo perskirstyta 4,5 mln. Lt. Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų:

- Nacionalinis verslo plano turnyras, komandos formavimo renginiai, verslo idėjų patikrinimo renginiai, kiti renginiai, susiję su jaunimo verslo gebėjimo vystymu. 2012 m. įkurta 100 inovatyvių jaunimo verslų;

- konsultavimo, informavimo, verslo mokytojų („mentorių“), instruktorių (ugdančiųjų vadovų) paslaugų jaunimui teikimas verslo pradžios, finansavimo ir plėtros klausimais;
- jaunimui informacijos apie verslo finansavimo (finansų inžinerijos priemonių) galimybių sklaidą organizavimas, ypač skatinant jaunimo ryšius su neformaliais investuotojais („verslo angelais“), seminarų ar darbinių sesijų rengimas, kurių metu mokoma pristatyti verslo idėją ar savo įmonę potencialiam investuotojui.

2012 m. surengti 64 verslumo skatinimo renginiai, kuriuose dalyvavo 14 930 dalyviai ir kurie vyko daugelyje Lietuvos regionų ir didžiųjų miestų.

2012 m. įvykdyti 34 mokymai pradedantiesiems verslininkams, kuriuose dalyvavo 246 verslininkai.

Pirmųjų verslo metų krepšeliai. Suteikiamas iki 6 000 litų vertės pirmųjų verslo metų krepšelis įsteigtai naujai įmonei su galimybe suteikti papildomą adekvačią paramą verslo paslaugoms (mokymai, konsultacijos ir t.t.), veikiančiai ne ilgiau kaip vieni metai.

2012 m. įkurta 180 įmonių, kurių steigėjai yra jaunimas iki 29 m. Naujai skirtos lėšos (1,6 mln. Lt) bus pradėtos naudoti šiems tikslams nuo 2013 m. II pusmečio. Siektinas rodiklis 2012–2013 m. – įkurta 200–300 naujų verslų, kurių 70 proc. steigėjų yra jaunimas (iki 29 metų).

Planuojami darbai:

- iki 2013 m. birželio mėn. darbo grupė turi pateikti savo išvadas dėl kompleksinio mokesčių sistemos pertvarkymo, tame tarpe ir dėl bendros darbo mokesčių naštos perkėlimo į mokesčius, kurie yra mažiau žalingi ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui;
- parengti Užimtumo didinimo 2014–2020 m. strategiją, nustatančią ilgalaikius užimtumo didinimo prioritetus ir jų įgyvendinimo veiksmų kryptis bei vidutinės trukmės priemonių planus;
- parengti Jaunimo užimtumo didinimo planą, kuriuo būtų įtvirtintos Jaunimo garantijos: įtraukti mokyklos nebaigusius jaunuolius į švietimo sistemą, plėtoti jaunimo profesinio orientavimo ir karjeros planavimo sistemas, ugdyti darbo rinkai reikalingus įgūdžius, ugdyti jaunimo verslumą ir skatinti savarankišką darbą, remti pirmuosius žingsnius darbo rinkoje, plėtoti partnerystę sprendžiant jaunimo užimtumo problemas;
- padidinti darbo biržos teikiamų paslaugų veiksmingumą ir aktyvių darbo rinkos politikos priemonių aprėptį, įskaitant gebėjimų tobulinimą, individualizuotą pagalbą ieškant darbo, paramą verslumui ir savarankiškam darbui, mobilumo paramos schemas;
- išplėsti darbo biržose e-paslaugų panaudojimą darbo jėgos pasiūlai ir paklausai derinti, organizuoti bedarbių ir darbdavių mokymus naudotis e-paslaugomis;
- išvystyti stebėsenos sistemą darbo rinkos programų efektyvumo vertinimui, bedarbių įsitvirtinimo darbo rinkoje analizei, klientams teikiamų paslaugų pasitenkinimo vertinimui;
- parengti priemonių planą, kuriame bus numatytas tinklų kūrimas su darbdaviais, švietimo paslaugų teikėjais, savivaldybėmis ir kt., sudarytos galimybės konsoliduoti valstybės institucijų, nevyriausybinę organizacijų, kitų socialinių partnerių veiksmus šioje srityje;
- patvirtinti Suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą 2013–2015 metų uždavinių ir priemonių planą, kuriuo siekiama sukurti mokymosi visą gyvenimą pasiūlos ir paklausos sistemą, kuri sudarytų sąlygas suaugusių asmenų socialinei ir darbinei įtraukčiai, aktyviam pilietiškumui ir asmeniniam tobulėjimui;
- pasiekti, kad būtų skaidresnė teikiamų kvalifikacijų sistema, palengvintos sąlygos mobilumui, taip pat pradėtas Lietuvos ir Europos kvalifikacijų sandarų diegimas visuose švietimo lygmenyse;

- parengti metodines rekomendacijas dėl bendrojo ugdymo, profesinio mokymo programų ir aukštojo mokslo studijų programų ir teikiamų kvalifikacijų priskyrimo Lietuvos kvalifikacijų sandaros ir Europos kvalifikacijų sąrangos lygiui;
- parengti Lietuvos kvalifikacijų sandaros lygių priskyrimo Lietuvos švietimo sistemoje teikiamoms kvalifikacijoms gaires;
- peržiūrėti Darbo kodeksą dėl darbo santykių lankstumo padidinimo;
- 2013 m. toliau bus tęsiami darbai profesinio mokymo įstaigų sistemą pritaikant naujų technologijų mokymui – naujausia technologine įranga ir priemonėmis praturtinamos profesinio mokymo įstaigų praktinio mokymo bazės bei atnaujinamos patalpos. Planuojama, kad bus įkurti praktinio profesinio mokymo centrai 9 regionuose ir 16 ūkio sektorių. Iš viso – 42 sektoriniai praktinio mokymo centrai profesinio mokymo įstaigose;
- remiantis Europos Komisijos komunikatu – Veiksmų planas „Verslumas 2020“, bus siekiama skirti didelį dėmesį šiose srityse: verslumo ugdymas ir mokymas, verslo aplinkos gerinimas, tikslinių grupių verslumo skatinimas. Numatytas „Verslumas 2020“ įgyvendinimo Lietuvoje 2014–2020 m. nacionalinio priemonių plano projekto parengimas;
- 2013 m. planuojama tęsti verslumo skatinimo priemonių įgyvendinimą: renginiai, projektai, verslo krepšeliai;
- per 2013 metus „Startup Nitro krepšelių“ pagalba planuojama papildomai įsteigti 8 inovatyvias įmones, kurios bus finansuotos projekto „Nuo verslo pradžios iki eksporto plėtros“ lėšomis ir 50 inovatyvios įmonės, kurios bus finansuotos iš projekto „Galimybės verslui kurtis ir plėstis“ lėšų.

4.8. Skurdo ir socialinės atskirties mažinimas

Socialinės krizės pasekmės nesudarė galimybės sparčiai mažinti skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje gyvenančių asmenų skaičiaus. 2011 m. Gyventojų pajamų ir gyvenimo sąlygų tyrimo duomenimis, skurdo riziką ar socialinę atskirtį patyrė 1,080 mln. asmenų arba 33,4 proc. Lietuvos gyventojų. Skurdo riziką ar socialinę atskirtį patiriančių asmenų skaičius, lyginant su ankstesniais metais, sumažėjo 2,6 proc. Aukštas nedarbo lygis lėmė labai mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose gyvenančių asmenų skaičiaus augimą, t.y. per metus jų skaičius išaugo 30 proc. nuo 241 tūkst. iki 313 tūkst. asmenų. Siekiant įgyvendinti prisiimtą Lietuvos įsipareigojimą – iki 2020 m. sumažinti skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje gyvenančių asmenų skaičių iki 814 tūkst., būtina ieškoti galimybių didinti gyventojų užimtumą, kadangi labai mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose gyvenančių asmenų skaičiaus nuo 2008 m. išaugo 2,3 karto.

Pagrindinės skurdo ir socialinės atskirties mažinimo kryptys – sėkminga skurdo ir socialinės atskirties prevencija, užimtumo skatinimas, socialinės apsaugos ir sveikatos santykių teisumą skatinanti sveikatos apsaugos politika, kultūros paslaugų prieinamumas.

Igyvendinamos priemonės:

Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės buvo taikomos darbo biržoje registruotiems bedarbiams, atsižvelgiant į bedarbių individualius poreikius. Beveik 20 proc. registruotų bedarbių 2012 m. dalyvavo aktyviose darbo rinkos priemonėse, siekiant didinti į darbo rinką sunkiai integruojamų asmenų užimtumą. Intensyviausiai 2012 m. buvo vykdomos bedarbių, tarp jų ir ilgalaikių bedarbių konsultavimo ir profesinio orientavimo priemonės.

Igyvendinant Jungtinių Tautų Neįgalųjų teisių konvencijos nuostatas, 2012 m. buvo parengta ir patvirtinta Nacionalinė žmonių su negalia socialinės integracijos 2013–2019 m. programa bei

Nacionalinės neįgalųjų socialinės integracijos 2013–2019 metų programos įgyvendinimo 2013–2015 metais priemonių planas.

Siekiant didinti socialinių paslaugų kokybę, 2012 m. parengtos naujos redakcijos socialinės globos normos, parengtos ir patvirtintos socialinės globos įstaigų licencijavimo taisyklės (pasirengta nuo 2013 m. vykdyti socialinės globos įstaigų licencijavimą). Siekiant didinti socialinių paslaugų prieinamumą parengta Integralios pagalbos plėtros programa, kuria siekiama integruotos slaugos ir socialinių paslaugų senyvo amžiaus ir neįgaliems asmenims jų namuose proveržio. Įgyvendinant minėtą programą, bus vykdomi bandomieji projektai, numatantys integralios pagalbos modelių įgyvendinimą daugiau nei trečdalyje visų savivaldybių.

Siekiant didinti būsto prieinamumą socialiai pažeidžiamoms gyventojų grupėms, 2012 m. socialinio būsto plėtrai buvo skirta per 13 mln. litų. Buvo įsigyta 194 butai ir 70 šeimų bei asmenų suteiktas lengvatinis kreditas. 2013 m. ketinama reglamentuoti paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti. Patvirtinus įstatymą ir jį lydinčius teisės aktus, bus sudarytos sąlygos būsto fondo plėtrai, nes didės būstų paklausa būsto nuomai arba išperkamajai nuomai.

2012 m. sėkmingai buvo įgyvendinama Valstybinė moterų ir vyrų lygių galimybių 2010–2014 metų programa. Užimtumo srityje per minėtus metus buvo įgyvendintos 23 priemonės, skirtos darbo užmokesčio skirtumui mažinti, verslui skatinti, galimybėms derinti šeimos ir darbo įsipareigojimus, moterų reintegracijai ir išlikimui darbo rinkoje, ypač pagyvenusių moterų ir kaimo moterų, socialiniam dialogui lyčių lygybės klausimais stiprinti. 2013 metais prioritetas ir toliau bus skiriamas užimtumo ir sprendimų priėmimo sritims, o taip pat lyčių lygybės institucinių mechanizmų ir metodų efektyvumo tobulinimui ir plėtrai, įskaitant gebėjimų stiprinimą bei statistikos tobulinimą.

Didinant gyventojų užimtumą bei mažinant kultūrinę ir socialinę atskirtį, 2012 m. valstybės biudžeto lėšomis buvo finansuojami kultūrinės veiklos projektai, skirti patiriančioms atskirtį socialinėms grupėms, daugiavaikėms šeimoms, senjorams, vaikams ir jaunimui. Finansuota 80 projektų, kuriuose prasminga veikla buvo užimta per 18 tūkst. žmonių, dalyvavo 51 600 žiūrovų. Ši veikla bus tęsiama vykdyti ir 2013 m.

Sveikatos būklės netolygumai taip pat įtakoja šalies gyventojų socialinę susiskirstymą ir atskirtį. Siekiant įveikti visuomenės sveikatos netolygumus, sudaryti vienodas galimybes stiprinti individų, šeimų, bendruomenių sveikatą ir gerovę, užkirsti kelią ligoms, bus labiau orientuojamasi į įvairių socialinių grupių sveikatos ugdymą, stiprinimą ir išsaugojimą, sveikatą žalojančių veiksnių prevenciją ir ligų profilaktiką, sveikatai palankios fizinės ir socialinės aplinkos bei sveikatai stiprinti reikalingos infrastruktūros sukūrimą, tvarios, prieinamos ir kokybiškos sveikatos priežiūros užtikrinimą.

Siekiant mažinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybės ir prieinamumo skirtumus šalyje, sudaryti galimybes gauti paslaugas arčiau gyvenamosios vietos, stiprinama specializuota ambulatorinė pagalba, reabilitacija bei skubi pagalba, vykdoma dienos chirurgijos, slaugos ir palaikomojo gydymo paslaugų bei visuomenės sveikatos priežiūros plėtra. Įgyvendinant Sveikatos priežiūros sistemos reformos tęstinumo, sveikatos priežiūros infrastruktūros optimizavimo programą modernizuojamos savivaldybių asmens sveikatos priežiūros įstaigos, teikiančios specializuotas ambulatorines, dienos chirurgijos, priėmimo-skubios pagalbos, slaugos ir palaikomojo gydymo paslaugas, bei savivaldybių visuomenės sveikatos biurai.

Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2011–2013 metų programa skirta visų Lietuvos regionų plėtrai skatinti, joje daugiausia dėmesio skiriama 5 regioninių centrų (Alytaus, Marijampolės, Tauragės, Telšių ir Utenos miestų), 2 papildomų centrų (Mažeikių ir Visagino miestų), nurodytų Regioninės politikos strategijoje, ir probleminių teritorijų, nustatytų Lietuvos Respublikos Vyriausybės plėtrai. Taip siekiama koncentruoti nacionalinei regioninei politikai įgyvendinti skiriamas

lėšas, tikslingai panaudoti jas socialiniams ir ekonominiams skirtumams tarp Lietuvos regionų ir pačiuose regionuose mažinti, teritorinei socialinei sanglaudai šalyje didinti.

Programos biudžetas 2011–2013 m. laikotarpiui – 998,671 mln. Lt (iš jų ES biudžeto lėšos – 917,113 mln. Lt, valstybės biudžeto ir Užimtumo fondo lėšos – 40,482 mln. Lt, savivaldybių biudžetų ir gyventojų lėšos – 41,076 mln. Lt).

Programos įgyvendinimo 2011–2013 metų plane numatoma:

- įgyvendinti vietinių užimtumo iniciatyvų projektus, subsidijuoti darbo vietas probleminių teritorijų bedarbiams įdarbinti: priemonei numatyta 7,5 mln. Lt (Užimtumo fondo lėšos);

- atnaujinti ir apšiltinti daugiabučius namus probleminėse teritorijose. 2007–2013 metų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ įgyvendinimo priemonei „Daugiabučių namų atnaujinimas pirmiausia didinant jų energijos vartojimo efektyvumą“ iš viso numatyta 169,862 mln. Lt (ES lėšos). Iš jų 2012 m. pasirašyta 50 sutarčių už 54,370 mln. Lt (ES lėšos). Liko veiksmų programos priede numatyto finansavimo – 22,505 mln. Lt (13,25 proc.);

- pritaikyti pastatus socialinio būsto reikmėms probleminėse teritorijose. 2007–2013 metų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ įgyvendinimo priemonei „Socialinio būsto plėtra ir jo kokybės gerinimas“ iš viso numatyta 31,309 mln. Lt (ES lėšos). Iš jų 2012 m. pasirašytos 7 sutartys už 6,146 mln. Lt (ES lėšos). Liko veiksmų programos priede numatyto finansavimo – 6,512 mln. Lt (20,8 proc.);

- spręsti švietimo ir socialinių paslaugų kokybės, pasiūlos ir prieinamumo kaimo vietovėse problemas – kurti, diegti ir plėtoti modernią švietimo ir socialinių paslaugų, skirtų įvairaus amžiaus gyventojų grupėms, infrastruktūrą. Priemonei numatyta 74,630 mln. Lt ES lėšų. Iš jų 2012 m. pasirašytos 33 sutartys už 37,085 mln. Lt. Liko veiksmų programos priede numatyto finansavimo – 20,296 mln. Lt (27,2 proc.).

Įgyvendinant Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2011–2013 metų programą:

- 26 renovuoti daugiabučiai (300 renovuojami);
- 2012 m. 326 asmenims pagerintos būsto sąlygos, renovuojant daugiabučius namus iš ES struktūrinių fondų lėšų probleminėse teritorijose; naujai įrengti socialiniai būstai – 89 (įrenginėjami – 163);

- asmenys, gavę iš ES struktūrinių fondų lėšų įrengtą socialinį būstą probleminėse teritorijose – 281 (iš 721 asmenų);

- įsteigti 2 universalūs daugiafunkciniai centrai, kuriems steigti ir plėtoti skirta parama (57 steigiami);

- įgyvendinant vietinių užimtumo iniciatyvų projektus įsteigtos 129 darbo vietos, remiant bedarbių savarankišką užimtumą įsteigtos 3 naujos darbo vietos ir 1 500 asmenų, vykdančių individualią veiklą pagal verslo liudijimą, skirta subsidija.

Planuojami darbai:

- 2013 m. numatyta parengti Socialinės įtraukties didinimo 2014-2020 m. veiksmų planą, ypač daug dėmesio skirti vaikams ir jaunimui;

- 2013 m. bus tęsiami kultūrinės veiklos projektai, skirti patiriančioms atskirtį socialinėms grupėms, daugiavaikėms šeimoms, senjorams, vaikams ir jaunimui.

V. PAPILDOMŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMAS IR STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PANAUDOJIMAS

5.1. Pakto „Euro Plus“ įsipareigojimų įgyvendinimas

2011 m. kovo mėnesį Euro zonos valstybės narės susitarė ir pasirašė dar vieną papildomą reformų darbotvarkę – paktą „Euro plus“. Šį paktą pasirašė 17 Euro zonos valstybių ir šešios euro zonai nepriklausančios šalys, tarp jų ir Lietuva. Jame dėmesys skiriamas keturioms sritims: konkurencingumui, užimtumui, viešųjų finansų tvarumui ir finansinio stabilumo didinimui. Visos 23 paktą pasirašiusios šalys įsipareigojo įgyvendinti jame išdėstytas reformas. Paktas „Euro plus“ yra visavertė naujosios ekonomikos valdymo sistemos dalis, o juo prisiimti įsipareigojimai įtraukti į jį pasirašiusių valstybių narių Nacionalines reformų programas.

5.1.1. Konkurencingumo skatinimas

Prasidėjus ekonomikos nuosmukiui, einamosios sąskaitos deficitas Lietuvoje gerokai sumažėjo, tačiau norint išvengti deficito didėjimo ilguoju laikotarpiu šalyje turėtų būti skatinama aukštesnės pridėtinės vertės prekių gamyba. Brangstant energijai ir žaliavoms, paslaugų eksportas Lietuvai, kaip šaliai, neturinčiai daug gamtinių išteklių, yra ypač reikšmingas, todėl eksporto srityje svarbu didinti paslaugų, tarp jų turizmo (prioritetinės 2010–2013 metų turizmo rūšys – kultūrinis, aktyvus (pažintinis), sveikatos ir dalykinis (konferencijų) turizmas) ir žinioms imlių paslaugų, taip pat aukštųjų technologijų produkcijos dalį. Be verslo aplinkos ir infrastruktūros gerinimo, MTEP ir inovacijų skatinimo, švietimo sistemos plėtros bei kitų 2013 m. Nacionalinėje reformų darbotvarkėje minimų pokyčių krypčių, atsižvelgiant į mažą Lietuvos gamybos išteklių našumą ir siekiant ilgalaikio produktyvumo ir ekonomikos augimo, reikės spręsti užsienio ir vietinių investicijų didinimo ir darbo rinkos problemas.

Aukštesnei pridėtinei vertei kurti reikia kvalifikuotų darbuotojų, todėl būtina rūpintis tokių darbuotojų išsaugojimu skatinant socialinį dialogą, didinant švietimo ir kvalifikacijos kėlimo efektyvumą, užtikrinant atitiktį tarp rinkos paklausos ir pasiūlos. Svarbu užtikrinti galimybes didinti kompetenciją pagal mokymosi visą gyvenimą programas visoms amžiaus grupėms.

Didesnę einamosios sąskaitos deficito dalį reikėtų siekti finansuoti iš tiesioginių užsienio investicijų, kurios yra ir saugesnės, ir naudingesnės šalies ūkiui nei paskolos. Suintensyvėjusios investicijų pritraukimo priemonės yra naudingos didinant Lietuvos patrauklumą investuotojams ir sprendžiant problemas, susijusias su konkurencingumo didinimu.

Konkurencingumo skatinimo priemonės Lietuva įgyvendino remiantis šiais pagrindiniais strateginiais dokumentais: Lietuvos inovacijų 2010–2020 metų strategija, Investicijų pritraukimo 2011–2020 metais plėtros programa, Valstybine švietimo strategija 2003–2012 metams, Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija, Kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros strategija, Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros 2010–2013 m. strategija, Nacionaline energetinės nepriklausomybės strategija.

Ekonominio pakilimo laikotarpiu darbo užmokestis kilo labai sparčiai, daug sparčiau negu darbo našumas, todėl vienetinės darbo sąnaudos pastebimai didėjo. Didžiausio ekonominio nuosmukio laikotarpiu (2009 m.) darbo našumas smarkiai krito. 2011 ir 2012 m. darbo užmokestis didėjo, tačiau daug mažiau negu ekonominio pakilimo metu. Vienetinės darbo sąnaudos nuo 2012 m. I ketv. yra didesnės negu prieš metus, nes darbo užmokestis kyla sparčiau negu darbo našumas.

3 lentelė. Darbo užmokesčio, našumo ir vienetinių darbo sąnaudų prognozės

Vidutiniai metiniai pokyčiai, proc.	2013 m.	2014 m.
Vienetinės darbo sąnaudos	2,6	1,7
Darbo užmokestis (kompensacija vienam dirbančiajam)	4,4	3,7
Darbo našumas	1,7	2,0

Šaltinis: Lietuvos banko skaičiavimai

2013 m. numatomi panašūs vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio (įskaitant individualiąsias įmones) augimo tempai, o vėliau, atsigavus užsienio paklausai ir šalyje toliau augant darbo jėgos paklausai, ir po truputį mažėjant darbo jėgos ištekliams, darbo užmokestis neišvengiamai pradės didėti sparčiau.

2012 m. daug dėmesio buvo skiriama šioms sritims:

- Verslo aplinkos gerinimo iniciatyvų konsolidavimui ir įgyvendinimo stiprinimui – visų pirma administracinės naštos mažinimui ir verslo priežiūros institucijų reformai.
- Inovatyvių įmonių ikiinkubacinės veiklos rėmimo mechanizmo sukūrimui, inovatyvios ekonomikos plėtojimo instrumentų, įskaitant inovacinių čekių schemos įgyvendinimui. Detalesnė informacija apie inovacijų politiką yra pateikiama IV dalyje, 4.1 skyriuje.
- Elektros energetikos ir gamtinių dujų sektorių pertvarkai pagal Europos Sąjungos III energetikos paketo nuostatas. Detalesnė informacija apie III energetikos paketo nuostatų įgyvendinimą yra pateikiama III dalyje, 3.6 skyriuje.
- Viešųjų pirkimų sistemos skaidrinimui ir elektronizavimui;
- Švietimo ir mokymo sistemų lygio kėlimui.

Verslo aplinkos gerinimas

Verslo aplinkos gerinimas gali suteikti svarų postūmį Lietuvos ekonomikai. Ypač svarbu gerinti verslo pradžios sąlygas, mažinti administracinę naštą verslui, užtikrinti finansinių išteklių prieinamumą, sudaryti lygias konkurencines sąlygas šalinant kliūtis naujiems rinkos dalyviams patekti į rinką, skatinti produktyvias investicijas. Kartu su ES struktūrinių fondų parama tai padidintų Lietuvos įmonių konkurencingumą orientuojantis į aukštos pridėtinės vertės veiklas.

Naujoms verslo reglamentavimo nuostatoms nuo 2011 m. liepos 21 d. taikoma dviejų datų taisyklė (verslo sąlygas keičiantis naujas teisinis reguliavimas įsigalioja du kartus per metus, t.y. gegužės 1 d. arba lapkričio 1 d.).

Siekiant teigiamo poveikio verslo pradžios sąlygoms ir verslumo lygio augimui nuo 2012 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojo nauja teisinė verslo forma – mažoji bendrija.

Mažosios bendrijos privalumai:

- galimybė mažąją bendriją steigti daugiau nei vienam steigėjui (fiziniam asmeniui);
- mažosios bendrijos dalyvio (nario) ribota civilinė atsakomybė;
- nėra reikalavimo dėl minimalaus kapitalo dydžio;
- mažoji bendrija neprivalo turėti vadovo;
- verslo egzistavimas paremtas asmeninėmis savybėmis grįsto bendradarbiavimo principu;
- mažosios bendrijos apskaitą gali tvarkyti mažosios bendrijos narys;
- Mažųjų bendrijų įstatymas suteikia galimybę mažosios bendrijos nariams susitarti tarpusavyje įvairiais mažosios bendrijos veiklos klausimais, pavyzdžiui, dėl narių susirinkimo sušaukimo tvarkos, ir tai nurodyti mažosios bendrijos nuostatuose;
- mažosios bendrijos nariams nereikia turėti darbo santykių su mažąja bendrija, kurios nariai jie yra.

VĮ „Registru centras“ duomenimis laikotarpiu nuo 2012 m. rugsėjo mėn. iki 2012 m. gruodžio 31 d. Lietuvoje iš viso buvo įsteigta 1 207 mažųjų bendrijų (2013 m. kovo 20 d. VĮ Registru centras duomenimis).

Lietuva taip pat pasiekė reikšmingų pokyčių lengvindama uždaryjū akcinių bendrovių steigimo pradžią. Tam didelę įtaką turi įdiegta elektroninė įmonių steigimo registracija ir įmonės registravimo PVM mokėtojų registre termino sutrumpinimas. Šiuo metu įmonės steigimą elektroniniu būdu sudaro šios procedūros: 1) Elektroninio parašo gavimas – 1 d.d.; 2) Įmonės registravimas internetu – 1 d.d. (įmonę registruojant VĮ „Registru centras“ tai trunka 3 d.d.); 3) Banko sąskaitos įstatiniam kapitalui atidarymas elektroniniu būdu – 1 d.d.; 4) Įmonės registravimas PVM mokėtojų registre – 3 d.d. (anksčiau vidutiniškai truko apie 13 d.); 5) Banko sąskaitos ūkinei komercinei veiklai atidarymas – 1 d.d. Registruojant įmonę elektroniniu būdu, nebereikia notaro patvirtinimo (tai trunka 1-2 d.d.), dėl to sumažėja ir įmonės steigimo kaina (500 Lt). Taip pat sudaryta galimybė internetu atidaryti banko sąskaitą įstatiniam kapitalui. Dabar bankas pažymą apie įstatinį kapitalą pateikia VĮ „Registru centras“ ir dėl jos verslui papildomai nebereikia kreiptis į banką.

2012 m. kovo 22 d. priimtas Konkurencijos įstatymo pakeitimo įstatymas. Nauja Konkurencijos įstatymo redakcija sudaro sąlygas efektyvesnei Konkurencijos tarybos veiklai ir geresniam konkurencijos taisyklių įgyvendinimui. Naujai įtvirtintas reguliavimas taip pat užtikrina aiškesnius bei proporcingesnius reikalavimus ūkio subjektams: padidinta suminių bendrųjų pajamų riba, dėl ko turėtų sumažėti pranešimų apie koncentraciją skaičius; išplėstas atleidimo nuo baudos institutas, tokia galimybė numatant ir vertikalųjų susitarimų dėl tiesioginio ar netiesioginio perpardavimo kainų fiksavimo dalyviams; nustatyta aiškesnė komercinių paslapčių apsaugos tvarka; atleidimo nuo sankcijų galimybė numatyta ne tik esamam, bet ir buvusiam ūkio subjekto vadovui; negaliojančiais yra pripažįstami ne visi sandoriai dėl koncentracijos, apie kurią laiku nebuvo pranešta Konkurencijos tarybai, bet tik tie, dėl kurių Konkurencijos taryba ir vėliau nedavė leidimo. Prie konkurencinės aplinkos gerinimo taip pat prisidėjo Vyriausybės patvirtintos naujos baudų, skiriamų už Konkurencijos įstatymo pažeidimus, apskaičiavimo taisyklės, kurios leis Konkurencijos tarybai geriau individualizuoti ūkio subjektams skiriamas baudas. Taip pat paminėtina, kad Vyriausybei patvirtinus Konkurencijos politikos nuostatų taikymo gaires, sukurtas teisinis pagrindas sisteminiam konkurencijos politikos nuostatų taikymui viešojoje politikoje.

Verslo priežiūros institucijų veiklos gerinimas

Nuo 2009 m. Lietuvoje vykdoma ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų pertvarka, kuria siekiama mažinti ūkio subjektams našta, tenkančią atliekant priežiūros funkcijas, mažinti korupcijos prielaidas, užtikrinti, kad priežiūros reikalavimai būtų suprantami, lengvai ir patogiai prieinami. Pagrindinis pertvarkos tikslas – priežiūros institucijos turi tapti verslo konsultantėmis, o ne baudėjomis.

Įgyvendinamos priemonės:

- 43 ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų yra pasirašiusios deklaraciją „Dėl pirmųjų verslo metų“, įsipareigodamos pirmaisiais įmonės metais aktyviai teikti konsultacijas bei pagalbą, padedant laikytis teisės aktų, o ne skubėti skirti baudas;
- ūkio subjektų priežiūra grindžiama rizikos vertinimu;
- tikrinimų supaprastinimui rengiami ir taikomi kontroliniai klausimynai. 2012 m. priežiūros institucijos taikė 67 kontrolinius klausimynus. Kontroliniai klausimynai apima 31 sritį – mažmeninę ir didmeninę prekybą, turgaus prekybą, viešojo maitinimo veiklą, kirpyklų ir grožio salonų paslaugas, statybą, darbo teisę ir darbuotojų saugą;
- nuo 2012 m. liepos mėn. yra vertinama priežiūros institucijų veikla;

- daugiau dėmesio skiriama konsultacinei pagalbai (2012 m. duomenims, 7 priežiūros institucijos teikia vieningas konsultacijas telefonu, įrašant pokalbį);
- 3 priežiūros institucijos 2012 m. liepos mėn. pasirašė Memorandumą dėl mažareikšmių ženklavimo neatitikimų. Šios priežiūros institucijos įsipareigojo už mažareikšmį ženklavimo reikalavimų nesilaikymą verslininkams neskirti baudų ir nebereikalauti iš prekybos išimti prekių bei jas iš naujo paženklinti perklijuojant etiketes, kas neretai yra didesnė našta verslui nei baudos.

Planuojami darbai:

- priežiūros institucijų konsolidavimo plano parengimas;
- bendros priežiūrą atliekančių institucijų informacinės sistemos (PAIIS) kūrimo darbai;
- kontrolinių klausymynų rengimo ir peržiūros koordinavimas;
- tikrinamų ūkio subjektų pagrindinių teisių ir pareigų sąvado parengimas.

Administracinės naštos mažinimas

Siekiant Vyriausybės nustatyto tikslo nuo 2009 m. sausio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d. administracinę naštą verslui prioritetingose srityse sumažinti 30 proc., Vyriausybė 2012 m. pritarė 24-iems administracinės naštos ūkio subjektams mažinimo veiksams. Vykdam šiuos veiksmus, parengti ir (ar) priimti teisės aktų projektai:

2012 m. priimti teisės aktai sąlygoja administracinės naštos sumažinimą 1,697 mln. Lt, tai sudaro 1,2 proc. (iš siektinų 30 proc.). Nuo 2009 m. iki 2012 m. pabaigos administracinė našta sumažinta 2 proc. arba po 3 mln. Lt. kasmet. Parengti teisės aktų projektai, kuriuos priėmus administracinės naštos sumažinimas siektų 31,957 mln. Lt, tai sudaro 23,2 proc. (iš siektinų 30 proc.).

2013 m. suplanuoti trys administracinės naštos mažinimo veiksmai (mokesčių administravimo, aplinkos apsaugos, nekilnojamojo turto operacijų), kuriuos įgyvendinus našta sumažėtų papildomai 1,633 mln. Lt.

Įvykdžius 2013 m. suplanuotas priemones ir įskaičiavus visas priemones nuo 2009 m., bendras naštos sumažėjimas sudarytų 26,3 proc.

2012 m. priimtas Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatymas, kuris įtvirtina veiksnių kryptis 2013 ir vėlesniems metams – aukščiausiu lygiu įtvirtinamas administracinės naštos mažinimo priemonių plano rengimas, numatytas specialios Geresnio reguliavimo priežiūros komisijos sudarymas, savivaldybių įtraukimas į administracinės naštos vertinimą ir mažinimą.

Dėl skirtingų galimybių mažinti administracinę naštą vertikaliose ir horizontaliose teisinio reguliavimo srityse bei nevienodų valstybės institucijų pajėgų skiriamų administracinės naštos vertinimui ir mažinimui, administracinės naštos dydžio pokytis, paskaičiuotas kiekvienoje prioritetingoje srityje, stipriai skiriasi:

4 lentelė. Administracinės naštos dydžio pokytis 2009-2013 m.

Eil. Nr.	Prioritetinė sritis	Administracinės naštos dydžio pokytis 2009-2013 m., proc.
1.	Mokesčių administravimas	- 0,97
2.	Darbo santykiai	- 1,1
3.	Teritorijų planavimas ir statyba	- 10,98
4.	Transportas	- 28,44
5.	Statistika	-10,28
6.	Aplinkos apsauga	-5,5
7.	Nekilnojamo turto operacijos	-14,16

Viešųjų pirkimų skaidrinimas

Skaidrinant viešųjų pirkimų sistemą, didelis dėmesys buvo skiriamas centralizuotų viešųjų pirkimų plėtrai. 2012 m. per Centrinę perkančiąją organizaciją centralizuotai perkamų prekių, paslaugų ir darbų sąrašas išplėstas degalų į talpyklas pirkimais ir elektros energijos pirkimais. Be to, atnaujintos sutartys dėl kompiuterinės ir biuro įrangos įsigijimo, judriojo ryšio, vaistų, kanceliarinių prekių ir degalų degalinėse pirkimų. 2012 m. pirkimų vertė per Centrinę perkančiąją organizaciją išaugo daugiau nei 20 proc. lyginant su 2011 m.

Pažymėtina, kad centralizuoti viešieji pirkimai buvo vykdomi ne tik per Centrinę perkančiąją organizaciją, bet ir žinybiniu mastu (Vidaus reikalų ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Valstybinė ligonių kasa ir kt.). Preliminari centralizuotų viešųjų pirkimų vertė 2012 m. sudarė beveik 8 proc. bendros viešųjų pirkimų vertės.

2013 m. sausio 17 d. Seimas pakeitė Viešųjų pirkimų įstatymą, pagal kurį nuo 2014 m. sausio 1 d. perkančiosioms organizacijoms, išskyrus Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybes, konsulines įstaigas užsienyje ir Lietuvos Respublikos atstovybes prie tarptautinių organizacijų, nustatė pareigą įsigyti prekes, paslaugas ir darbus iš centrinės perkančiosios organizacijos arba per ją, kai centrinės perkančiosios organizacijos kataloge siūlomos prekės, paslaugos ar darbai atitinka perkančiosios organizacijos poreikius ir perkančioji organizacija negali jų atlikti efektyvesniu būdu racionaliai naudodama tam skirtas lėšas.

Siekiant skatinti ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijaus naudojimą bei smulkaus ir vidutinio verslo dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose, 2013 m. numatoma rengti Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo projektą, kuriame bus siūloma įvardinti subkriterijus, kuriais vadovaujantis perkančiosios organizacijos galėtų išrinkti ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą supaprastintuos viešuosiuose pirkimuose, taip pat skatinti perkančiąsias organizacijas skaidyti pirkimo objektą į dalis ir kt.

Elektroniniai viešieji pirkimai

Lietuva daug dėmesio skiria elektroninių viešųjų pirkimų plėtrai, įskaitant elektroninių viešųjų pirkimų sąskaitų klausimus. Pastaraisiais metais pasiekta nemaža pažanga dėl elektroninių viešųjų pirkimų procedūrų. Elektroninių viešųjų pirkimų apimtys siekia apie 80 proc. nuo visų skelbiamų pirkimų vertės.

Svarbią reikšmę turi elektroninių sąskaitų naudojimas atliekant mokėjimus pagal sudarytas viešųjų pirkimų sutartis. Siekiant sudaryti sąlygas tiekėjams viešuosiuose pirkimuose atsiskaityti naudojant elektroninę sąskaitą, o Viešųjų pirkimų tarnybai ir Centrinei perkančiajai organizacijai elektroniniu būdu gauti informaciją apie viešųjų pirkimų sutarčių vykdymą ir sąskaitų faktūrų pateikimą

bei apmokėjimą, Finansų ministerija kartu su partneriais – Ūkio ministerija ir VĮ „Registų centras“ – vykdo projektą „Elektroninės paslaugos „E. sąskaita“ sukūrimas“. Projektu siekiama sukurti ir 2014 m. įdiegti informacinę sistemą, kurios funkcionalumas užtikrintų elektroninės paslaugos „E. sąskaita“ teikimą.

Siekiant nacionaliniu mastu skatinti elektroninių priemonių taikymą viešuosiuose pirkimuose planuojamos šios prioritetinės priemonės:

- įteisinti prievolę nurodytoms perkančiosioms organizacijoms nustatytuose viešuosiuose pirkimuose teikti tik elektronines sąskaitas faktūras (įgyvendinimo terminas – 2015 m. II ketv.);
- įteisinti prievolę perkančiosioms organizacijoms visų tarptautinių pirkimų skelbimus, konkursų sąlygas, susirašinėjimo dokumentus, tiekėjų pasiūlymus teikti tik elektroninėmis priemonėmis (įgyvendinimo terminas – 2015 metų IV ketv.);

Paslaugų direktyvos įgyvendinimas

Siekdama nustatyti nepagrįstus, neproporcingus, perteklinius leidimus (licencijas) ir supaprastinti jų išdavimo sąlygas bei tvarką, Ūkio ministerija 2012–2014 m. atlieka nacionalinių leidimų peržiūrą. 2012 m. liepos 18 d. priimtas Vyriausybės nutarimas dėl Licencijavimo pagrindų aprašo patvirtinimo, kuriame nustatyti informacijos, išvadų ir pasiūlymų pateikimo terminai, o VĮ „Registų centras“ pavesta sukurti bendrą informacinę sistemą, siekiant optimizuoti licencijų išdavimą valstybės institucijose ir informacijos apie išduotas licencijas visiems ūkio subjektams skelbimą ir valdymą per viešąją elektroninę paslaugą.

Ūkio ministerija parengė išvadų ir pasiūlymų, taikomų licencijų išdavimo modelių, licencijų išdavimo sąlygų ir tvarkų projektą, kurį patvirtinus institucijos turės atlikti atitinkamų teisės aktų pakeitimus.

Aukštųjų mokyklų tinklo konsolidacija ir studijų kokybės gerinimas

Įgyvendinant „Nacionalinę studijų programą“, 2012 m. vykdant ES struktūrinių fondų finansuojamus projektus, atnaujinta arba naujai parengta 173 studijų programų, paremtų studijų rezultatais. Iki 2015 m. rudens planuojama dar atnaujinti arba naujai parengti apie 78 studijų programas.

Įgyvendinant „Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programą“, 2012 m. sukurtos sąlygos profesijos mokytojų technologinėms kompetencijoms tobulinti. Organizuotos mokytojų stažuotės įmonėse. Parengti 96 technologinių kompetencijų tobulinimo programų projektai, metodinė medžiaga ir jų vykdymo planai, akredituotos 4 technologinių kompetencijų tobulinimo programos medienos apdirbimo sektoriuje. 2013 m. bus įgyvendinti profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo projektai ir įvykdyti 622 profesijos mokytojų bei kolegijų dėstytojų individualūs mokymai įmonėse pagal 100 programų.

Sukurtas Lituanistinio ugdymo modelis, kurio medžiaga patalpinta ir viešinama lituanistinio ugdymo informaciniame portale nuo 2013 metų. Nuo 2012 m. gruodžio 1 d. suburta 16 ekspertų grupė, kuri rengia medžiagą mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programoms. Mokymo medžiaga apims 3 sritis: lietuvių kalbos mokymą, krašto pažinimą, pedagoginius-psichologinius aspektus. Mokymo medžiagą sudarys dvi dalys: mokymo priemonės mokytojams ir mokymosi priemonės mokiniams (iš viso 11 modulių).

Įgyvendinant nacionalinę kompleksinę programą (toliau – NKP) pagal priemonę „Studijų programų plėtra nacionalinėse kompleksinėse programose“ tęsėsi 12 mokslo ir studijų institucijų vykdomų projektų, skirtų aukštojo mokslo studijų programų mokslui imliuose ūkio subsektoriuose rengimui, atnaujinimui ir įgyvendinimui I–II studijų pakopose, vykdymas (bendra projektų vertė 42,139

mln. Lt). Vykdamas šiuos projektus, priimta 102 II pakopos studentų. Taip pat pradėtas 2 naujų Humanitarinių ir socialinių mokslų NKP projektų (ISM, KU) įgyvendinimas (1,827 mln. Lt).

2012 m. vasario mėn. baigtas įgyvendinti projektas „Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemos (ECTS) nacionalinės koncepcijos parengimas: kreditų harmonizavimas ir mokymosi pasiekimais grindžiamų studijų programų metodikos kūrimas bei diegimas“. Projektą koordinavo Vilniaus universitetas. Vienas svarbiausių projekto tikslų buvo sukurti prielaidas studijų programų, orientuotų į studentą bei jo studijų rezultatus, kūrimui naujos studijų kreditų sistemos pagrindu. Projekto metu buvo sukurtos metodinės priemonės, užtikrinančios aukštųjų mokyklų perėjimą prie naujos studijų kreditų sistemos.

Išanalizuotas mokslo ir studijų institucijų konsolidacijos procesas, priimtas sprendimas paremti 9 institucijas 883 tūkst. Lt suma. Parengtos lėšų naudojimo sutartys.

2013 m. planuojama, kad bendrojo ugdymo mokyklų, kurios naudojasi tiesiogine internetine veiklos įsivertinimo platforma, dalis bus 5 proc. (2012 m. – 0 proc.); kompetenciją įsivertinusių pretendentų į mokyklų vadovus dalis lyginant su esamu mokyklų vadovų skaičium bus 10 proc. (2012 m. – 7 proc.); studentų, kurie dalį studijų mokėsi užsienyje pagal „Erazmus“ programą, dalis bus 3,5 proc. (2012 m. – 3 proc.); bendrojo ugdymo mokyklų, viešai paskelbusių pažangos ataskaitas, dalis bus 10 proc. (2012 m. – 1 proc.); bendrojo ugdymo mokyklų, kurioms atliktas išorinis vertinimas, dalis bus 35 proc. (2012 m. – 31 proc.); bendrojo ugdymo mokyklų, pasinaudojusių standartizuotais testais, dalis bus 5 proc.; bus 140 užsienio lietuvių ir išeivijos, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose; pameistrystės besimokančiųjų dalis tarp visų profesinių mokyklų mokinių bus 2 proc. (2012 m. – 0 proc.); besimokančiųjų pagal vidurinio ugdymo programas dalis profesinėse mokyklose bus 30 proc. (2012 metais – 29 proc.).

5.1.2. Užimtumo didinimas

Detalesnė informacija apie užimtumo politikos priemonių įgyvendinimą pateikta III dalyje, 3.3 skyriuje, IV dalyje, 4.7 skyriuje ir 2, 3 priede.

5.1.3. Viešųjų finansų tvarumo didinimas

Svarbiausias strateginis vidutinio laikotarpio fiskalinės politikos uždavinys – toliau konsoliduoti viešuosius finansus. Išsami finansų politikos strategija, siekiant šių tikslų ir įgyvendinant valdžios sektoriaus finansų konsolidavimo ir ūkio gaivinimo priemones, pateikiama Lietuvos konvergencijos 2013 metų programoje.

Prie viešųjų finansų tvarumo didinimo prisideda šios Lietuvoje įgyvendinamos reformos: valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų tvarkymo optimizavimas, valstybės valdomų įmonių reforma, sveikatos apsaugos tinklo optimizavimas.

Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų tvarkymo optimizavimas

2012 m. pabaigoje priimtos valstybinį socialinį draudimą reglamentuojančių įstatymų pataisos, kuriomis numatyta, kad Lietuvos darbo biržos ir jos padalinių išlaikymo sąnaudos nuo 2014 m. sausio 1 d. perduodamos valstybės biudžetui. Taip pat įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuo numatyta, kad nors sveikatos draudimas ir toliau lieka viena iš socialinio draudimo rūšių, tačiau jis vykdomas Sveikatos draudimo įstatymo nustatyta tvarka ir nuo 2013 m. sausio 1 d. nebeįtraukiamas į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto apskaitą. Be to, numatyta, kad valstybinio socialinio draudimo įmokos ir išlaidos pagal atskiras valstybinio socialinio draudimo rūšis, neįvertinus Fondo veiklos sąnaudų bei neatgautinų ir abejotinai atgautinų sumų, kasmet bus teikiamos papildomose lentelėse kartu su Fondo

biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniu. Taip pat numatyta, kad po 2014 m. sausio 1 d. paimtų paskolų, siekiant vykdyti įsipareigojimus apdraustiesiems, palūkanos bus dengiamos iš valstybės biudžeto lėšų.

Valstybės valdomų įmonių reforma

Detalesnė informacija apie valstybės valdomų įmonių reformos įgyvendinimą pateikta III dalyje, 3.5 skyriuje.

Sveikatos apsaugos tinklo optimizavimas

2012 m. įgyvendinta Sveikatos priežiūros įstaigų ir paslaugų restruktūrizavimo trečiojo etapo programa. Siekiant suformuoti efektyvesnį asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklą, programos vykdymo laikotarpiu (2010–2012 m.) sumažinta 20 sveikatos priežiūros įstaigų juridinių asmenų, šios įstaigos sujungtos į stambesnius juridinius vienetus.

Visuomenės sveikatai skirti finansai – tai ilgalaikė investicija į visų šalies sektorių tvarų vystymąsi. Siekiant efektyvaus nacionalinės sveikatos priežiūros įstaigų sistemos funkcionavimo numatoma parengti ir įgyvendinti kito sveikatos sistemos plėtros ir ligoninių tinklo konsolidavimo etapo planą.

Bus siekiama efektyviau naudoti sveikatos apsaugai skiriamas lėšas, tuo pačiu užtikrinant saugias, kokybiškas ir prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas. Numatoma centralizuoti sveikatos priežiūros paslaugas, kurios reikalauja sudėtingų technologinių įrengimų ir aukštos kvalifikacijos specialistų, pvz. laboratorinė diagnostika, greitosios medicinos pagalbos dispečerinės tarnybos. Kita vertus, numatoma decentralizuoti sveikatos priežiūros paslaugas, kurioms nereikia sudėtingų technologinių įrengimų ir aukštos kvalifikacijos specialistų. Kad būtų galima valdyti pacientų srautus, sudėtingos, reikalaujančios technologinių įrengimų sveikatos priežiūros paslaugos bus atliekamos respublikinėse ir universitetų ligoninėse, o kitos sveikatos priežiūros paslaugos bus suteikiamos sveikatos priežiūros įstaigose arčiau paciento gyvenamosios vietos. Taip pat numatoma plėtoti slaugos paslaugas savivaldybių asmens sveikatos priežiūros įstaigose ir pacientų namuose.

5.1.4. Finansinio stabilumo stiprinimas

Įgyvendinant pakto „Euro plus“ įsipareigojimus finansinio stabilumo stiprinimo srityje, Lietuvos bankas ir kitos atsakingos institucijos įgyvendino įvairias finansų sektoriaus rizikos mažinimo priemones. Iš jų svarbu išskirti Lietuvos banko sugriežtintus reikalavimus kreditų unijų steigimui, jų veiklai ir rizikos valdymui:

- parengta nustatytų reikalavimų neatitinkančių kreditų unijų vadovų egzaminavimo tvarka;
- sugriežtinti kredito unijų riziką ribojantys normatyvai (kapitalo pakankamumo, likvidumo, maksimalios paskolos sumos);
- papildyti Lietuvos banko teisės aktai, reglamentuojantys kredito unijų visuomenei skelbiamos informacijos reikalavimus;
- peržiūrėtos ir papildytos kredito unijų paskolų vertinimo taisyklės.

Šie Lietuvos banko teisės aktų pakeitimai leis užtikrinti tvarią kredito unijų veiklos plėtrą ir tinkamą veiklos rizikos valdymą, ribos prisiimamos rizikos mastą ir jos koncentraciją. Artimiausiu metu taip pat numatoma peržiūrėti ir papildyti Kredito unijų minimalius paskolų vertinimo reikalavimus ir parengti Kredito unijų vidaus kontrolės ir rizikos vertinimo (valdymo) organizavimo nuostatas.

Finansinio stabilumo stiprinimo srityje 2013 m. numatoma patvirtinti Lietuvos banko įstatymo pakeitimus, kuriais Lietuvos bankui suteikiami makroprudencinės politikos formavimo ir vykdymo Lietuvoje įgaliojimai. Makroprudencinės politikos tikslas – prisidėti prie finansų sistemos stabilumo

apsaugos, įskaitant finansų sistemos atsparumo stiprinimą ir sisteminės rizikos susidarymo mažinimą, taip siekiant užtikrinti tvarų finansų sektoriaus įnašą į ekonomikos augimą. Lietuvos bankas, formuodamas ir vykdydamas makroprudencinę politiką, taikys teisės aktuose nustatytas makroprudencinės politikos priemones, reikalingas Lietuvos banko formuojamos ir vykdomos makroprudencinės politikos tikslui pasiekti ir nustatančias reikalavimus finansų sistemai arba atskiroms finansų įstaigoms, kad būtų užkirstas kelias šalies finansų sistemos stabilumui kylančiai grėsmei arba ji būtų sumažinta.

5.2. Metinės augimo apžvalgos prioritetų įgyvendinimas

2012 m. lapkričio 28 d. Europos Komisija paskelbė komunikatą „2013 m. Metinė augimo apžvalga“, kurioje pateikti prioritetai, padėsiantys valstybėms narėms įveikti krizę ir atnaujinti augimą. 2013 m. Metinė augimo apžvalga pradėdama trečiasis Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras, kuriuo užtikrinama, kad valstybės narės geriau suderintų savo biudžeto ir ekonominės politikos planus su Stabilumo ir augimo paktu ir strategija „2020 m. Europa“.

Komisija ir toliau siūlo vadovautis penkiais komunikate „2012 m. Metinė augimo apžvalga“ nustatytais prioritetais: tęsti diferencijuotą augimui palankų fiskalinį konsolidavimą; atkurti įprastą skolinimo ekonomikai sąlygas; skatinti augimą ir konkurencingumą; mažinti nedarbą ir krizės sukeltus socialinius padarinius ir modernizuoti viešąjį administravimą.

5.2.1. Tęsti diferencijuotą ir ekonomikos augimui palankų fiskalinį konsolidavimą

Detalesnė informacija apie vykdomas reformas, siekiant įgyvendinti šį prioritetą, pateikiama: dėl fiskalinės konsolidacijos, perviršinio deficito mažinimo – III dalyje, 3.1 skyriuje ir Lietuvos konvergencijos 2013 metų programoje; dėl investicijų didinimo į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą – IV dalyje, 4.1 skyriuje; dėl investicijų į energetiką – III dalyje, 3.6 skyriuje bei IV dalyje, 4.4 ir 4.5 skyriuje; dėl darbo rinkos politikos veiksmingumo priemonių – III dalyje, 3.3 skyriuje ir IV dalyje, 4.7 skyriuje.

5.2.2. Grįžti prie įprastų skolinimo ekonomikai sąlygų

Viena iš krypčių, kuriomis gali būti skatinamas grįžimas prie įprastų skolinimo ekonomikai sąlygų, yra finansų sektoriaus stabilumo didinimas. 2011–2012 m. buvo išlaikytas pasirengimas taikyti Finansinio tvarumo įstatyme numatytas valstybės pagalbos priemones bei šių priemonių suderinamumas su valstybės pagalbos taisyklėmis, paramos bankų sektoriui schemų galiojimą pratęsiant kas pusmetį. 2012 m. Europos Komisija, atsižvelgdama į Finansų ministerijos teiktą pranešimą, Lietuvos paramos bankų sektoriui priemonių galiojimą pratęsė iki 2012 m. birželio 30 d., o vėliau iki 2012 m. gruodžio 31 d. Įvertinus situaciją tarptautinėse ir šalies finansų rinkose, šių priemonių galiojimas bus pratęstas iki 2013 m. birželio 30 d. Prireikus bus sprendžiama ir dėl tolesnio Lietuvos paramos bankų sektoriui priemonių galiojimo pratęsimo.

Skatinant verslo plėtrą Lietuvoje ir siekiant pagerinti smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų priėjimą prie išorinio finansavimo šaltinių šiuo metu smulkus ir vidutinis verslas gali pasinaudoti tokiomis finansinės paramos priemonėmis:

Lengvatinės paskolos

Valstybė Lietuvoje veikiančioms kredito įstaigoms yra suteikusi lėšų paskoloms smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams teikti:

- Maži kreditai I etapas (administruoja UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (toliau – INVEGA)). Smulkią ir vidutinį verslo (toliau – SVV) subjektams teikiamos iki 175 000 Lt paskolos lengvatinėmis palūkanų normomis. Iki 2012 m. gruodžio 31 d. SVV subjektams suteikta 252 paskolos už 26,9 mln. Lt. Priemonei skirta 16,685 mln. litų nacionalinių lėšų, kurias bankai gali naudoti ne ilgiau kaip iki 2013 m. liepos 1 d.

- Maži kreditai II etapas (INVEGOS fondo priemonė) pagal kurią SVV subjektams teikiamos iki 350 000 Lt paskolos lengvatinėmis palūkanų normomis. Iki 2012 m. gruodžio 31 d. SVV subjektams suteiktos 898 paskolos už 177 mln. Lt. Priemonei skirta 95 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų, kurias bankai gali naudoti ne ilgiau kaip iki 2014 m. gruodžio 31 d.

- Atviras kreditų fondas (INVEGOS fondo priemonė), pagal kurią paskolos SVV subjektams teikiamos iki 1,5 mln. Lt iš fondo (+ 25 proc. banko lėšų) paskolos lengvatinėmis palūkanų normomis. Iki 2012 m. gruodžio 31 d. SVV subjektams suteiktos 246 paskolos už 135 mln. Lt (kartu su bankų lėšų dalimi). Priemonei skirta 150 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

- Pasidalintos rizikos paskolos (INVEGOS fondo priemonė), pagal kurią SVV subjektams teikiamos paskolos iki 16,5 mln. Lt (maksimalus paskolos dydis priklausomo nuo bankui skirtos priemonės lėšų sumos) investicijoms, apyvartinėms lėšoms papildyti, jei dėl tokio finansavimo plečiama SVV subjekto veikla. Bankai prie šios priemonės vykdymo turi prisidėti 50 proc. savų lėšų. Iki 2012 m. gruodžio 31 d. SVV subjektams suteiktos 509 paskolos už 378 mln. Lt (kartu su bankų lėšų dalimi). Priemonei skirta 379,8 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

Garantijos

- Garantijų fondas. INVEGA teikia valstybės garantijoms prilyginamas garantijas (iki 80 proc. paskolos sumos) kredito įstaigoms už SVV subjektų investicines paskolas arba apyvartines paskolas, susijusias su verslo plėtra, tokiu būdu sprendžiant nepakankamo ar nepatrauklaus bankui užstato problemą. Iki 2012 m. gruodžio 31 d. už SVV subjektų paskolas išduotos 1 988 garantijos (išduotų garantijų suma siekia 555,5 mln. Lt). Priemonei skirta 129 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

- Portfelinės garantijos (INVEGOS fondo priemonė). Priemonė skirta paskatinti paskolas, garantuojant iki 80 proc. SVV subjektų paskolos sumos ir taip siekiant sumažinti įmonėms kliūtis gauti finansavimą, kai trūksta užstato. Iki 2012 m. gruodžio 31 d. į garantuotų paskolų portfelį įtraukta 111 garantijų už SVV subjektų paskolas (garantijų suma siekia 38 mln. Lt). Priemonei skirta 41,4 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

- Portfelinės garantijos lizingui (INVEGOS fondo priemonė). Suteikiama finansinė garantija (iki 80 proc. lizingo sumos) naujiems SVV lizingo sandoriams (maksimali sandorio suma 6,47 mln. Lt). Iki 2012 m. gruodžio 31 d. į garantuotų lizingo sandorių portfelį įtrauktos 37 garantijos už SVV subjektų lizingo sandorius (garantijų suma siekia 7 mln. Lt). Priemonei skirta 20,71 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

Rizikos kapitalo priemonės

- Rizikos kapitalo fondai: 2010 m. įsteigti du rizikos kapitalo fondai: KŪB „Lithuania SME Fund“ („BaltCap“) ir KŪB „LitCapital I“, siekiantys investuoti į dideliu augimo potencialu pasižyminčias įmones, kartu pritraukiant ne mažiau kaip 30 proc. privačių investuotojų lėšų. Fondų investicijos dydis – iki 10,35 mln. Lt į vieną tikslinę įmonę. Iki 2012 m. gruodžio 31 d. šie rizikos kapitalo fondai į 11 įmonių investavo 34 mln. Lt (kartu su privačių investuotojų lėšomis). Šiems fondams skirta 108,8 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų (KŪB „Lithuania SME Fund“ („BaltCap“) skirta 48,34 mln. Lt, KŪB „LitCapital I“ skirta 60,42 mln. Lt).

- Bendrai investuojantis fondas („verslo angelai“) (JEREMIE kontroliuojančiojo fondo priemonė). 2010 m. įsteigtas bendrai investuojantis fondas „Verslo angelų fondas I“ kartu su „verslo angelais“ (privaciais investuotojais) investuoja į SVV įmones (iki 1,38 mln. Lt į vieną įmonę). Investicija į įmonės kapitalą – ne daugiau kaip 45 proc. iš bendrai investuojančio fondo ir ne mažiau kaip 55 proc. iš privačių investicijų, iš kurių bent 5 proc. turi investuoti pats tarpininkas (valdytojas), o likusią dalį „verslo angelas“. Investuotojai dalinasi sukauptomis žiniomis bei patirtimi, padėdami įmonėms tobulinti verslo valdymo įgūdžius ir sėkmingai veikti ilgalaikėje perspektyvoje. Iki 2012 m. gruodžio 31 d. fondas į 17 įmonių investavo beveik 15 mln. Lt (kartu su privačių investuotojų lėšomis). Priemonei skirta 27,6 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

- Pradinės stadijos rizikos kapitalo ir rizikos kapitalo fondai (JEREMIE kontroliuojančiojo fondo priemonė). Priemonė apima atskirus Pradinės stadijos rizikos kapitalo ir Rizikos kapitalo fondus, kuriuos valdo vienas fondo valdytojas – UAB „Practica Capital“. Pradinės stadijos rizikos kapitalo fondas („Practica Seed Capital“) teikia išimtinai pradinės stadijos rizikos kapitalą (iki 690 560 Lt per 3 m.), o Rizikos kapitalo fondas („Practica Venture Capital“) – pradinės stadijos, pradinį ir plėtros kapitalą (iki 5 179 200 Lt per 12 mėn.). Šiuo metu jau pasirašyta sutartis su atrinktu fondo valdytoju. Iki 2012 m. gruodžio 31 d. „Practica Seed Capital“ fondas į 6 įmones investavo 956 tūkst. Lt (kartu su privačių investuotojų lėšomis). Priemonei skirta 58,7 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

- „Inovacijų plėtra“ (angl. Creative Innovation Development) (INVEGOS fondo priemonė). Šia nauja rizikos kapitalo priemone bus siekiama skatinti mokslo ir studijų institucijose generuojamų idėjų perdavimą verslui (komercializavimą). Įgyvendinant šią priemonę, bus steigiami du rizikos kapitalo fondai – „Seed“ ir „Start-up“, iš kurių bus investuojama į ankstyvosios vystymosi stadijos labai mažas, mažas ir vidutines įmones (toliau – MVI), veikiančias aukštųjų technologijų sektoriuose. „Seed“ fondas investuos į MVI pradinės idėjos ar koncepcijos plėtojimą, o „Start-up“ fondas – į MVI, kurios dar neprekiauja savo produktais ar paslaugomis ir negeneruoja pajamų produktui vystyti ir rinkodarai. Investicijos į MVI „Seed“ fonde negali viršyti 690 560 Lt (kelių transporto sektoriuje veikiančiai MVI neturi viršyti 345 280 Lt sumos per bet kurį trejų fiskalinių metų laikotarpį). Investicijos į MVI „Start-up“ fonde negali viršyti 5 179 200 Lt per bet kurį 12 mėnesių laikotarpį. Atrinktas fondų valdytojas į „Start-up“ fondą turės pritraukti ne mažiau kaip 30 proc. privačių investuotojų lėšų. Šiuo metu atliekama fondų valdytojo atranka. Priemonei skirta 40 mln. Lt INVEGOS fondo lėšų.

Dalinis paskolų palūkanų kompensavimas (valdytojas – INVEGA)

Valstybė gali kompensuoti dalį SVV subjektų už paskolas ir finansinės nuomos (lizingo) sutartis sumokėtų palūkanų. Norint pasinaudoti šia priemone, INVEGAI reikia pateikti nustatytos formos prašymą iš dalies kompensuoti palūkanas.

- Kompensuojama iki 50 proc. sumokėtų paskolų palūkanų, kurios kompensuojamos toms investicinėms ar apyvartinėms paskoloms, už kurias kredito įstaigoms yra suteikta INVEGA garantija.

- Paskoloms, suteiktoms iš „Verslumo skatinimo fondo“, kompensuojama 95 proc. sumokėtų palūkanų.

- 2012 m. buvo išplėsta priemonės aprėptis. Šiuo metu daliniu palūkanų kompensavimu gali pasinaudoti ir tie SVV subjektai, kuriems paskolos grąžinimo ar finansinės nuomos (lizingo) sutarties įvykdymui nėra suteikta INVEGOS garantija. Dalis palūkanų bus kompensuojamos toms įmonėms, kurios investuos į aukštųjų ir vidutiniškai aukštų technologijų gamybą ir įsigijimą, į naują ar naudotą gamybos įrangą, kompiuterinę techniką, licencijas, programinę įrangą, specialiąją techniką ir dalį transporto priemonių. Dėl dalinio palūkanų kompensavimo pagal atnaujintas priemonės sąlygas gali kauptis tie SVV atstovai, kurie bus pasirašę ar pasirašys sutartis dėl investicinės paskolos ar finansinės

nuomos (lizingo) nuo 2012 m. kovo 1 d. iki 2013 m. gruodžio 31 d. Iki 2012 m. gruodžio 31 d. 2 963 SVV subjektui kompensuota palūkanų už 38,5 mln. Lt. Priemonei skirta 74 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

Verslumo skatinimo fondas (valdytojas – INVEGA)

2009 m. gruodžio 30 d. buvo pasirašyta trišalė sutartis tarp Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Finansų ministerijos ir INVEGOS, kuria buvo įsteigtas Verslumo skatinimo fondas. Verslumo skatinimo fondo tikslas – sudaryti sąlygas labai mažoms ir mažoms įmonėms, fiziniams asmenims pradėti savo verslą, taip pat socialinėms įmonėms plėtoti savo verslą, naudojantis finansų inžinerijos priemone, tuo skatinant verslumą ir savarankišką užimtumą bei naujų darbo vietų kūrimą. Priemonės įgyvendinimas (paskolų iki 86 tūkst. Lt teikimas) derinamas su pradedančiųjų verslą mokymu ir konsultavimu, pagalba rengiant bei įgyvendinant verslo planus. Programa finansuojama Europos socialinio fondo lėšomis (pagal 2007–2013 m. Žmoniškųjų išteklių plėtros veiksmų programą). Šiuo metu Verslumo skatinimo fondo dydis – 50 mln. Lt.

5.2.3. Skatinti augimą ir konkurencingumą

Siekiant skatinti augimą ir konkurencingumą numatytos šios pagrindinės veiksmų kryptys: naujovių ir naujų technologijų kūrimo skatinimas ir viešojo bei privačiojo sektoriaus investicijų į MTEP didinimas, Kūrybinių industrijų skatinimas, švietimo ir mokymo sistemų lygio kėlimas, verslo aplinkos gerinimas, ekologiškos ekonomikos skatinimas (patobulintas atliekų tvarkymas, vandentvarka ir antrinis perdirbimas).

Informacija apie konkurencingumo didinimą pateikiama V dalyje, 5.1.1 skyriuje; apie investicijų didinimą į MTEP – IV dalyje, 4.1 skyriuje; apie švietimo ir mokymo sistemų kokybės gerinimo priemones – V dalyje, 5.1.1 skyriuje.

Pastaruoju metu pripažįstama, kad inovacijas vis labiau skatina netechnologiniai veiksniai – kūrybiškumas, dizaino sprendimai, naujoviški organizaciniai procesai ar verslo modeliai. Kūrybinių industrijų plėtrą ypač sėkmingai skatina vadinami kūrybinių industrijų arba menų inkubatoriai, kuriuose sudaromos sąlygos pradėti ir plėtoti su kultūra ir įvairiomis meno sritimis susijusius verslus. Lietuvoje pradėti įgyvendinti 9 menų inkubatorių plėtros projektai. Tačiau būtina plėtoti klasterizaciją, užtikrinti sistemą kūrybiškumo skatinimą kultūros, švietimo ir mokslo bei ūkio srityse siekiant didinti kūrybinių industrijų dalį Lietuvos BVP bei Lietuvos gyventojų užimtumą vykdant kūrybines veiklas, tuo pačiu skatinti naujų produktų ir paslaugų atsiradimą, didinti jų patrauklumą ir konkurencingumą tarptautiniu mastu.

Ekologiška ekonomika (atliekų tvarkymas, vandentvarka, antrinis perdirbimas)

Vandentvarkos ir atliekų tvarkymo srityje vykdytos 2007–2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonės „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ ir „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“.

Pagal priemonę „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ per 2012 m. buvo įgyvendinami 124 projektai (iš jų per 2012 m. baigti 13), kuriems skirta 1,9 mlrd. Lt paramos. Pagal 124 vandentvarkos projektų finansavimo ir administravimo sutartis atlikti ir numatyti atlikti: pastatyta/rekonstruota 110 vnt. nuotekų valymo įrenginių (NVI), pastatyta/rekonstruota 11 vnt. vandens gerinimo įrenginių (VGI), nutiesta 1 619 km. naujų vandentiekio tinklų, nutiesta 2 167 km. naujų nuotekų tinklų, rekonstruota 24 km. vandentiekio tinklų, rekonstruota 19 km. nuotekų tinklų ir įsigyta 26 transporto priemonės dumbalui transportuoti.

Pagal pasirašytas projektų finansavimo ir administravimo sutartis (toliau – FAS) planuojama, kad prie nuotekų tinklų bus prijungti 156 406 gyventojai. 2012 m. pabaigoje prijungti 46 195 gyventojai. Planuojama, kad 378 gyvenvietėse bus modernizuota vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra. 2012 m. pabaigoje infrastruktūra modernizuota 135 gyvenvietėse.

Pagal priemonę „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ per 2012 m. buvo įgyvendinami 26 projektai (senų sąvartynų (šiukšlynų) uždarymas, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių įrengimas, žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių įrengimas, pavojingų atliekų sąvartyno statyba) kuriems skirta 648,8 mln. Lt paramos.

Senųjų sąvartynų ir šiukšlynų uždarymo darbai vyko sklandžiai (planuojama darbų pabaiga – 2013 m. III ketv.). Projektų, numatančių didelių gabaritų atliekų surinkimo bei žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių įrengimą, įgyvendinimas užtruko dėl neparengtų planavimo dokumentų, kitų statybas pradėti leidžiančių dokumentų rengimo ir derinimo. Įrengus visas planuojamas žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles numatyta apdoroti iki 130 tūkst. t. žaliųjų atliekų. Per 2012 m. buvo sukurti pajėgumai, leidžiantys apdoroti apie 40 tūkst. t. žaliųjų atliekų.

2012 m. buvo uždaryti 106 seni sąvartynai ir šiukšlynai (numatyta iš viso uždaryti 344), įrengtos 7 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (numatyta iš viso įrengti 53), įrengta 13 žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių (numatyta iš viso įrengti 40), numatyta įrengti 1 pavojingų atliekų sąvartyną.

2012 m. buvo įsigijami įvairaus tūrio (600–900 l.) kompostavimo konteineriai individualioms ūkių valdoms, kuriuose galima kompostuoti virtuvės, sodo ir daržo atliekas. Tokiu būdu sukurtos galimybės apdoroti apie 10 tūkst. t. biologiškai skaidžių atliekų ir sumažinti šių atliekų šalinimo sąvartyne apimtis apie 2 proc.

Panaudojant Gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšas 2012 m. vystyta komunalinių atliekų rūšiavimo infrastruktūra:

- įrengta 106 antrinių žaliavų surinkimo aikštelės savivaldybėse;
- nupirkta 69 tūkst. vnt. rūšiavimo konteinerių individualių gyvenamųjų namų kvartaluose;
- nupirkta 1,5 tūkst. vnt. antrinių žaliavų rūšiavimui skirtų dėžių viešosios paskirties pastatuose (160 institucijų);
- sutvarkyta virš 4 tūkst. tonų padangų atliekų.

Planuojami darbai:

- 2013 m. atliekų tvarkymo srityje planuojama sukurti ir įdiegti atliekų valdymo ir tvarkymo modelį, orientuotą į atliekų susidarymo mažinimą, atliekų rūšiavimą, kompostavimą, perdirbimą ir jų panaudojimą energijai gauti:

- nustatyti atliekų tvarkymo prioritetus, numatyti strateginius tikslus ir priemones 2014–2020 metams, siekiant sumažinti atliekų šalinimą sąvartynuose, kuo daugiau perdirbti ar kitaip panaudoti atliekų;
- atliekų prevencijai užtikrinti parengti ir patvirtinti Valstybinę atliekų prevencijos programą;
- veiksmingesnei valstybinei atliekų tvarkymo kontrolei užtikrinti sukurti Atliekų tvarkytojų registrą;
- sukurti efektyvų komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimą.
- Vandentvarkos srityje planuojama priėmus Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymą, nustatyti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklos licencijavimo procedūras, kainodaros ir atsiskaitymo už vandens paslaugas principus, vandens paslaugų standartines sutarčių sąlygas, atsakomybę už vandens paslaugų kokybės reikalavimų pažeidimus, vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros naudojimo ir priežiūros reikalavimus, vandens paslaugų plėtros ir kokybės gerinimo finansavimo prioritetus.

5.2.4. Mažinti nedarbą ir šalinti socialinius krizės padarinius

Informacija apie užimtumo didinimą ir socialinės atskirties mažinimą pateikiama IV dalyje, 4.7 ir 4.8 skyriuose.

5.2.5. Modernizuoti viešąjį administravimą

Sumažėjusios viešųjų finansų apimtys tapo nauju postūmiu modernizuoti viešąjį administravimą. Numatytos šios veiksmų kryptys: e. viešųjų pirkimų plėtojimas, administracinės naštos mažinimas, viešojo administravimo skaitmeninimo užtikrinimas, geresnis ES struktūrinių fondų panaudojimas.

Informacija apie administracinės naštos mažinimą ir e. viešuosius pirkimus pateikiama V dalyje, 5.1.1 skyriuje.

Viešojo administravimo skaitmeninimas

2012 m. augo pagrindinių viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę terpę lygis, kuris pasiekė 87 proc. (2011 m. – 81,5 proc.). Verslui skirtos paslaugos perkeliamos sparčiau nei skirtos gyventojams – verslui skirtų paslaugų perkėlimo lygis 2012 m. siekė 98 proc., gyventojams – 79 proc. Taip pat didėja gyventojų, kurie per pastaruosius 12 mėnesių bent kartą lankėsi viešųjų institucijų interneto svetainėse, dalis – 2012 m. – 39 proc. (2011 m. – 35 proc.).

Viešosios ir administracinės paslaugos, perkeltos į elektroninę erdvę visiško pasiekiamumo internetu brandos lygiu 2012 m. sudarė 74,2 procento (2011 m. – 69,1 proc., 2010 m. – 59 proc., 2009 m. – 62,5 proc.).

Siekiant viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę erdvę, įgyvendinti šie projektai:

- Viešosios policijos paslaugos „Pranešimų policijai teikimas“ perkėlimas į elektroninę erdvę;
- Juridinių asmenų registravimo elektroninė paslauga (JAREP);
- Vairuotojų pažymėjimų išdavimo / keitimo paslaugų perkėlimas į elektroninę terpę;
- Civilinės būklės aktų įrašų registravimo, liudijimų išdavimo elektroninės paslaugos;
- E. paslaugos „Aplinkosaugos leidimų išdavimas“ sukūrimas;
- Elektroninis statistinių verslo duomenų parengimas ir perdavimas;
- Interaktyvių elektroninių paslaugų, skirtų leidiniams ir publikacijoms užsakyti bei gauti viešosiose bibliotekose, plėtra;
- Elektroninių viešųjų paslaugų teikimo visuomenei perkėlimas į internetinę erdvę – eDbirža.

Siekiant viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę erdvę, numatyta tęsti jau pradėtų projektų įgyvendinimą:

- Autotransporto priemonių registravimo paslaugų perkėlimas į internetinę erdvę;
- Lietuvos Respublikos piliečių ir užsieniečių asmens dokumentų išdavimo ir kitų elektroninių paslaugų kūrimas;
- E. sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros plėtra;
- Nacionalinės medicininių vaizdų archyvavimo ir mainų informacinės sistemos ir jos pagrindu teikiamų elektroninių paslaugų sukūrimas;
- Elektroninės paslaugos „Elektroninis receptas“ plėtra;
- Centralizuotas savivaldybių paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę;
- Administracinių procedūrų, susijusių su valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų išduodamais leidimais, perkėlimas į elektroninę terpę.

Siekiant kuo daugiau viešųjų ir administracinių paslaugų perkelti į elektroninę erdvę ir siekti, kad paslaugos būtų teikiamos centralizuotai, numatytos priemonės:

- pasitelkiant informacinių ryšių technologijas (toliau – IRT) plėtoti valstybės ir savivaldos lygmens sprendimus, skirtus elektroninėms sveikatos paslaugoms tobulinti;
- plėtoti valstybės ir savivaldos lygmens sprendimus, skirtus elektroninės demokratijos plėtrai;
- pasitelkiant IRT plėtoti viešųjų ir administracinių paslaugų tobulinimo sprendimus, siekiant skatinti paslaugų naudojimą ir paslaugų teikimą per centralizuotą elektroninės valdžios vartų (www.epaslaugos.lt) portalą.

5.3. Strategijos „2020 m. Europa“ pavyzdinių iniciatyvų įgyvendinimas

Kad būtų įgyvendinti strategijos „2020 m. Europa“ tikslai, reikia imtis įvairių veiksmų nacionaliniu, regioniniu ir ES lygmeniu. Kartu su strategija „2020 m. Europa“ Europos Komisija paskelbė septynias pavyzdines iniciatyvas, skirtas pažangai pagal kiekvieną prioritetinę temą paskatinti: „Inovacijų sąjunga“, „Judus jaunimas“, „Europos skaitmeninė darbotvarkė“, „Tausiai išteklius naudojanti Europa“, „Globalizacijos erai pritaikyta pramonės politika“, „Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė“ ir „Europos kovos su skurdu planas“. Taip pat prie šių iniciatyvų įgyvendinimo prisideda ES Baltijos jūros regiono strategijos veiksmų plane numatytos prioritetinės sritys ir projektai (http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/baltic/documents_en.cfm#1)

5.3.1. Inovacijų sąjunga

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – perorientuoti MTEP ir inovacijų politiką ir sutelkti dėmesį į mūsų visuomenei svarbius tokius uždavinius kaip klimato kaita, energetika, tausiai naudojami išteklių, sveikata ir demografiniai pokyčiai. Turėtų būti sustiprinta kiekviena inovacijų grandinės grandis – nuo fundamentinių mokslinių tyrimų iki komercinimo.

Inovacijos sveikatos priežiūros srityje padeda spręsti tvarumo uždavinį šiame sektoriuje atsižvelgiant į demografinius pokyčius. Todėl numatoma plėtoti inovacijas įgyvendinant programas, skirtas sergamumui širdies ir kraujagyslių ligomis ir mirtingumui nuo jų mažinti, ankstyvai onkologinių susirgimų diagnostikai ir visaverčiam jų gydymui užtikrinti, psichikos sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūrai gerinti.

Siekiant pagerinti sveikatos priežiūros efektyvumą ir kokybę, numatoma pradėti inovatyvių sveikatos priežiūros technologijų vertinimą, diegimą ir taikymą.

Detalesnė informacija apie vykdomą inovacijų politiką ir šios iniciatyvos įgyvendinimą pateikiama IV dalyje, 4.1 skyriuje ir V dalyje, 5.1.1 skyriuje.

5.3.2. Judus jaunimas

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – siekti geresnių Europos aukštojo mokslo įstaigų rezultatų ir stiprinti jų tarptautinį patrauklumą, gerinti visų lygių mokymo ir švietimo kokybę ES, derinant kompetenciją ir lygias galimybes, skatinant studentų ir stažuotojų judumą, ir gerinti jaunimo užimtumo padėtį.

Detalesnė informacija apie investicijas į švietimo ir mokymo sistemas ir ankstyvąjį jaunų žmonių pasitraukimą iš švietimo sistemos pateikiama IV dalyje, 4.2 ir 4.3 skyriuose, apie nacionalines kvalifikacijų sistemas geriau pritaikant įgytas kvalifikacijas prie darbo rinkos poreikių – IV dalyje, 4.7 skyriuje, jaunimo integraciją į darbo rinką – III dalyje, 3.3 skyriuje, IV dalyje 4.7 skyriuje.

Siekiant stiprinti Lietuvos aukštojo mokslo įstaigų tarptautinį patrauklumą, įgyvendinama Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo programa.

Igyvendinamos priemonės:

- 2012 m. skirtas finansavimas 17 jungtinių studijų programų parengimui ir įgyvendinimui (ES paramos lėšos „Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo programai“ – 85,61 mln. Lt);
- skiriama parama dėstytojų užsieniečių vizitams Lietuvos aukštosiose mokyklose finansuoti;
- įgyvendinant decentralizuotą užsienio kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo modelį Lietuvoje ir vykdant ES struktūrinių fondų finansuojamą projektą KAPRIS (Užsienio institucijose įgytų, susijusių su aukštuoju mokslu, kvalifikacijų akademinio pripažinimo sistemos tobulinimas), parengtas leidinys „Užsienio kvalifikacijų pripažinimas“, organizuoti įvadiniai užsienio kvalifikacijų vertintojų mokymai aukštosioms mokykloms;
  - kuriamas internetinis puslapis „Study in LT“;
  - skirtas finansavimas 3 ES lėšomis finansuojamiems projektams užsienio šalių lituanistikos (baltistikos) centrų veiklos stiprinimui;
  - paskirstytos 6 Lietuvos valstybinės Kazimiero Būgos stipendijos lietuvių kalbą užsienio šalių aukštosiose mokyklose studijuojantiems užsienio šalių piliečiams;
  - paskirta parama 148 lietuvių kilmės ir išeivijos studentams, studijuojantiems Lietuvos aukštosiose mokyklose (2012–2013 studijų metų rudens semestru).

Planuojami darbai:

- 2013 m. I ketvirtį bus skirta parama atrinktų užsieniečių dėstytojų vizitams finansuoti;
- 2013 m. I ketvirtį bus skelbiamas Lietuvos valstybinių Kazimiero Būgos stipendijų konkursas;
  - 2013 m. I ketvirtį bus skiriama parama lietuvių kilmės ir išeivijos studentams, studijuojantiems Lietuvos aukštosiose mokyklose (2012–2013 studijų metų pavasario semestru);
  - bus vykdomos projekte „Užsienio institucijose įgytų, susijusių su aukštuoju mokslu, kvalifikacijų akademinio pripažinimo sistemos tobulinimas“ (KAPRIS) numatytos veiklos: infrastruktūros sukūrimas ir tobulinimas; tarptautinės praktikos perėmimas; metodinių priemonių parengimas; specialiųjų profesinių įgūdžių tobulinimas; elektroninės pripažinimo erdvės sukūrimas; aukštųjų mokyklų pasirengimas pripažinimo procedūros diegimui; tikslinis informavimas apie pasikeitimus sistemoje;
    - užsienio šalių lituanistikos (baltistikos) centrai kartu su Lietuvos aukštosiomis mokyklomis vykdys projektuose numatytas veiklas.

5.3.3. Europos skaitmeninė darbotvarkė

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – siekti, kad bendra skaitmeninė rinka, pagrįsta sparčiu ir itin sparčiu internetu ir sąveikomis taikomosiomis programomis, duotų tvarios ekonominės ir socialinės naudos, padėtų pasiekti iškelto tikslo, kad iki 2013 m. visi galėtų naudotis plačiajuosčiu internetu, ir leistų naudotis dar spartesniu internetu (greitis viršija 30 Mbps) iki 2020 m., taip pat siekti, kad 50 proc. ar daugiau Europos namų ūkių naudotųsi spartesniu už 100 Mbps interneto ryšiu.

Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2011–2019 metų programa. Programos strateginis tikslas – pagerinti Lietuvos gyventojų gyvenimo kokybę ir įmonių veiklos aplinką naudojantis informacinių ryšių technologijų (IRT) teikiamomis galimybėmis ir pasiekti, kad iki 2019 m. ne mažiau kaip 85 proc. Lietuvos gyventojų naudotųsi internetu. Pagal programą 2011–2012 metais buvo įgyvendinamos šios priemonės:

- viešųjų interneto prieigos taškų tinklo ir portalo <http://www.vipt.lt> administravimas;

- elektroninių universalių ir mokslinės informacijos duomenų bazių viešosioms bibliotekoms prenumeravimas;
- skaitmeninių nekomercinio kino ekranų diegimo užtikrinimas, sukuriant visuomenei prieigą prie audiovizualinio skaitmeninio turinio;
- Valstybinės lietuvių kalbos komisijos įvertintų kalbos duomenų bazių plėtojimas ir viešos jų prieigos užtikrinimas;
- centralizuotas bibliotekų infrastruktūros, reikalingos kompiuterių ir interneto viešosios prieigos paslaugoms teikti atnaujinimas;
- elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo ir naudojimo priežiūros vykdymas bei veiksmingas, infrastruktūra grįstos konkurencijos skatinimas;
- sąlygų naujų technologijų, tarp jų ir plačiajuosčio ryšio, plėtrai, naudojant 3G ir 4G judrųjį ryšį (IMT-2000, LTE ir kt.), plačiajuosčių belaidės prieigos (BWA) technologijas, 3G palydovinio ir antžeminio radijo ryšio mišrias duomenų perdavimo technologijas, sudarymas;
- elektroninio parašo infrastruktūros plėtra ir elektroninio parašo naudojimo skatinimas.

Šią programą, atsižvelgiant į atnaujintą Europos skaitmeninę darbotvarkę bei Nacionalinę pažangos programą planuojama atnaujinti iki 2013 m. pabaigos. Programoje numatoma:

- sudaryti sąlygas Lietuvos gyventojams įgyti žinių ir įgūdžių naudotis informacinėmis ir ryšių technologijomis;
- skatinti gyventojus naudotis elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, užtikrinti duomenų perdavimo kokybę, veikiančių paieškos sistemų infrastruktūrą;
- kurti ir skleisti kultūrinį skaitmeninį turinį, atitinkantį visuomenės poreikius ir raidos tendencijas;
- plėtoti dokumentinio ir kultūros paveldo prieinamumą elektroninėje erdvėje, skaitmeninti ir saugoti meno ir kultūrinio turinio produktus, kurti skaitmeniniu turiniu grindžiamas e. paslaugas bei sprendimus;
- skatinti elektroninio verslo plėtrą;
- užtikrinti geografiškai tolygią plačiajuosčių elektroninių ryšių tinklų infrastruktūros plėtrą visoje šalies teritorijoje ir skatinti elektroninių ryšių paslaugų naudojimą;
- užtikrinti elektroninės erdvės saugumą ir patikimumą, didinti gyventojų ir įmonių pasitikėjimą elektronine erdve.

5.3.4. Tausiai išteklius naudojanti Europa

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – remti perėjimą prie tausiai išteklius naudojančio ir mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų ūkio, tausiai naudojančio visus išteklius. Siekiama atsieti ekonomikos augimą nuo išteklių naudojimo ir energijos vartojimo, sumažinti išmetamo CO₂ kiekį, stiprinti konkurencingumą ir skatinti didesnę energetinį saugumą.

Įgyvendinant priemonę „Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra“ Kauno, Panevėžio, Šiaulių miestų savivaldybių administracijos įsigijo 38 ekologiškas viešojo transporto priemones (autobusai, naudojančios dujas, elektros ir hibridinius variklius). 2013 m. planuojama: Klaipėdos ir Vilniaus miestų savivaldybių administracijos įsigis 37 ekologiškas viešojo transporto priemones (autobusai, naudojančios dujas); Klaipėdos, Kauno, Panevėžio ir Šiaulių miestų savivaldybės pradės dviračių infrastruktūros miestuose modernizavimą ir plėtrą; Kauno miesto savivaldybės administracija įrengs troleibusų kontaktinį tinklą Parodos ir K. Petrausko gatvėse.

Remiant perėjimą prie tausiai išteklius naudojančio ir mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų ūkio, modernizuojant transporto infrastruktūrą, siekiama atsieti ekonomikos

augimą nuo išteklių naudojimo ir energijos vartojimo, sumažinti išmetamo CO₂ kiekį, stiprinti konkurencingumą ir skatinti didesnę energetinį saugumą. Šiam siekiui įgyvendinti numatoma:

- kompleksiškai modernizuoti viešojo transporto paslaugų sistemą („A“ juostų, konvertavimo į BRT sistemas, viešojo transporto pirmumo sistemų, intermodalinio susisiekimo sistemų diegimas), diegti aplinkai draugiškas transporto rūšis, diegti pažangias priemones, skatinančias darnaus judumo plėtrą;
- skatinti inovacinių technologijų, intelektinių transporto sistemų, paslaugų ir susijusios infrastruktūros tyrimus;
- steigti intermodalinius terminalus Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių viešuosiuose logistikos centruose. 2013 m. planuojama pasirašyti rangos sutartis dėl Vilniaus ir Kauno intermodalinių terminalų viešuosiuose logistikos centruose steigimo ir pradėti darbus;
- plėtoti geležinkelių transporto infrastruktūrą (elektrifikuoti geležinkelių linijas);
- diegti elektroninę transporto priemonių eilių reguliavimo sistemą.

2013 m. planuojami vykdyti šie užsakomieji darbai:

- „Aplinkai žalingų subsidijų įvardinimas, jų vertės bendroje šalies mokesčių sistemoje nustatymas. Aplinkai žalingų subsidijų nustatymo metodikos parengimas“;
- „Mokesčių, skatinančių aplinkos apsaugą, identifikavimas bendroje mokesčių sistemoje. Pasiūlymai dėl aplinkos apsaugą skatinančių mokesčių didinimo ir naujų mokesčių įvedimo, atitinkamai mažinant kitų rūšių mokesčius“.

5.3.5. Globalizacijos erai pritaikyta pramonės politika

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – kurti geresnę verslo aplinką, visų pirma mažoms ir vidutinėms įmonėms, remti tvirtos ir tvarios pramonės bazės kūrimą, kad galėtume konkuruoti pasauliniu mastu.

Siekiant glaudžiai bendradarbiauti su skirtingų sektorių suinteresuotomis šalimis ir užtikrinti tvirtą pramonės ir žinių bazės palaikymą, priimtas sprendimas 2013 m. įkurti Inovatyvios ekonomikos tarybą, kuri bus atsakinga už valstybės institucijų, verslo ir mokslo visuomenės efektyvesnę bendradarbiavimą ir sieks sudaryti palankesnę aplinką inovacijas diegti versle. Tarybos sudėtis bus formuojama taip, kad į ją patektų geriausi šalies ekonomikos ekspertai, mokslo institucijų atstovai, verslo konfederacijų, asociacijų ir valstybės institucijų atstovai. Numatyta, kad Taryba teiks rekomendacijas dėl verslo ir mokslo bendradarbiavimo stiprinimo, naujų ekologiškų technologijų ir gamybos metodų plėtojimo, svarstys ir teiks pasiūlymus dėl galiojančių ir naujų teisės aktų projektų. Taryba vertins 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų patirtį ir teiks pasiūlymus dėl 2014–2020 m. priemonių formavimo, rengs pasiūlymus dėl efektyvesnio švietimo institucijų ir verslo atstovų bendradarbiavimo siekiant užtikrinti verslui reikalingų specialistų rengimą. Taryba siūlys priemones, kuriomis būtų skatinami verslumo, kūrybiškumo gebėjimai, taip pat gebėjimai formuoti ir diegti inovacijas. Taryba taip pat skatins naujų įmonių steigimą ir teiks pasiūlymus dėl palankių verslo aplinkos gerinimo sąlygų.

Detalesnė informacija apie verslo aplinkos gerinimą, administracinės naštos mažinimą pateikiama V dalyje, 5.1.1 skyriuje, apie intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimą – IV dalyje, 4.1. skyriuje.

5.3.6. Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – sudaryti sąlygas modernizuoti darbo rinkas, kad būtų didinamas užimtumo lygis ir užtikrinimas mūsų socialinių modelių tvarumas. Tai reiškia sudaryti geresnes sąlygas

įgyti naujų įgūdžių, kurie leistų mūsų nūdienos ir ateities darbo jėgai prisitaikyti prie naujų sąlygų ir prireikus keisti profesiją, mažinti nedarbą ir didinti darbo našumą.

Detalesnė informacija apie užimtumo politiką, nacionalines kvalifikacijas pateikiama IV dalyje, 4.7 skyriuje, apie mokesčių sistemos kompleksinę peržiūrą III dalyje, 3.1 skyriuje, apie aktyvios senatvės politiką III dalyje, 3.2 skyriuje, lyčių lygybės didinimą – IV dalyje, 4.8 skyriuje.

5.3.7. Europos kovos su skurdu planas

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – užtikrinti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą remiantis patirtimi, įgyta per kovos su skurdu ir socialine atskirtimi metus, kad būtų didinamas informuotumas ir pripažintos žmonių, kenčiančių nuo skurdo ir socialinės atskirties, pagrindinės teisės, kad jie galėtų gyventi oriai ir aktyviai dalyvauti visuomenėje.

2011 m. Gyventojų pajamų ir gyvenimo sąlygų tyrimo (ES-SILC) duomenimis, Lietuva yra tarp septynių valstybių narių, kuriose išryškėjo asmenų, patiriančių skurdo riziką ar socialinę atskirtį, skaičiaus mažėjimo tendencija. Lyginant su 2010 m. skurdo riziką ar socialinę atskirtį patiriančių asmenų skaičius sumažėjo 2,6 proc., t.y. nuo 1 109 tūkst. iki 1 080 tūkst. asmenų. Aktyvesniu šių asmenų mažėjimo intensyvumu Lietuvą lenkė tik Portugalija (3,4 proc.) ir Rumunija (2,9 proc.). Tačiau Lietuvai, kaip ir šioms valstybėms narėms, nepavyko pasiekti mažesnį nei prieš krizinį skurdo riziką ar socialinę atskirtį patiriančių asmenų skaičių (985 tūkst. asmenys). Tyrimo duomenys išryškino ekonominės finansinės krizės socialinių pasekmių iššūkį – per 3 proc., t.y. nuo 9,2 proc. iki 12,3 proc. išaugo asmenų, gyvenančių labai mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose, dalis, lėmusi socialinės pašalpos gavėjų skaičiaus augimą.

2012 m., vadovaujantis aktyvios įtraukties politikos nuostatomis, buvo skatinamas užimtumas, įgyvendinant aktyvias darbo rinkos priemones, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui (detalesnė informacija pateikiama IV dalyje, 4.7 skyriuje).

2012 m. buvo tęsiama 2010 m. Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi metais pradėta iniciatyva, viešinti ir skleisti gerąją praktiką, mažinant skurdą ir socialinę atskirtį. 2012 m. buvo prašoma visų 60-ties savivaldybių pateikti gerosios praktikos pavyzdžių, siekiant didinti socialinę aprėptį. Didžiąją dalį gerosios praktikos veiklų įgyvendino nevyriausybinės organizacijos.

Blogas sveikatos priežiūros prieinamumas – priežiūros nesuteikimas tiems, kuriems jos reikia labiausiai, t.y. grupėms, esančioms socialinėje atskirtyje, yra vienas iš socialinių veiksnių, lemiančių sveikatos būklę. Siekiant mažinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumo netolygumus, pagerinti asmens sveikatos bei visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą, įgyvendinama Sveikatos priežiūros sistemos reformos tęstinumo, sveikatos priežiūros infrastruktūros optimizavimo programa. Numatoma diegti sveikatos gerinimo programas savivaldybėse, siekiant mažinti gyventojų sveikatos netolygumus, numatyti savivaldybėms teisę planuoti pirminės sveikatos priežiūros įstaigų tinklą, didinti savivaldybių atsakomybę už gyventojų sveikatą.

Pastebimas nepakankamas dėmesys vaiko, kaip paties pažeidžiamiausio visuomenės nario, sveikatos politikos formavimui ir įgyvendinimui. Atsižvelgiant į tai, bus siekiama didelį dėmesį skirti motinos ir vaiko sveikatos stiprinimui.

Įgyvendinant Vaiko globos (rūpybos) sistemos reorganizavimo strategiją 2012 m. buvo finansuojami vaikų dienos centrai, kuriuose teikiamos nestacionarios dienos socialinės priežiūros paslaugos vaikams ir jų šeimų nariams. Šiam tikslui iš valstybės biudžeto 2012 m. buvo skirta 7,3 mln. Lt.

Siekiant užtikrinti vaiko teisę augti šeimoje ir mažinti globojamų (rūpinamų) vaikų skaičių vaikų globos įstaigose, organizuotas globėjų (rūpintojų) ir įtėvių paieškos, rengimo, atrankos, konsultavimo ir

pagalbos jiems teikimo paslaugų 2012 m. projektų konkursas, finansuoti 25 projektai, jų įgyvendinimui skirta 570 tūkst. Lt.

2012 m. pagal globėjų (rūpintojų) ir tėvių rengimo programą PRIDE mokymuose dalyvavo 315 šeimų siekiančių tapti vaiko globėju (rūpintoju) ar norintys įsivaikinti vaikus. Taip pat buvo teikta pagalba šeimoms jau globojančioms ar įvaikinusioms vaikus, tokia pagalba 2012 m. buvo suteikta 521 globėjui (rūpintojui) ar tėviui. Šiuo metu Lietuvoje būsimus globėjus (rūpintojus) bei tėvius rengia 56 PRIDE programos mokytojai.

Įgyvendinant Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programos įgyvendinimo 2011–2013 m. priemonių planą, buvo siekiama plėtoti ir koordinuoti darbo su jaunimu sistemą, sukurti palankias sąlygas kokybiškai jaunimo organizacijų veiklai, užtikrinti bendradarbiavimą tarp įvairių socialinių sektorių, siekiant sukurti jaunimo politiką, pagrįstą faktais ir žiniomis.

2012 m. finansuota 11 atvirų jaunimo centrų projektų ir 11 atvirų jaunimo erdvių projektų, siekiant jaunimo organizacijų veiklos kokybės, skatinant jaunimo verslumą bei atvirųjų jaunimo centrų ir erdvių plėtrą.

2012 m. toliau buvo stiprinamos nacionalinės ir regioninės jaunimo struktūros, jaunimo organizacijos – finansuotos 62 programos ir projektai, skirti jaunimo organizacijoms ir organizacijoms, dirbančioms su jaunimu stiprinti.

Įgyvendinant Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą 2012 m. pradėjo veikti Specializuotos pagalbos centrai, kuriuose per pusę metų pagalba suteikta daugiau nei 1 200 smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų. 2011 m. priimto Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo įgyvendinimas pirmiausia reiškia griežtesnę atsakomybę ir operatyvesnį reagavimą į smurto artimoje aplinkoje apraiškas. Griežtesnis atsakas smurtautojams galimai užkirto kelią problemai įsisenėti, plisti smurto kultūrai ir tuo pačiu mažino socialinės atskirties ir skurdo riziką. Buvo remiamos nevyriausybines organizacijos, teikiančios pagalbą smurtą artimoje aplinkoje patiriantiems asmenims.

2013 m. numatoma tęsti paslaugų šeimai plėtrą, įtraukiant nevyriausybines organizacijas ir aktyvinant bendruomenes: bus plėtojamos nestacionarios dienos socialinės priežiūros paslaugos vaikams ir šeimoms, plėtojama vaiko globa (rūpyba) šeimoje, rengiami būsimi vaiko globėjai (rūpintojai), teikiamos kompleksinės paslaugos smurtą patyrusiems vaikams.

Įgyvendinant Vaiko gerovės 2013–2018 m. programą bus finansuojamos nevyriausybines organizacijos. 2013 m. planuojama konkurso būdu finansuoti nevyriausybines organizacijas, vienijančias kitas nevyriausybines organizacijas, dirbančias vaiko teisių apsaugos srityje. 2013 m. bus įgyvendinama Europos ekonominės erdvės finansinės paramos programa, skirta vaikams ir jaunimui, esančiam rizikoje. Numatoma plėtoti vaikų dienos centrų ir atvirų jaunimo centrų veiklą Europos ekonominės erdvės finansinės paramos lėšomis. 2013 m. planuojama steigti įstaigą, skirtą specializuotų paslaugų teikimui vaikams, patyrusiems smurtą, seksualinę prievartą ir šeimos nariams.

Įgyvendinant Nacionalinę demografinę (gyventojų) strategiją, finansuojamos nevyriausybines organizacijos, dirbančios šeimos gerovės srityje. 2013 m. numatoma finansuoti 22 projektus.

Vykdamas „Jaunimo politikos įgyvendinimas“ programą, plėtojama tęstinė tarptautinė, nacionalinė ir regioninė jaunimo politika, skatinanti aktyvų jaunimo dalyvavimą pilietiniame gyvenime. 2013 m. bus įgyvendinama 12 priemonių. Dalis priemonių bus finansuojama iš struktūrinių fondų. 2013 m. ketinama finansuoti 22 atvirų jaunimo centrų ir atvirų erdvių veiklos projektus. Viena iš priemonių skirta skatinti jaunimą dalyvauti jaunimo organizacijose bei organizacijose, vienijančiose kitas jaunimo organizacijas. Konkurso tvarka bus atrinktos ir finansuotos Nacionalinės jaunimo organizacijų tarybos, nacionalinių jaunimo organizacijų, regioninių jaunimo tarybų veiklos programos. 2013 m. ketinama finansuoti apie 30 programų.

2013 m. įgyvendinama Nacionalinė neįgaliųjų socialinės integracijos 2013–2019 m. programa ir priemonių planas. Planuojama 2013 m. pritaikyti 214 būstų neįgaliesiems. Bus suteikta finansinė parama 950 neįgalių studentų, studijuojančių auštosiose mokyklose. 2013 m. profesinės reabilitacijos programoje dalyvaus apie 230 neįgaliųjų, iš kurių 35 proc. turėtų įsidarbinti per 6 mėnesius po programos pabaigos. 2013 m. planuojama finansuoti apie 25 neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektus ir apie 410 paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje teikimo projektus.

2013 m. bus įgyvendinama tęstinė priemonė – socialinės rizikos ir socialinės atskirties asmenų integravimas į darbo rinką. Priemonė finansuojama Europos socialinio fondo lėšomis. 2013 m. bus tęsiamas atrinktų projektų įgyvendinimas. 2013 m. planuojama paremti 10 organizacijų, ginančių žmogaus teises, projektus, kurie skirti Nediskriminavimo skatinimo 2012–2014 m. tarpinstitucinio veiklos plano 2013 m. priemonėms įgyvendinti. Nuo 2013 m. numatoma įgyvendinti Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės planą. Bus siekiama paremti apie 10 projektų, kuriuos įgyvendinus galėtų būti suteikta kompleksinė pagalba (psichologinė, medicininė, teisinė pagalba ir kt.) iki 80 asmenų, nukentėjusių nuo prekybos žmonėmis ir priverstinės prostitucijos.

2013 m. bus įgyvendinamos Bendruomenių socialinės plėtros 2011–2013 m. programos priemonės. Šiuo metu Lietuvoje veikia 1 800 bendruomeninių organizacijų, iš jų socialinę veiklą vykdo apie 50 proc. organizacijų. 2013 m. įgyvendinus minėtos programos priemones, apie 5 proc. bendruomeninių organizacijų įgis kompetencijų savanorių pritraukimo, verslumo plėtojimo bei socialinės veiklos organizavimo srityse. 2013 m. planuojama skirti finansavimą 3 bendruomenių asocijuotoms organizacijoms.

2013 m. bus remiama vyresnio amžiaus žmonėms atstovaujančių organizacijų veikla. Taip bus skatinama vyresnio amžiaus žmonėms atstovaujančių nevyriausybinių organizacijų savanoriško aktyvumo plėtra ir stiprinama šių organizacijų įtaka. Remiamos respublikinės, teritorinius skyrius visoje Lietuvoje turinčios organizacijos. Taip siekiama dar labiau stiprinti autoritetą visuomenėje jau turinčių organizacijų įtaką, įgyvendinant socialinės apsaugos politiką. 2013 m. planuojama finansuoti 5 tokio pobūdžio organizacijas.

Vykdam Vietos bendruomenių savivaldos programą bus siekiama skatinti vietos bendruomenių savivaldą ir savarankiškumą, tenkinant vietos bendruomenių viešuosius poreikius, stiprinti bendruomenių sutelktumą ir tarpusavio pasitikėjimą bei didinti bendruomenės narių atsakomybę už jų bendruomenėse sprendžiamus klausimus.

2013 m. vienas iš pagrindinių uždavinių – parengti Socialinės atskirties mažinimo 2014–2020 m. veiksmų planą, ypatingą dėmesį skiriant vaikams ir jaunimui. Bus siekiama sutelkti visas pastangas, kad veiksmų planas būtų pagrįstas visa apimančia socialinių problemų analize, sąsajomis su įvairiomis politikos kryptimis (užimtumo, švietimo ir mokslo, sveikatos apsaugos, kultūros, regioninės politikos ir kt.). Nemažas dėmesys bus skiriamas socialinių partnerių, nevyriausybinių sektoriaus aktyvinimui ne tik rengiant veiksmų planą, bet ir įgyvendinant bei prisiimant ir pasidalinant atsakomybę už siekiamų tikslų įgyvendinimą. Bendradarbiavimo pagrindu bus siekiama ieškoti naujų dalyvavimą skatinančių būdų skurdo ir socialinės atskirties problemoms spręsti, ypatingą dėmesį skiriant socialinėms inovacijoms vietiniame lygmenyje įgyvendinant skurdo ir socialinės atskirties mažinimo politiką.

5.4. Prioritetų, susijusių su strategija „2020 m. Europa“, įtraukimas į 2014–2020 m. Nacionalinės pažangos programą

Vyriausybė 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu patvirtino Nacionalinės pažangos programą (toliau – NPP) bei 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos proporcinį paskirstymą tarp NPP uždavinių.

Nacionalinė pažangos programa apima ne tik svarbiausias nacionalinės politikos nuostatas, išdėstytas Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, bet ir pagrindines ES politikos nuostatas, „2020 m. Europa“ strategijoje. Nacionalinės reformų darbotvarkės nuostatos taip pat yra atspindėtos šioje programoje.

NPP suplanuota integruotai, todėl apima skirtingus ES finansavimo šaltinius (Bendrojo strateginio dokumento fondų paramą) bei kitą tarptautinę finansinę paramą. Nacionalinė pažangos programa taip pat bus pagrindinis dokumentas, kuriuo remiantis bus įgyvendinama ES Baltijos jūros regiono strategija Lietuvoje.

Pagrindiniai integruoti programos vertikalieji prioritetai:

- Visuomenės ugdymas, mokslas ir kultūra (tikslas – skatinti mokytis visą gyvenimą; stiprinti tapatybę, pilietiškumą, atsakomybę ir bendradarbiavimą; skatinti kūrybiškumą, verslumą ir lyderystę; skatinti žinių kūrimą, sklaidą ir naudojimą; skatinti sveikatos ir gamtinės aplinkos tausojimą);
- Veikli ir solidari visuomenė (tikslas – didinti gyventojų gerovę ir socialinę aprėptį, didinti bendruomenių ir nevyriausybių organizacijų vaidmenį; didinti gyventojų kokybišką užimtumą);
- Ekonominiam augimui palanki aplinka (tikslas – sukurti palankias verslumo ir darnios verslo plėtros sąlygas; sukurti tvarią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą; skatinti darnų išteklių naudojimą, užtikrinti ekosistemų stabilumą; didinti teritorinę sanglaudą regionuose);
- Į aukštą pridėtinę vertę orientuota, integrali ekonomika (tikslas – skatinti į pasaulines rinkas orientuotus vertės kūrimo tinklus; skatinti verslo produktyvumą ir inovatyvaus verslo plėtrą);
- Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas (tikslas – stiprinti strategines kompetencijas viešojo valdymo institucijose ir gerinti šių institucijų veiklos valdymą; užtikrinti viešojo valdymo procesų atvirumą ir skatinti visuomenę aktyviai juose dalyvauti; gerinti paslaugų kokybę ir didinti jų prieinamumą visuomenei);

Horizontalieji prioritetai:

- Regioninė plėtra (tikslas – užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą; didinti teritorinę sanglaudą regionuose);
- Kultūra (tikslas – stiprinti visuomenės kultūrinę tapatybę, didinti visuomenės kūrybingumą, bendruomeniškumą ir pilietiškumą; plėtoti aukštos kokybės kultūros paslaugas užtikrinant jų įvairovę, inovatyvumą, prieinamumą ir sklaidą);
- Sveikata visiems (tikslas – stiprinti ir saugoti Lietuvos gyventojų sveikatą, užtikrinti sveikatai palankią aplinką; užtikrinti kokybišką, prieinamą ir tvarią sveikatos priežiūrą).

Prie strategijos „2020 m. Europa“ tikslo didinti investicijas į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą daugiausia prisidės NPP prioritetas „Į aukštą pridėtinę vertę orientuota, integrali ekonomika“, tikslo mažinti ankstyvojo jaunų žmonių pasitraukimą iš švietimo sistemos – „Visuomenės ugdymas, mokslas ir kultūra“ prioritetas, tikslų didinti atsinaujinančių energijos išteklius, didinti energijos vartojimo efektyvumą didinimas ir riboti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį – „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, o tikslų didinti užimtumą ir mažinti socialinę atskirtį – „Veikli ir solidari visuomenė“ ir „Visuomenės ugdymas, mokslas ir kultūra“ prioritetai.

Remiantis Europos Komisijos 2012 m. gruodžio 31 d. pateiktais duomenimis pagal 2007–2013 m. ES fondų lėšų panaudojimą tarp naujų valstybių narių, įstojusių į ES po 2004 metų, Lietuva yra pirmoje vietoje, o tarp visų ES valstybių narių yra antroje vietoje po Airijos, tačiau pažymėtina, kad Lietuva 2007–2013 metų programavimo laikotarpiu administruoja 9 kartus daugiau ES lėšų nei Airija.

Nuo 2007–2013 metų veiksmų programų įgyvendinimo pradžios iki 2012 m. gruodžio 31 d. įgyvendinamų ir įgyvendintų projektų skaičius siekė beveik 6 700, jiems įgyvendinti skirtos lėšos kartu su projektų vykdytojų lėšomis sudarė 27,4 mlrd. Lt, iš kurių ES fondų lėšos – 21,1 mlrd. Lt, tai sudaro 90 proc. ES fondų lėšų, numatytų Lietuvai 2007–2013 metų programavimo laikotarpiu.

VI. TARPINSTITUCINIS BENDRADARBIAVIMAS IR SOCIALINIŲ– EKONOMINIŲ PARTNERIŲ ĮTRAUKIMAS

Apie planuojamą 2013 metų Nacionalinės reformų darbotvarkės atnaujinimą Ūkio ministerija informavo raštu įvairias interesų grupes atstovaujančias visuomenines organizacijas, socialinius ir ekonominius partnerius (Lietuvos Respublikos Trišalės tarybos sekretoriatas, Lietuvos verslo darbdavių konfederacija, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacija, Lietuvos pramoninkų konfederacija, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija, Lietuvos darbo federacija, Lietuvos mokslų akademija, Lietuvos verslo konfederacija „ICC Lietuva“, Lietuvos bankų asociacija, Asociacija „Investors‘ Forum“, Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos studentų sąjunga, Nevyriausybinių organizacijų koalicija (Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras), Lietuvos atsinaujinančių išteklių energetikos asociacija, Lietuvos saulės energetikos asociacija, Lietuvos vėjo energetikų asociacija, Lietuvos vėjo elektrinių asociacija, Lietuvos energijos konsultantų asociacija) bei pasiūlė teikti savo siūlymus dėl strategijos „2020 m. Europa“ tikslų pasiekimo. Su tikslu informuoti visuomenę bei gauti atsiliepimus dėl 2013–2020 m. laikotarpio planuojamų svarbiausių struktūrinių reformų, Ūkio ministerija taip pat patalpino internetinėje svetainėje www.ukmin.lt pranešimą apie galimybę teikti siūlymus atnaujinamai 2013 metų Nacionalinei reformų darbotvarkei.

Apibendrinti socialinių-ekonominių partnerių pateikti siūlymai:

- Lietuvos laisvosios rinkos institutas pateikė siūlymus dėl biudžeto planavimo, verslą kontroliuojančiųjų institucijų reformos tęstinumo, verslo aplinkos gerinimo, mokesčių reformos, darbo santykių reguliavimo, pensijų kaupimo ir socialinės paramos reformos;
- Investuotojų forumas pateikė siūlymus dėl biudžeto, mokesčių reformos, pensijų sistemos reformos, užimtumo politikos, socialinės paramos reformos, skurdo ir socialinės atskirties mažinimo, valstybės valdomų įmonių reformos tęstinumo, spartesnės pastatų renovacijos, elektros energijos ir dujų tinklų integracijos į ES tinklus, konkurencingumo didinimo, verslo aplinkos gerinimo;
- Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pateikė nuomonę dėl Lyčių lygybės klausimo strategijoje „2020 m. Europa“, kurioje pateikti siūlymai įtraukti lyčių lygybės aspektą ir plėtoti lygybės politiką, didinti moterų dalyvavimą darbo rinkoje, gerinti priklausomų asmenų priežiūros paslaugas, mažinti skirtingo darbo užmokesčio problemą;
- UAB „Eksponentė“ pateikė siūlymus dėl darbo našumo didinimo, emigracijos mažinimo, valstybės valdymo optimizavimo, darnaus vystymosi, verslo aplinkos gerinimo, gyvenimo trukmės pratęsimo ir gyvenimo kokybės gerinimo, valstybės valdomų įmonių reformos.

Socialinių-ekonominių partnerių siūlymai buvo dalinai įvertinti ir įtraukti į atnaujintą 2013 m. Nacionalinę reformų darbotvarkę.

2013 m. kovo 19 d. atnaujinta 2013 m. Nacionalinė reformų darbotvarkė buvo svarstoma Vyriausybės ES komisijoje (viceministrų lygiu), 2013 m. kovo 22 d. Seimo Europos reikalų komitete, kuriame vyko diskusija dėl Nacionalinės reformų darbotvarkės tikslų bei Tarybos rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo, skiriant ypatingą dėmesį rekomendacijoms, susijusioms su viešųjų finansų tvarumu (1 rekomendacija), pensijų reforma (2 rekomendacija) ir valstybės valdomų įmonių reforma (5 rekomendacija). 2013 m. kovo 27 d. įvyko pirminis svarstymas Vyriausybės pasitarime, 2013 m.

balandžio mėn. 2 d. Ministerijų atstovų pasitarime, o galutinai dokumentui buvo pritarta 2013 m. balandžio 3 d. pakartotiniame Vyriausybės pasitarime.

VII. 2012 M. NACIONALINĖS REFORMŲ DARBOTVARKĖS ĮGYVENDINIMAS

Siekiant 2012 m. Nacionalinėje reformų darbotvarkėje nustatytų nacionalinių kiekybinių tikslų ir papildomai priimtų pakto „Euro plus“ įsipareigojimų bei įgyvendinant Tarybos rekomendacijas Lietuvai, buvo įgyvendinamos struktūrinės reformos, kurių apibendrinimas pateiktas šiame skyriuje, o detali informacija pateikta 2013 m. Nacionalinės reformų darbotvarkėje ir jos 2 ir 3 priede Europos Komisijos pasiūlytu formatu.

Daugelis laikotarpiu nuo 2012 m. balandžio mėn. iki 2013 m. balandžio mėn. Lietuvoje įgyvendintų priemonių yra glaudžiai tarpusavyje susiję ir papildo viena kitą, todėl vengiant pasikartojimų, kai to reikia, pateikiamos atitinkamos nuorodos.

Struktūrinės reformos buvo įgyvendinamos šiose svarbiausiose srityse: viešųjų finansų, inovacijų ir verslo aplinkos gerinimo, konkurencingumo skatinimo, darbo rinkos, energetikos sektoriaus, valstybės valdomų įmonių, švietimo, pensijų.

Griežta fiskalinė politika padėjo stabilizuoti viešuosius finansus, atkurti ūkio konkurencingumą ir išsaugoti investuotojų pasitikėjimą. Valdžios sektoriaus deficitas buvo sumažintas nuo 5,5 proc. BVP 2011 m. iki, išankstiniais vertinimais, 3,2 proc. BVP 2012 m. Planuojama, kad valdžios sektoriaus deficitas 2013 m. neviršys 2,5 proc. BVP. Reformos, susijusios su viešaisiais finansais detalčiau aprašytos Lietuvos konvergencijos 2013 m. programoje.

Lietuvos ūkis pradėjo augti jau 2010 metais, o 2012 metais Lietuvos ekonomika buvo antra sparčiausiai auganti tarp visų Europos Sąjungos šalių (3,6 proc.), eksporto augimas buvo vienas sparčiausių Europos Sąjungoje (2012 m. eksporto augimas siekė 14,5 proc., lyginant su 2011 m.).

Aktyvios darbo rinkos priemonės leido stabilizuoti padėtį darbo rinkoje. 2012 m. aktyvios darbo rinkos politikos priemonėmis pasinaudojo 64,7 tūkst. darbo ieškančių asmenų. Nedarbo lygis šalyje 2012 m. sumažėjo 2 proc. ir sudarė 13,2 proc. 20-64 metų amžiaus gyventojų užimtumo lygis per metus padidėjo 1,5 proc. ir sudarė 68,7 proc. Nors 2012 m. buvo užfiksuotas žymus nedarbo lygio sumažėjimas, tačiau jis išlieka dar pakankamai aukštas. Tolesnis ekonomikos augimas didele dalimi priklausys ne tik nuo Lietuvos sugebėjimo įgyvendinti reikiamas struktūrines reformas, bet ir nuo išorės veiksnių, pirmiausia nuo koordinuotų pastangų užtikrinant Europos Sąjungos ekonomikos atsigavimą.

Jaunimo nedarbo lygis išlieka gana aukštas, tačiau jis laipsniškai mažėja. Jaunimo (15–24 metų amžiaus asmenų) nedarbo lygis šalyje 2012 m., palyginti su 2011 m., sumažėjo 5,8 procentiniais punktais ir siekė 26,4 proc. 2012 m. įdarbinta 36,9 tūkst. jaunų bedarbių iki 25 m. amžiaus (49,8 proc. nuo įregistruotų jaunų bedarbių). Mažinant jaunimo nedarbą pagrindinis dėmesys yra skiriamas: jaunimo darbo įgūdžių formavimui švietimo sistemoje; paramai jaunimui, pradedančiam verslą; aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms. Skatinant darbdavius įdarbinti jaunimą, kompensuojama pirmą kartą įsidarbinusių, dar nedirbusių pagal darbo sutartį asmenų nuo 16 iki 29 metų, įdarbintų visai darbo dienai, darbo užmokesčio dalis. Darbdaviui kompensuojama 23,3 proc. nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio ne ilgesnį kaip 12 mėnesių laikotarpį.

Pakeista pensijų kaupimo finansavimo tvarka, numatanti galimybę pervesti papildomą įmoką dalyvio lėšomis ir gauti skatinamąją įmoką iš valstybės biudžeto.

Iš esmės įgyvendinta aukštojo mokslo reforma, visos valstybinės aukštosios mokyklos pertvarkytos į viešąsias įstaigas, modernizuojamas valstybinių universitetų valdymas, pakeista finansavimo tvarka – studijų krepšelis dabar skiriamas ne aukštojo mokslo institucijoms, o studentams.

Vyksta profesinio mokymo įstaigų pertvarka, modernizuojama jų infrastruktūra. 25 savivaldybėse įgyvendinamas nuolatinio (tęstinio) ir suaugusiųjų mokymo projektas.

2012 m. pasiekta pažanga užtikrinant energetinį saugumą, stiprinant energetikos infrastruktūrą ir sukuriant prielaidas didinti konkurenciją šiame sektoriuje. Nuveikti konkretūs darbai susiję su suskystintų gamtinių dujų terminalo, elektros energijos rinkos sukūrimo (įskaitant pirmosios Baltijos šalyse elektros biržos sukūrimą, elektros jungčių su Švedija ir Lenkija parengiamuosius darbus), įgyvendinamas Europos Sąjungos Trečiasis energetikos paketas (dujų, elektros energijos perdavimo atskyrimas nuo gamybos ir tiekimo), pradėjo veikti dujų birža, bendrame energijos suvartojime auga atsinaujinančių išteklių energijos dalis.

Vykdamas valstybės valdomų įmonių (VVI) reformą, padidintas šių įmonių veiklos skaidrumas, įtvirtintos trys valstybės valdomų įmonių valdymo nuostatos (stiprus akcininkas, stipri valdyba ir aiškūs tikslai), patvirtinta ne mažesnė nei 5 proc. siektina vidutinė 2013–2015 m. nuosavo kapitalo grąžą visoms komercinę veiklą vykdančioms VVI, išskyrus miškų urėdijas. Reforma prisidėjo prie valstybės valdomų įmonių pajamų augimo. Per devynis 2012 m. mėnesius valstybės valdomos įmonės gavo 5,018 mlrd. litų pajamų ir uždirbo 366 mln. litų grynojo pelno (eliminavus netipinius mokesčius valstybei). 2012 m. VVI sumokėjo į šalies biudžetą didžiausią dividendų sumą iki šiol – 521,8 mln. Lt (2011 metais – 85,2 mln. Lt).

Pasaulio ekonomikos forumo 2012–2013 metų konkurencingumo ataskaitoje Lietuva užėmė 45 vietą tarp 144 pasaulio valstybių, per pastaruosius 3 metus pagerinusi konkurencingumo rodiklį 8 pozicijomis.

Verslo sąlygų gerinimo srityje pagrindiniai darbai yra susiję su sąlygų įmonių veiklai gerinimu. Naujoms verslo reglamentavimo nuostatomis taikoma dviejų datų taisyklė. Įgyvendinant verslą prižiūrinčių institucijų reformą, 43 priežiūros institucijos pasirašė deklaraciją „Dėl pirmųjų verslo metų“, kontrolė grindžiama rizikos vertinimu, kontrolės supaprastinimui rengiami ir taikomi 67 kontroliniai klausimynai (31 srityje), vis daugiau dėmesio skiriama konsultacinei pagalbai. Sukurtos galimybės steigti įmones internetu iš esmės sutrumpinant įmonės steigimo trukmę. Siekiant teigiamo poveikio verslo pradžios sąlygoms ir verslumo lygio augimui nuo 2012 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojo nauja teisinė verslo forma – mažoji bendrija. Mažoji bendrija – itin patogi ir patraukli smulkiajam, šeimos ir pradedančiųjų verslui. Nuo 2012 m. rugsėjo mėn. iki 2013 m. sausio mėn. Lietuvoje iš viso buvo įsteigta 1 431 mažųjų bendrijų.

Pastaraisiais metais pasiekta nemaža pažanga dėl elektroninių viešųjų pirkimų procedūrų. Elektroninių viešųjų pirkimų apimtys siekia apie 80 proc. nuo visų skelbiamų pirkimų vertės. Skaidrinant viešųjų pirkimų sistemą, didelis dėmesys buvo skiriamas centralizuotų viešųjų pirkimų plėtrai.

2012 m. augo pagrindinių viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę terpę lygis, kuris pasiekė 87 proc. (2011 m. – 81,5 proc.). Verslui skirtos paslaugos perkeliamos sparčiau nei skirtos gyventojams – verslui skirtų paslaugų perkėlimo lygis 2012 m. siekė 98 proc.

Nauja Konkurencijos įstatymo redakcija sudaro sąlygas efektyvesnei Konkurencijos tarybos veiklai ir geresniam konkurencijos taisyklių įgyvendinimui. Naujai įtvirtintas reguliavimas taip pat užtikrina aiškesnius bei proporcingesnius reikalavimus ūkio subjektams. Prie konkurencinės aplinkos gerinimo prisidėjo Vyriausybės patvirtintos naujos baudų, skiriamų už Konkurencijos įstatymo pažeidimus, apskaičiavimo taisyklės, kurios leis Konkurencijos tarybai geriau individualizuoti ūkio subjektams skiriamas baudas.

Siekiant Vyriausybės nustatyto tikslo administracinę naštą verslui prioritetingose srityse sumažinti 30 proc., 2012 m. priimti teisės aktai sąlygoja administracinės naštos sumažinimą 1,697 mln. Lt, tai

sudaro 1,2 proc. (iš siektinų 30 proc.). Parengti teisės aktų projektai, kuriuos priėmus administracinės naštos sumažinimas siektų 31,957 mln. Lt, tai sudaro 23,2 proc. (iš siektinų 30 proc.).

Įgyvendinant naujos administracinės naštos prevencijos priemones pradėta vertinti visų teisės aktų projektų, numatančių naujus ar keičiančius galiojančius informacinius įpareigojimus, administracinę naštą ūkio subjektams. Mažinant mokestinę naštą smulkiam ir vidutiniam verslui nuo 2012 m. sausio 1 d. nuo 100 iki 155 tūkst. litų padidinta registravimosi PVM mokėtojais riba bei nuo 500 tūkst. litų iki 1 mln. litų padidinta pajamų riba, kurios neviršijus įmonėms taikomas lengvatinis 5 proc. pelno mokesčio tarifas.

Skatinant verslo plėtrą, smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų priėjimą prie finansavimo šaltinių pradėtos taikyti naujos priemonės: pirmųjų metų verslo krepšeliai, smulkių ir vidutinių įmonių finansavimas iš rizikos kapitalo fondų, klasterizacijos skatinimo priemonės, priemonės skirtos MTEP ir inovacijoms skatinti (inovaciniai čekiai, slėnių infrastruktūros stiprinimas), toliau įgyvendinamos priemonės, skirtos užsienio investicijoms pritraukti.

1 priedas. Dabartiniai ir 2015, 2020 metais planuojami nacionaliniai kiekybiniai rodikliai

Rodiklis	Esama situacija	2015 metais	2020 metais
Pažangus ekonomikos augimas			
Investicijos į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą, BVP procentais	0,92**	1,86	1,9
18–24 metų asmenų, įgijusių tik pagrindinį išsilavinimą ir toliau nesimokančių, grupė, procentais	7,2**	ne daugiau kaip 9	ne daugiau kaip 9
30–34 metų asmenų, turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą, grupė, procentais	47,9***	47,9	47,9
Tvarus ekonomikos augimas			
Atsinaujinančių energijos išteklių sunaudojimas, procentais	20,31**	22	23
Galutinės energijos vartojimo pokytis nuo 2009 metų lygio, procentais	-4,5**	-9	-17
Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimų pokytis nuo 2005 metų lygio (procentais ir mln. tonų CO ₂ ekvivalentu) ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose	-4** 16,1 mln. tonų	+7 17,2 mln. tonų	ne daugiau kaip +15 18,7 mln. tonų
Integracinis ekonomikos augimas			
20–64 metų gyventojų užimtumo lygis, procentais	68,7***	69	72,8
Gyventojai, patiriantys skurdo riziką / materialinius nepriteklius / gyvenantys bedarbių ar labai mažo užimtumo namų ūkiuose, tūkstančiais	1 080***	928	814

* - 2009 metais

** - 2011 metais

*** - 2012 metais

2 priedas. Rekomendacijų Lietuvai ir pagrindinių NRD numatytų struktūrinių reformų įvertinimas

1 lentelė. Priemonės ir jų poveikis (kokybiniai rodikliai)											
Informacija apie jau įgyvendintas ir planuojamas įgyvendinti priemones											
Rekomendacija Nr. (1)	Rekomendacijos sub-kategorija (2)	Priemonės (3)	Pagrindinių priemonių, tiesiogiai susijusių su rekomendacijomis ir jų įgyvendinimu, aprašymas					Strategijos „2020m. Europa“ tikslai	Iššūkiai/ Rizikos	Poveikis biudžetui	Numatomas poveikis
			Pagrindiniai politiniai tikslai ir ryšys su Rekomendacija (4)	Priemonės aprašymas (5)	Teisiniai/ Administraciniai instrumentai (6)	Per paskutinius 12 mėn. pasiekta pažanga (datos) (7)	Numatomi tolimesni veiksmai (8)	Priemonės įtaka strategijos „2020 Europa“ tikslų pasiekimui (9)	Specifiniai iššūkiai / rizikos susijusios su priemonių įgyvendinimu (10)	Bendras ir metinis valdžios sektoriaus pajamų ir išlaidų pokytis (mln. LT) ES fondų lėšos (šaltinis ir suma) (11)	Numatomas kokybinis poveikis ir įgyvendinimo laikotarpis (12)
1 Rekomendacija: Viešieji finansai, perviršinio deficito ištaisymas	a) Visiškai įvykdyti 2012 m. biudžetą ir užbaigti struktūrinį koregavimą, nurodytą Tarybos rekomendacijoje dėl perviršinio deficito procedūros	Priemonė 1: Perviršinio deficito panaikinimas	Viešųjų finansų tvarumas	Pagal perviršinio deficito procedūrą, Lietuva valdžios sektoriaus deficitą turi sumažinti iki 3 proc. BVP, 2012 m.	Griežtas Fiskalinės drausmės įstatymo ir Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų laikymasis	Valdžios sektoriaus deficitas sumažintas nuo 5,5 proc. BVP iki, išankstiniais duomenimis, 3,2 proc. BVP)	Toliau mažinti valdžios sektoriaus deficitą ir vidutiniu laikotarpiu turėti subalansuotą valdžios sektoriaus biudžetą				2013 m. biudžetas suplanuotas, taip, kad biudžeto deficitas neviršytų 2,5 proc. BVP.
	b) užtikrinti numatytos 2013 ir vėlesnių metų biudžeto strategijos įgyvendinimą, atliekant	Priemonė 1: Laikytis Fiskalinės drausmės įstatymo (FDĮ) reikalavimų ribojančių išlaidų augimą.	Siekti, kad 2013 m. valdžios sektoriaus deficitas neviršytų 2,5 proc. BVP	2013 m. biudžeto asignavimai suplanuoti ne didesni, negu 2012 m. (išskyrus kai kurias sritis, kuriose valstybės išlaidos didės),			Griežtai laikytis FDĮ; Atsižvelgti į Stabilumo ir augimo pakto įpareigojimą vidutiniu laikotarpiu			Laikantis FDĮ reikalavimų 2013 m. valstybės biudžeto asignavimai be ES paramos lėšų, palyginti su 2012 m., padidėjo 224	

tinkamą struktūrinį koregavimą, kad būtų padaryta pakankama pažanga siekiant vidutinės trukmės biudžeto tikslo, įskaitant išlaidų kriterijaus laikymąsi, iki minimumo ribojant augimo skatinimo išlaidų mažinimą.			atėmus 2012 m. baigtų vykdyti programų lėšas.			siekti subalansuoto valdžios sektoriaus.			mln. Lt. ES paramos lėšos padidėjo 415 mln. litų.
	Priemonė 2: Minimalaus mėnesinio atlyginimo padidinimas	Viešųjų finansų tvarumas	Nuo 2013 m. sausio 1 d. priimtas sprendimas didinti minimalų mėnesinį atlyginimą nuo 850 Lt iki 1000 Lt.		Nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. MMA buvo padidintas iki 850 LT (246 EUR), anksčiau buvo 800 Lt.				Pajamos didės (187 mln. Lt): Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui – 109 mln. Lt, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetui – 26 mln. Lt, nacionaliniam biudžetui – 52 mln. Lt. Išlaidos didės (160 mln. Lt): Apie 62 mln. litų tenka valstybės biudžetui, o 98 mln. litų – savivaldybių biudžetams.
	Priemonė 3: Viešojo sektoriaus atlyginimų įšaldymas	Viešojo sektoriaus išlaidų ribojimas				Viešojo sektoriaus darbo užmokesčio įšaldymas pratęstas ir 2013 metams.			Valdžios sektoriaus išlaidos mažesnės 400-500 mln. Lt
c) Šiuo požiūriu apsvarstyti galimybę padidinti mažiausiai ekonomikos augimui kenkiančius mokesčius, kaip antai būsto ir aplinkos mokesčius, įskaitant	Priemonė 1: Padidinti akcizai	Padidinti biudžeto pajamas	Padidinti akcizai dyzeliniam kurui ir cigaretėms, cigarams, cigarilėms ir kitam rūkomajam tabakui		Akcizas dyzelinui nuo 2013 m sausio 1 d. tabakui – nuo 2013 m. kovo 1 d.				Dėl padidinto akcizo dyzeliniam kurui, poveikis pajamoms (+94 mln. Lt) Dėl padidinto akcizo cigaretėms, cigarams, cigarilėms ir kitam rūkomajam tabakui poveikis pajamoms (+19 mln. Lt)

	automobilių mokesčius, kartu gerinant mokesčių prievolių vykdymą	Priemonė 2: Mokesčių sistemos kompleksinė peržiūra	Peržiūrėti mokesčių bazę	Sudaryta darbo grupė, kuri pateiks pasiūlymus dėl mokesčių sistemos reformos.	Ministro Pirmininko potvarkiu sudaryta Darbo grupė.	Turi parengti analizę iki 2013 m. birželio mėn.	Vyriausybė spres dėl mokesčių sistemos reformos pasiūlymų				
		Priemonė 3: Mokesčių surinkimo užtikrinimas	Biudžeto pajamų padidinimas kovojant su mokesčių vengimu	<p>Mokesčių administratoriams teikta teisė rizikos grupei priklausantiems mokesčių mokėtojams nustatyti pareigą laikinai (iki vieno metų) atsiskaityti tik negrynaisiais pinigais</p> <p>Lietuvos gyventojams nustatyta prievolė informuoti mokesčių administratorių apie reikšmingus, didesnius kaip 50 000 Lt atsiskaitymus grynaisiais pinigais.</p> <p>Nustatoma teisė nepateikus mokesčių deklaracijos VMI suformuoti mokesčių prievolę pagal paskutinės deklaracijos duomenis.</p>	VMI						
	d) Stiprinti fiskalinę sistemą, visų pirma nustatant privalomas viršutines	Priemonė 1: Sutartis dėl stabilumo, koordinavimo ir valdymo				Valdžios sektoriaus finansų tvarumo įstatymas	2012 m. birželio 28 d. Seime ratifikuota sutartis dėl stabilumo, koordinavimo ir valdymo.				

	išlaidų ribas pagal vidutinės trukmės biudžeto sistemą ir užtikrinant, kad jų būtų laikomasi.	Priemonė 2: Teisės aktai dėl fiskalinio stabilumo	Fiskalinis stabilumas	Teisės aktų projektai dėl antikrizinio rezervų fondo sudarymo Lietuvos banke, kaip priemonė stiprinanti fiskalinę sistemą Sudaryta galimybė pakeisti valstybės biudžeto projekto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektus, kai Vyriausybė pateikia Seimui paaiškinimą.	Stabilizuojančios biudžeto politikos įstatymas	Siekiant projektą suderinti su XVI Vyriausybės programos 2014-2016 m. nuostatomis, teisės aktų projektai teikiami XVI Vyriausybei svarstyti.	Pritarus LR Vyriausybei, teisės aktų projektai bus teikiami LR Seimui				
2 Rekomendacija: Priimti teisės aktus dėl visapusiškos pensijų reformos	a) Priimti teisės aktus dėl visapusiškos pensijų sistemos reformos	Priemonė 1 Visapusiška pensijų reforma	Išlaikyti adekvačias pensininkų pajamas, kartu užtikrinant pensijų sistemos finansinį tvarumą.	Įgyvendinta pensijų kaupimo sistemos pertvarka, ateityje leis užtikrinti pensijų pakankumą.	2011 m. gegužės 24 d. Seimo nutarimu patvirtintos Socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos gairės; 2011 m. birželio 8 d. Vyriausybės nutarimu patvirtintas Gairių įgyvendinimo priemonių planas.	2012 m. atliktas mokslinis tyrimas – pateiktos konkrečios rekomendacijos dėl pensijų reformos įgyvendinimo krypčių.	Laikantis Vyriausybės patvirtinto plano, 2013 m. rengiami teisės aktų projektai, reikalingi nacionalinei pensijai įdiegti, labiau susieti socialinio draudimo išmokų dydį su asmens įmokomis; nustatyti aiškia, objektyviais kriterijais pagrįstą pensijų indeksavimo tvarką.			Įtaka valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui ir valstybės biudžetui bus įvertinta, apsisprendus dėl konkretaus nacionalinės pensijos diegimo modelio.	
	b) Nustatyti aiškias pensijų indeksavimo taisykles	Priemonė 1 Teisės aktų pakeitimai					Teisės aktų dėl valstybinių pensijų sistemos reformos bei socialinio draudimo pensijų skaičiavimo būdo pakeitimo rengimas				

	c) Pagerinti papildomo kaupimo sistemas	Priemonė 1 Pagerinti pensijų kaupimą	Užtikrinti pensijų pakankamumą	Sudaryta galimybė nuo 2013.04.01 iki 2013.09.01 išeiti iš II pakopos pensijų kaupimo sistemos ir sugrįžti į Sodrą. Taip pat nustatyta nauja pensijų kaupimo finansavimo tvarka: (2013: 2.5% Sodros įmokos dalis; 2014: 2% Sodros įmokos dalis + 1% dalis nuo asmens draudžiamųjų pajamų (savanoriška įmoka) + 1% Skatinamoji įmoka iš valstybės biudžeto (nuo vidutinio darbo užmokesčio); 2016: 2% + 2% + 2%; 2020: 3,5% + 2% + 2%).	2012 m. lapkričio 13 d. priimtas Pensijų kaupimo įstatymo pakeitimas 2012 m. gruodžio 14 d.: Pensijų sistemos reformos įstatymo pakeitimo įstatymas.	Įgyvendinimo pradžia 2013 m.				Lėšų poreikis (jeigu pensijų kaupime dalyvauja 100 proc. pensijų fondų dalyvių) (mln. Lt.): 2014 m. - 203; 2015 m.- 206; 2016 m. – 418.
3 Rekomendacija: Darbo rinka, spręsti didelio nedarbo, visų pirma jaunimo, problema	a) Spręsti didelio nedarbo, visų pirma jaunimo, žemos kvalifikacijos darbuotojų ir ilgalaikių bedarbių, problemą.	Priemonė 1: Vyriausybės patvirtintas jaunimo priemonių planas	Jaunimo nedarbo problemos sprendimas ir jaunimo užimtumo skatinimas.	Įgyvendinant planą pagrindinis dėmesys yra skiriamas: 1) jaunimo darbo įgūdžių formavimui švietimo sistemoje; 2) paramai jaunimui, pradedančiam verslą; 3) aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms.	Planas patvirtintas Vyriausybės 2012-03-19 pasitarimo protokoliniu sprendimu ir 2012-05-23 pasitarimo protokoliniu sprendimu.	Vykdomas. Taip pat planuojama sudaryti tarpžinybinę darbo grupę jaunimo užimtumo klausimams spręsti.	Jaunimo nedarbo mažinimas yra 2013 metų Vyriausybės veiklos prioritetų sąrašė. Numatyta parengti ilgalaikę Jaunimo užimtumo didinimo programą.	Prisideda prie nacionalinio tikslo-2020 m. pabaigoje pasiekti, kad 20-64 metų gyventojų grupės užimtumo lygis pasiektų 72,8 procento.	Perskirstant ES struktūrinės paramos lėšas jaunimo užimtumui didinti 2012 metais papildomai nukreipta beveik 100 mln. Lt. Iš viso jaunimo nedarbui mažinti 2012 -2013 m. numatytos lėšos sudaro 188 mln. Lt.	

		<p>Priemonė 2: „Integravimo į darbo rinką skatinimas“</p>	<p>Didinti ieškančių darbo asmenų konkurencines galimybes ir padėti įsitvirtinti darbo rinkoje arba laikinai įsidarbinti.</p>	<p>Įgyvendinant projektą vykdoma darbo įgūdžių įgijimo rėmimo ir įdarbinimo subsidijuojant veikla, profesinis mokymas, darbo rotacija ir bedarbių teritorinio judumo rėmimas.</p>	<p>Administracinė programa</p>	<p>ESF projektas „Integravimo į darbo rinką skatinimas“ įgyvendinamas 2012 – 2013. Darbo įgūdžių įgijimo rėmimo veikloje dalyvavo – 4218 asmenų; įdarbinant subsidijuojant – 11506; profesiniame mokyme – 5570; darbo rotacija – 390; teritorinis judumas – 360.</p>	<p>Projektas įgyvendinamas iki 2013 m. lapkričio 30 d.</p>	<p>Prisideda prie nacionalinio tikslo-2020 m. pabaigoje pasiekti, kad 20-64 metų gyventojų grupės užimtumo lygis pasiektų 72,8 procento.</p>		<p>125,32 mln. Lt Valstybės biudžetas (Užimtumo fondas) ir ESF lėšos.</p>	
		<p>Priemonė 3: „Jaunimo užimtumo didinimas“</p>	<p>Skatinti jaunimo užimtumą. Padėti kvalifikaciją turintiems bedarbiams įgyti trūkstamų darbo įgūdžių tiesiogiai darbo vietoje.</p>	<p>Įgyvendinant projektą vykdoma darbo įgūdžių įgijimo rėmimo ir įdarbinimo subsidijuojant veikla.</p>	<p>Administracinė programa</p>	<p>ESF projektas „Jaunimo užimtumo didinimas“ įgyvendinamas 2012 – 2013 metais. Darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonė 2012 m. pasinaudojo daugiau nei 1300 absolventų, kurie pirmą kartą pradėjo darbinę veiklą pagal įgytą specialybę ar profesiją. Įdarbinimo subsidijuojant priemonėje per 2012 m. dalyvavo daugiau kaip 2400 asmenų.</p>	<p>Projektas įgyvendinamas iki 2013 m. rugpjūčio 31 d.</p>	<p>Prisideda prie nacionalinio tikslo-2020 m. pabaigoje pasiekti, kad 20-64 metų gyventojų grupės užimtumo lygis pasiektų 72,8 procento.</p>		<p>20 mln. Lt Valstybės biudžetas (Užimtumo fondas) ir ESF lėšos.</p>	

		Priemonė 4: Parama pirmajam darbui	Didinti jaunimo užimtumą, sudarant darbdaviams papildomas finansines paskatas įdarbinti jaunimą.	Tai nauja paramos forma – dalies darbo užmokesčio kompensavimas. Kompensuojama pirmą kartą įsidarbinusių, dar nedirbusių pagal darbo sutartį asmenų nuo 16 iki 29 m., įdarbintų visai darbo dienai, darbo užmokesčio dalis (23,3 proc. nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio) ne ilgesnį kaip 12 mėn. laikotarpį.	Administracinė programa	ESF projektas „Parama pirmajam darbui“ įgyvendinamas nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. Projektas pakeitė „Sodros“ įmokų lengvatą darbdaviams. 2013 m. sausio 16 d. priimtas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro Įsakymas Nr. A1-15, pakeitė priemonės „Parama pirmajam darbui“ aprašą.	ESF projektas „Parama pirmajam darbui“ įgyvendinamas iki 2015 metų rugsėjo.			32 mln. Lt ESF lėšos	
		Priemonė 5: Verslumo skatinimo priemonė	Skatinti verslumą ir savarankišką užimtumą bei naujų darbo vietų kūrimą. Taip pat siekiama prisidėti prie nedarbo mažinimo, sudarant palankesnes kreditavimo sąlygas ir finansavimo prieinamumą pradedantiems savo verslą bedarbiams, jaunimui iki 29 m.	„Finansų inžinerijos“ priemonė – paskolų (mikrokreditų) teikimas iš Verslumo skatinimo fondo savam verslui pradėti ir dalinis paskolų palūkanų kompensavimas. Priemonės įgyvendinimas yra derinamas su pradedančiųjų verslą mokymu ir konsultavimu, pagalba rengiant bei įgyvendinant verslo planus. Jaunimas iki 29 metų išskirtas kaip prioritetinga tikslinė grupė.	Administracinė programa	Jaunimui iki 29 metų išduota daugiau nei 40 proc. visų paskolų. Nuo 2010 m. verslumo įgūdžių mokymuose dalyvavo 3414 asmenų, iš jų 1440 asmenų – jaunimas iki 29 metų. Iki 2012 m. gruodžio 1 d. kredito unijos išdavė 352 paskolas, jų bendra portfelio suma – 18,6 mln. Lt. Iš 352 išduotų paskolų 123 paskolos yra suteiktos jaunimui iki 29 m. amžiaus.	Projektas įgyvendinamas	Prisideda prie nustatyto nacionalinio tikslo-2020 m. pabaigoje pasiekti, kad 20-64 metų gyventojų grupės užimtumo lygis pasiektų 72,8 procento.		50 mln. Lt ESF lėšos	

	b) Nukreipti išteklius į aktyvios darbo rinkos politikos priemones ir gerinti jų veiksmingumą.	Priemonė 1: Į rezultatus orientuotos veiklos modelio įdiegimas teritorinėse darbo biržose	Aktyvių darbo rinkos priemonių (ADRP) veiksmingumo didinimas	Visose teritorinėse darbo biržose įdiegiamas į rezultatus orientuotos veiklos modelis. Įvertinamas bedarbio pasirengimas darbo rinkai, motyvacija, sudaromas individualus užimtumo veiklos planas, kuriame pagal individualius poreikius numatomos konkrečios ADRP priemonės įsidarbinimo galimybės padidinti.	Administracinė programa	Nuo 2012 m. liepos 1 d. trijose Alytaus, Kauno ir Marijampolės teritorinėse darbo biržose buvo vykdomas bandomasis etapas. Nuo 2013 m. pradėta pirmųjų modelio taikymo rezultatų vertinimo stadija.	Į veiklos rezultatus orientuoto darbuotojų vertinimo sistema nuo 2013 m. sausio 1 d. įdiegiama visose teritorinėse darbo biržose.	Prisideda prie nacionalinio tikslo-2020 m. pabaigoje pasiekti, kad 20-64 metų gyventojų grupės užimtumo lygis pasiektų 72,8 procento.		Užimtumo fondas	
	Priemonė 2: Naujas Profesinio mokymo modelis.	Profesinio mokymo efektyvumo didinimas	Profesinis mokymas organizuojamas atsižvelgiant į konkretaus darbdavio poreikius, siekiant padėti bedarbiams įsidarbinti į esamas laisvas darbo vietas arba įspėtiems apie atleidimą iš darbo darbuotojams pasiūlyti dirbti jų darbovietėse		2012 m. profesinio mokymo išlaidos vienam dalyviui, lyginant su 2010 metais, sumažėjo 2,8 karto. Tuo tarpu įsidarbinimas po profesinio mokymo per tą patį laikotarpį padidėjo 2,7 karto (2012 metais buvo įdarbinta 89 proc. mokymo programos dalyvių, o 2010 m. – 32 proc.).	Nuo 2012 m. pradžios	Prisideda prie nacionalinio tikslo-2020 m. pabaigoje pasiekti, kad 20-64 metų gyventojų grupės užimtumo lygis pasiektų 72,8 procento.		Valstybės biudžetas (Užimtumo fondas) ir ESF lėšos.		

	c) Padidinti gamybinės praktikos schemų veiksmingumą.	Priemonė 1: Pameistrystės mokymo formų plėtojimas		Projekto vykdytojas Vilniaus Jeruzalės darbo rinkos mokymo centras, partneriai – Vilniaus Žirmūnų, Klaipėdos, Panevėžio ir Šiaulių darbo rinkos mokymo centrai.						ESF lėšomis finansuojamas projektas (2,51 mln. Lt).	Projekto įgyvendinimo metu 2013–2014 m. bus apmokyta 900 asmenų ir parengtos rekomendacijos dėl pameistrystės mokymo formos taikymo.	
	d) Pakeisti darbo teisės aktus, kiek tai susiję su lanksčiomis sutarčių sąlygomis, atleidimo nuostatomis ir lanksčia darbo laiko tvarka.	Priemonė 1: Darbo kodekso pakeitimai	Darbo santykių lankstumo didinimas	Darbo kodekso pakeitimai, susiję su rekomendacijos įgyvendinimu, yra parengti ir derinami su socialiniais partneriais.	Įstatymo pakeitimas		Šiuo metu yra svarstoma galimybė dėl viso Darbo kodekso peržiūrėjimo.	Prisideda prie nacionalinio tikslo-2020 m. pabaigoje pasiekti, kad 20-64 metų gyventojų grupės užimtumo lygis pasiektų 72,8 procento.				
		Priemonė 2: Darbo kodekso pakeitimai	Darbo santykių lankstumo didinimas	Pratesta galimybė sudaryti su darbuotoju terminuotą sutartį, jeigu darbas yra nuolatinio pobūdžio, naujai įsteigtoms darbo vietoms iki 2015 m. liepos 31 d.	Įstatymo pakeitimas		Šiuo metu yra svarstoma galimybė dėl viso Darbo kodekso peržiūrėjimo.	Prisideda prie nacionalinio tikslo-2020 m. pabaigoje pasiekti, kad 20-64 metų gyventojų grupės užimtumo lygis pasiektų 72,8 procento.				
4 Rekomendacija: Darbo rinka, didinti paskatas dirbti ir socialinės paramos sistemos reformą geriau susieti su aktyvumo skatinimo priemonėmis	a) Didinti paskatas dirbti ir socialinės paramos sistemos reformą geriau susieti su aktyvumo skatinimo priemonėmis, ypač kalbant apie pažeidžiamiausias asmenis.	Priemonė 1: Aktyvumą skatinančios priemonės	Integruoti socialinių pašalpų gavėjus į darbo rinką bei padidinti socialinės paramos gavėjų, paskatas ir galimybes dalyvauti aktyvios įtraukties priemonėse.	Plėtojamas Teritorinių darbo biržų bendradarbiavimas su savivaldybėmis. Socialinių pašalpų gavėjų integracijai į darbo rinką darbo birža teikia prioritetą. Darbo birža įvertina registruoto socialinių pašalpų gavėjo pasirengimą darbo rinkai, jo motyvaciją ir sudaro	2011 m. priimtas Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymo pakeitimo įstatymas.	Nuo 2012 m. sausio 1 d. vykdoma Piniginės socialinės paramos teikimo pertvarka. 2012 m. Lietuvos darbo biržai buvo nustatyta užduotis, kad įdarbinti ar įtraukti į užimtumo rėmimo priemones nedarbo	SADM iki 2013 m. kovo m. pateiks Vyriausybei pasiūlymus dėl esamo teisinio reguliavimo tobulinimo ir papildomos socialinės pašalpos mokėjimo įsidarbinus ilgalaikiams paramos gavėjams, neatsižvelgiant į tai ar jie augina vaikus.				2012 m. nedarbo socialinio draudimo išmokų ir socialinės pašalpos gavėjai sudarė 35,8 proc.	

			individualius užimtumo planus		socialinio draudimo išmokų ir socialinės pašalpos gavėjai sudarytų ne mažiau kaip 25 proc. visų įdarbintų ir įtrauktų į ADRP asmenų.					
	Priemonė 2	Didinti ilgalaikių paramos gavėjų paskatas dirbti	Įsidarbinus, papildomai skiriama socialinė pašalpa; Nedirbantiems, darbingo amžiaus asmenims, socialinė pašalpa bus palaipsniui mažinama. Bandomasis (pilotinis) projektas, kurio tikslas veiksmingiau ir tikslingiau paskirstyti piniginę-socialinę paramą, vykdomas 5 savivaldybėse.	Piniginės socialinės paramos įstatymo pakeitimai (2011-12-01)	2012 metais 5 bandomosiose (pilotinėse) savivaldybėse socialinės pašalpos gavėjų skaičius sumažėjo 13,6 proc. (nuo 18,0 iki 15,5 tūkst. asmenų), o išlaidos socialinei pašalpai mokėti sumažėjo 20,1 proc. (nuo 47,7 iki 38,1 mln. litų).	Įgyvendinama. Nuo 2014 m. sausio 1 d. socialinės pašalpos nepasiturintiems gyventojams teikimas perduodamas savivaldybėms kaip savarankiškoji savivaldybių funkcija	Prisideda prie nustatyto nacionalinio tikslo-2020 m. pabaigoje pasiekti, kad 20-64 metų gyventojų grupės užimtumo lygis pasiektų 72,8 procento. 2012 m. papildomai socialinė pašalpa įsidarbinus skirta vidutiniškai per mėnesį 512 asmenų.	Priemonės taikymą riboja darbo vietų stoka		Socialinės pašalpos vidutinio metinio gavėjų skaičiaus sumažėjimas, palyginti su 2012 metais sudarys: 2013 m. -1,8 proc., 2014 m. -14,6 proc. ;2015 m. -18,3 proc.
	Priemonė 3	Minimalaus mėnesinio atlyginimo padidinimas	Nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. minimalus mėnesinis atlyginimas buvo padidintas iki 850 LT (246 EUR), anksčiau buvo 800 Lt. Nuo 2013 m. sausio 1 d. MMA padidintas 18% iki 1000 LT (290 EUR).	Vyriausybės nutarimas (2012.06.20)	Įgyvendinta				Pajamos didės (187 mln. Lt): Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui – 109 mln. Lt, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetui – 26 mln. Lt, nacionaliniam biudžetui – 52 mln. Lt. Išlaidos didės (160 mln. Lt): Apie 62 mln. litų tenka valstybės	

										biudžetui, o 98 mln. litų – savivaldybių biudžetams.	
b) Mažinti skurdą ir socialinę atskirtį	Priemonė 1: Piniginės socialinės paramos pakeitimai	Užtikrinti pakankamas pajamas ir socialinę įtrauktį	Išplėstas kompensacijų gavėjų ratas (šildymo, geriamojo ir karšto vandens kompensacijos suteikiamos ir asmenims, nuomojantiems būstą); naujas socialinės pašalpos apskaičiavimo metodas, taikant masto ekonomijos principą (socialinė pašalpa pirmajam šeimos nariui ir asmenims, kurie gyvena vieni, yra didesnė, kitiems šeimos nariams proporcingai mažinama).	Piniginės socialinės paramos įstatymo pakeitimai (2011-12-01)	2012 m. išlaidos kompensacijoms išaugo. Mažėjo vidutinis socialinės pašalpos dydis per mėnesį vienam asmeniui.	2013 m. vykdoma stebėseną	Prisideda prie nacionalinio tikslo-2020 m. pabaigoje pasiekti, kad gyventojų, patiriančių skurdo riziką / materialinius nepriteklius / gyvenančių bedarbių ar labai mažo užimtumo namų ūkiuose, sumažėtų iki 814 tūkst.			Pensijų atkūrimas į prieškrizinį lygį palies apie 447 tūkst. senatvės pensininkų, apie 86 tūkst. netekto darbingumo (invalidumo) pensininkų ir apie 239,3 tūkst. našlių ir našlaičių pensijų gavėjų. Šiam tikslui prireiks 495 mln. litų.	
	Priemonė 2 Pensijų lygio atstatymas	Užtikrinti pakankamas pajamas ir socialinę įtrauktį	Nuo 2012 m. sausio 1 d. pensijos atstatytos iki prieškrizinio lygio (senatvės, netekto darbingumo (invalidumo), našlių ir našlaičių valstybinio socialinio draudimo pensijos), kurios laikinai, dvejais metams, buvo sumažintos dėl sunkmečio.	Socialinių išmokų perskaičiavimo ir mokėjimo laikinasis įstatymas (2009-12-09)			Prisideda prie nacionalinio tikslo-2020 m. pabaigoje pasiekti, kad gyventojų, patiriančių skurdo riziką / materialinius nepriteklius / gyvenančių bedarbių ar labai mažo užimtumo namų ūkiuose, sumažėtų iki 814 tūkst.				

<p>5 Rekomendacija: Igyvendinti valstybės valdomų įmonių reformą ir užtikrinti, kad būtų atskirtos nuosavybės ir reguliavimo funkcijos bei komercinė ir nekomercinė veikla</p>	<p>a) Užtikrinti VVĮ specialiųjų įpareigojimų nustatymą ir apskaitą</p>	<p>Priemonė 1 VVĮ specialiųjų įpareigojimų nustatymo ir apskaitos rekomendacijų parengimas.</p>	<p>Siekti skaidraus specialiųjų įpareigojimų įvertinimo ir finansavimo</p>	<p>Nustatyti rekomendacijas, pagal kurias VVĮ kartu su finansinių ataskaitų rinkiniu pateiks išskaidytus komercinės veiklos ir specialiųjų įpareigojimų rezultatus</p>			<p>Valdymo koordinavimo centras parengs specialiųjų įpareigojimų nustatymo ir apskaitos rekomendacijas bei pateiks siūlymus dėl skaidresnio specialiųjų įpareigojimų valdymo</p>			
	<p>b) Įdiegti tinkamas stebėjimo priemones reformų veiksmingumui vertinti ir užtikrinti</p>	<p>Priemonė 1 VVĮ veiklos stebėseną</p>	<p>Stebėti VVĮ veiklą ir efektyvumą</p>	<p>VVĮ rengia 4 ketvirtinius ir 1 metinį (audituotą) finansinių ataskaitų rinkinius ir pranešimus (arba veiklos ataskaitas) ir skelbia juos viešai. Valdymo koordinavimo centras (iki 2012 m. gruodžio – Ūkio ministerija) atitinkamai rengia apibendrinančias ataskaitas apie VVĮ veiklą per atitinkamą laikotarpį</p>	<p>2010 m. liepos 14 d. Vyriausybės nutarimas „Dėl valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairių aprašo patvirtinimo ir koordinuojančios institucijos paskyrimo“</p>	<p>Parengtos, Vyriausybei pristatytos ir viešai paskelbtos 4 ketvirtinės ir 1 metinė apibendrinančios ataskaitos apie VVĮ.</p>	<p>Bus vykdoma nuolatos</p>			<p>Aukštesnis VVĮ veiklos efektyvumas ir skaidrumas, verslo aplinkos gerinimas. 2012 m. VVĮ sumokėjo į šalies biudžetą didžiausią dividendų sumą – 521,8 mln. litų (2011 metais – 85,2 mln. litų).</p>
		<p>Priemonė 2 VVĮ reformos įgyvendinimo priežiūra</p>	<p>Vykdyti VVĮ reformos įgyvendinimo stebėseną ir analizę.</p>	<p>Valdymo koordinavimo centras rengia ir teikia Vyriausybei ataskaitas dėl VVĮ kapitalo kainų, valstybės tikslų šiose įmonėse, valdybų, strateginių planų rengimo ir įgyvendinimo.</p>	<p>2012 m. birželio 6 d. LRV nutarimas</p>	<p>Valdymo koordinavimo centras parengė ir pateikė Vyriausybei 3 ataskaitas dėl VVĮ kapitalo kainų, tikslų ir valdybų (2012 m. lapkritis-gruodis). 2012 m. gruodžio 12 d. Vyriausybė priėmė nutarimą dėl komercinę veiklą vykdančių VVĮ siektinų kapitalo kainų.</p>	<p>Vyriausybės nutarimu valdymo koordinavimo centrui pavesta stebėti ir analizuoti VVĮ veiklą, stebėti tolimesnį Nuosavybės gairių įgyvendinimą bei teikti pasiūlymus dėl VVĮ veiklos ir VVĮ valdymo politikos tobulinimo.</p>			

<p style="text-align: center;">6 Rekomendacija: Imtis veiksmų, kad būtų pagerintas pastatų energinis efektyvumas, skatinti energijos tinklų konkurencingumą</p>	<p>a) Imtis veiksmų, kad būtų pagerintas pastatų energinis efektyvumas, be kita ko, šalinant kliūtis ir sparčiai įgyvendinant kontroliuojančiojo fondo iniciatyvą</p>	<p>Priemonė 1: Nustatyti reikalavimai energijos beveik nevarojantiems pastatams</p>		<p>Energinio naudingumo reglamentavimas patobulintas, numatant pastatų energinio naudingumo skaičiavimams taikyti galiojančiais Europos standartais paremtą metodiką</p>	<p>LR aplinkos ministro 2012 m. rugpjūčio 21 d. įsakymas Nr. D1-674</p>	<p>Parengta statybos techninio reglamento STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikatai“ nauja redakcija STR 2.01.09:2012</p>	<p>Nuo 2013-01-09 taikoma vertinant gyvenamųjų ir negyvenamųjų namų (jų dalių) energinį naudingumą ir rengiant energinio naudingumo sertifikatus</p>	<p>ES standartus atitinkantis pastatų energinis naudingumas vertinimas</p>		<p>Investicijos į daugiabučių namų modernizavimą 2005–2012 m. – 382 mln. Lt, iš jų 176,7 mln. Lt valstybės biudžeto ir ES lėšomis suteikta valstybės parama.</p>	<p>Skaičiuojamųjų šiluminės energijos sąnaudų mažėjimas daugiabučiuose namuose, pastatytuose pagal galiojusius iki 1993 metų statybos techninius normatyvus (nuo 2005 metų) 2011 m. – 150 GWh per metus 2012 m. – 213 GWh per metus, 2013 m. – 280 GWh per metus</p>
		<p>Priemonė 2 Nustatyta modernizavimui suteikto kredito apmokėjimo nepasiturintiems gyventojams tvarka</p>		<p>Patobulinta kredito, paimto daugiabučiam namui modernizuoti, ir palūkanų apmokėjimo už asmenis, turinčius teisę į būsto šildymo išlaidų kompensaciją, tvarka</p>	<p>LR aplinkos ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. D1-174/A1-116</p>	<p>Patobulinta kredito ir palūkanų apmokėjimo už asmenis, turinčius teisę į būsto šildymo išlaidų kompensavimo tvarka</p>	<p>Teikti valstybės paramą nepasiturintiems gyventojams įgyvendinat daugiabučių namų modernizavimo projektus</p>	<p>Gerinamas pastatų energinis efektyvumas</p>		<p>Santykinis sumažėjimas 2012 m. palyginti su 2005 m. yra 4,26 proc.</p>	
		<p>Priemonė 3 Nustatytas reikalavimas teikti informaciją apie šilumos suvartojimą patalpų šildymui</p>		<p>Nustatyta, kad butų ir kitų patalpų savininkų bendrojo naudojimo objektų administratoriaus veiklos, susijusios su administruojamu daugiabučių namu, ataskaitoje, teikiamoje butų ir kitų patalpų savininkams, turi būti pateikiami duomenys apie šilumos suvartojimą patalpų šildymui MWh/metus ir kWh/m² patalpų naudojimo ploto ir palyginimas su šilumos suvartojimu panašaus tipo</p>	<p>LR aplinkos ministro 2012 m. gegužės 23 d. įsakymas Nr. D1-450</p>	<p>Užtikrintas informacijos apie šiluminės energijos sąnaudas ir jų mažinimo galimybes daugiabučių namų savininkams pateikimas</p>		<p>Gerinamas pastatų energinis efektyvumas</p>			

			namuose.							
		Priemonė 4 Nustatyta kredito teikimo daugiabučio namo modernizavimui tvarka	Reglamentuotas lengvatinių kreditų daugiabučio namo modernizavimo projektui įgyvendinti teikimas bendrojo naudojimo objektų valdytojams, veikiančioms butų ir kitų patalpų savininkų naudai	LR Vyriausybės 2012 m. liepos 18 d. nutarimas Nr. 935		Teikiami lengvatiniai kreditai daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų įgyvendinimui	Gerinamas pastatų energinis efektyvumas			
		Priemonė 5 Numatyta, vertinant numatomą šilumos sutaupymą, įskaičiuoti ir iki modernizavimo projekto įgyvendinimo pasiektą sutaupymą gyventojų iniciatyva ir lešomis įdiegtomis priemonėmis	Numatyta, kad rengiant investicinį namo modernizavimo projektą, vertinant numatomą pasiekti šilumos sutaupymą, įskaičiuojamos ir iki modernizavimo projekto įgyvendinimo įdiegtomis energiją taupančiomis priemonėmis pasiektas šilumos sutaupymas	LR aplinkos ministro 2012 m. rugsėjo 28 d. Nr. D1-791	Daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų valdytojų ir savininkų iniciatyva 2012 m. įgyvendintos 3599 atskiros pastatų energinį efektyvumą didinančios priemonės, šilumos sąnaudos sumažintos 51,2 GWh per metus	Daugiabučių namų savininkai skatinami mažinti šiluminės energijos sąnaudas įgyvendinant atskiras šiluminės energijos sąnaudas mažinančias priemones	Gerinamas pastatų energinis efektyvumas			
		Priemonė 6 Skatinti savivaldybių iniciatyvą įgyvendinti daugiabučių namų modernizavimo projektus	Numatytas lengvatinių kreditų daugiabučiams atnaujinti teikimas savivaldybių paskirtiems fiziniams ar juridiniams asmenims, įgyvendinantiems savivaldybių patvirtintas energinio efektyvumo didinimo programas	LR valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namas atnaujinti (modernizuoti) įstatymo 13, 14 ir 15 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XII-149		Daugiabučių namų energinio efektyvumo didinimas įgyvendinant savivaldybių energinio efektyvumo didinimo programas	Gerinamas pastatų energinis efektyvumas			

		Priemonė 7 Gerinti daugiabučių namų modernizavimo projektų įgyvendinimą		Planuojama 2013 m. –numatyti daugiau daugiabučių namų modernizavimo įgyvendinimo ir finansavimo būdų	LR valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymo pakeitimo įstatymo projektas						
		Priemonė 8 Tobulinti lengvatinių kreditų ir valstybės paramos modernizuojant daugiabučius namus teikimą		Planuojama 2013 m. –reglamentuoti daugiabučio namo modernizavimo projekto įgyvendinimui lengvatinio kredito ir valstybės paramos teikimą, kai jį įgyvendina savivaldybės paskirtas fizinis ar juridinis asmuo	LR Vyriausybės 2009 m. gruodžio 16 d. nutarimo Nr. 1725 pakeitimo projektas	Siekiami užtikrinti valstybės paramą per savivaldybių energinio efektyvumo didinimo programas atnaujinamų (modernizuojamų) daugiabučių namų savininkams, turintiems teisę į būsto šildymo išlaidų kompensaciją		Gerinamas pastatų energinis efektyvumas			
b) Skatinti energijos tinklų konkurenciją gerinant tiek elektros energijos, tiek dujų tinklų jungtis su ES šalimis	Priemonė 1 Suskystintų gamtinių dujų terminalo pastatymas Klaipėdoje iki 2014 m. pabaigos	Terminalas užtikrins dujų tiekimo alternatyvas, tokiu būdu skatinant konkurenciją tarp tiekėjų ir vystant rinkos santykius		2012 m. birželio 12 d. priimtas LR suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymas	-2012 m. birželio 1 d. parengta suskystintų gamtinių dujų terminalo poveikio aplinkai vertinimo ataskaita. -2012 m. spalio 16 d. Vyriausybė pritarė Suskystintų gamtinių dujų pirkimo tvarkos aprašui.	Tolimesnis suskystintų gamtinių dujų terminalo projekto įgyvendinimas.					
	Priemonė 2 Elektros jungčių su Lenkija („LitPol Link“) ir Švedija („NordBalt)	Užtikrinti elektros energijos tiekimo alternatyvas skatinant			-Atrinkti „LitPol Link“ jungties linijos Alytus–Lenkijos siena ir Alytaus	Tolimesnis elektros jungčių su Lenkija ir Švedija projektų įgyvendinimas.					

		nutiesimas iki 2015 m. pabaigos	konkurenciją tarp tiekėjų ir vystant rinkos santykius			<p>pastotės skirstyklos rangovai. Rengiami perdavimo linijos ir Alytaus pastotės skirstyklos techniniai projektai bei dokumentacija statybų leidimams gauti.</p> <p>-Rengiami „NordBalt“ kabelio ir keitiklio techniniai projektai.</p> <p>-Sutartis dėl „LitPol Link“ jungties nuolatinės srovės intarpo (B2B) projektavimo ir statybos rangovo pasirašyta 2013 m. vasario 15 d.</p> <p>-Šiuo metu baigta „LitPol Link“ jungties nuolatinės srovės intarpo (B2B) projektavimo ir statybos rangovų pirminių pasiūlymų analizė ir pradėtas antrasis derybų etapas.</p>				
--	--	---------------------------------	---	--	--	---	--	--	--	--

		<p>Priemonė 3 Pagal III-ojo Energetikos paketo nuostatas įgyvendinama elektros energetikos ir gamtinių dujų sektorių pertvarka.</p>	<p>Elektros energijos ir dujų tiekimu ir gamybos atskyrimas nuo tinklų eksploatavi mo.</p>		<p>Atliekama Lietuvos elektros energetikos sektoriaus pertvarka pagal Trečiojo ES energetikos paketo nuostatas, įgyvendinant perdavimo veiklos atskyrimo nuo skirstymo, tiekimo ir gamybos veiklos principą.</p> <p>-Vertikaliai integruotos įmonės UAB „Visagino atominė elektrinė“, kuri valdo gamybos veiklą vykdančią Lietuvos energija, AB ir skirstymo veiklą vykdančią AB LESTO, akcijos patikėjimo teise perduotos Finansų ministerijai, o „Visagino atominė elektrinė“ valdytos elektros perdavimo sistemos operatorės „Litgrid“, AB akcijos perduotos Energetikos ministerijai pavaldžiai</p>	<p>Nuspręsta teisiškai, funkciškai ir organizaciniu požiūriu iki 2013 m. liepos 31 d. atskirti AB „Lietuvos dujos“ gamtinių dujų perdavimo veiklą, o iki 2014 m. spalio 31 d. – gamtinių dujų skirstymo veiklą.</p>				
--	--	---	--	--	---	---	--	--	--	--

						<p>bendrovei „EPSO-G“.</p> <p>-Vyriausybė pritarė LR gamtinių dujų įstatymo reikalavimų neatitinkančių gamtinių dujų įmonių veiklų ir kontrolės atskyrimo plano pakeitimui.</p>				
		<p>Priemonė 4 Studija „Baltijos šalių integracijos į ES vidaus elektros rinką“</p>	<p>Elektros energijos tinklų jungtys su ES šalimis</p>	<p>Galimybių studija dėl techninių sąlygų</p>	<p>Atliekama 3 Baltijos valstybių perdavimo tinklų operatorių</p>	<p>Vykdoma</p>	<p>Galutinė ataskaita bus parengta 2013 m. II pusm.</p>	<p>Elektros energijos rinkos veikimo pagerinimas, pasiūlos užtikrinimas ir konkurencingumo didinimas.</p>		<p>ES finansinė parama pagal TEN-E</p>
		<p>Priemonė 5 Europos Komisijos derybos su Rusijos Federacija ir Baltarusija</p>	<p>Visiškas III energetikos paketo įgyvendinimas Baltijos šalyse</p>	<p>Energetikos taryba suteikė Europos Komisijai mandatą derėtis Baltijos valstybių vardu su Rusija ir Baltarusija 2012 m. vasarį.</p>	<p>2012 m. metais įvyko keletas derybinių raundų.</p>		<p>Prognozuojama, kad susitarimas bus pasiektas 2013 m. II pusėje.</p>	<p>ES energetikos vidaus rinkos sukūrimas iki 2014 m.</p>		

3 priedas. Nacionalinių strategijos „2020 m. Europa“ tikslų ir pagrindinių įsipareigojimų ateinantiems 12 mėnesių įvertinimas

Tikslų įgyvendinimo pažanga	Tikslų įgyvendinimo priemonės	Priemonių poveikis (kokybinis ir/ar kiekybinis)
<i>Nacionaliniai strategijos „2020 m. Europa“ tikslai</i>		
<p>Užimtumo lygis, 20-64 m. gyventojų grupėje – 72,8 % Esama situacija: 2012 m. - 68,7 %</p>	<p>Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės</p>	<p>2012 m. Lietuvos darbo birža į aktyvios darbo rinkos politikos priemones nusiuntė 67400 asmenų. Bedarbių aktyvavimo lygis 2012 m. siekė 19,5 proc. Per 2012 m. profesinio mokymo priemonėje dalyvavo 8697 (89 proc. per 6 mėn. po priemonės įsidarbino), įdarbinimo subsidijuojant – 14924 (75,2 proc.), darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonėje – 5586 (77,2 proc.), viešuosiuose darbuose – 32569 (76,1 proc.), darbo rotacijos priemonėje – 693 asmenys (90 proc.), remiant darbo vietų steigimą įsteigta 515 naujų darbo vietų, patenkinti 10927 prašymai dėl verslo liudijimo išlaidų įsigijimo kompensavimo, įsteigta 161 nauja darbo vieta neįgaliesiems, įgyvendinti 95 vietinių užimtumo iniciatyvų projektai, teritorinio judumo rėmimo priemonės galimybėmis pasinaudojo 360 bedarbių, profesinės reabilitacijos programoje dalyvavo 920 neįgalųjų, socialinės įmonės statusas suteiktas 5 įmonėms, jose dirbusių tikslinėms grupėms priklausančių asmenų skaičius vid. 4157 darbuotojai, 122 asistentai padėjo 329 neįgaliesiems atlikti darbo funkcijas.</p>
	<p>Lietuvos darbo biržos reforma, biržos veiklą telkiant į užimtumo kėlimą</p>	<p>Tiesiogiai su darbo ieškančiais asmenimis dirba daugiau darbuotojų, atsirado naujas teritorinis lygmuo (biržų teritoriniai skyriai) daugiau dėmesio skiriama individualiems poreikiams, vykdomas klientų profiliavimas, kuriami individualūs užimtumo veiklos planai.</p> <p>2011 m. viduryje įdiegta ir vėliau tobulinta elektroninė Edbiržos sistema, kurioje darbo ieškantiems asmenims teikiama informacija apie darbo vietas, pradėtas diegti į rezultatus orientuotas klientų aptarnavimo modelis.</p> <p>Nedarbo socialinio draudimo išmokų mokėjimo funkcija nuo 2013 m. perduota Socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, taip sutelkiant darbo biržos funkcijas į darbo paklausos ir pasiūlos derinimą, aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymą.</p>
	<p>Keičiamas bedarbių profesinio mokymo organizavimas</p>	<p>Pakeitus bedarbių profesinio mokymo organizavimą pirmųjų mėnesių rezultatai (2012 m. kovo–spalio mėn.) parodė, kad dalyvių kiekis išliko maždaug toks pat (3695 dalyviai lyginant su 3692 atitinkamu 2011 m. laikotarpiu naudojant senesnę profesinio mokymo sistemą), mokymo programų kaina sumažėjo 10–20 %. Per 6 mėn. po priemonės įsidarbino 84 % dalyvių, lyginant su 52 %.</p>
	<p>Pameistrystės mokymo formų plėtojimas</p>	<p>Informacija pateikiama 2 priede (3 rekomendacija)</p>
	<p>Mokestinė parama arba dalies darbo užmokesčio kompensavimas pirmą sykį įsidarbinantiems asmenims</p>	<p>Nuo 2010 m. liepos 1 d. buvo suteikta galimybė naudotis „Sodros“ įmokų lengvata įdarbinant pirmą kartą pagal darbo sutartį dirbančius žmones - „Parama pirmajam darbui“ (pasinaudojo 60 tūkst. žmonių).</p>
	<p>Ilgalaikių kvalifikacijų poreikio žemėlapis kūrimas</p>	<p>2012 m. patvirtintas Specialistų kvalifikacijų žemėlapis pagal ūkio sektorius rengimo planas.</p>

	Verslumo skatinimo priemonių įgyvendinimas	<p>Vykdamas Finansų inžinerijos priemonę „Verslumo skatinimas“ 2012 m. birželio mėn. duomenimis buvo išduotos 244 paskolos (iš jų 92 jaunimui), per 1-2 ketv. buvo sukurtos 619 darbo vietų, finansų inžinerijos priemone pasinaudojo 372 asmenys/įmonės, mokyme dalyvavo 3425 asmenys, sėkmingai baigė mokymą 3155 asmenys.</p> <p>Įgyvendinant Nacionalinės jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo 2008–2012 metų programos priemones, 2012 m. 58 Lietuvos mokyklose veikė 199 Mokomosios mokinių bendrovės. Penkiose institucijose buvo vykdomi ES struktūrinių fondų projektai, skirti verslumui ugdyti bendrojo lavinimo mokyklose, projektams skirta 2 991 218 Lt.</p>
	VŠĮ „Versli Lietuva“ priemonių įgyvendinimas jaunimo verslumo skatinimui. Nuo 2012 m. iki 2013 m.	ES struktūrinė parama: 4,5 mln. Lt. Priemonė - „Asistentas-3“.
	Studentų praktikų organizavimo modelių (sistemų) kūrimas, praktikų ir stažučių paieškos ir organizavimo portalų plėtros rėmimas.	Vykdyti projektą „Nacionalinės Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų ir dėstytojų tarptautinės praktikos ir stažučių sistemos sukūrimas ir įgyvendinimas“ ir „Lietuvos aukštųjų mokyklų dėstytojų, pirmos ir antros pakopų studentų tarptautinių praktikų (stažučių) užsienyje (ES, ELPA ir NATO šalyse) reziduojančiose įmonėse ir tarptautinėse organizacijose modelio sukūrimas“ sukurtų studentų praktikų modelių testavimai, taip pat praktikų ir stažučių paieškos ir organizavimo portalų plėtros darbai.
	„Gebėjimų ir kompetencijos paklausos ir pasiūlos neatitikimo mažinimas“, 2010–2014 metais	Sudarytos prielaidos geresnei profesinio mokymo ir darbo rinkos poreikių dermei: atliktas Profesinių kvalifikacijų poreikio tyrimas energetikos ūkio sektoriuje ir Energetikos sektoriaus profesinis standartas. Oficialiai atidaryti 2 sektoriai praktinio mokymo centrai profesinio mokymo įstaigose.
	„Lietuvos ir Europos kvalifikacijų sandarų susiejimas“ 2012–2013 m.: Pasiekti, kad Lietuvoje teikiamos kvalifikacijos atitiktų Lietuvos kvalifikacijų sandaros ir Europos kvalifikacijų sandaros reikalavimus.	Pradėtas Lietuvos ir Europos kvalifikacijų sandarų diegimas švietimo srityje: parengta Lietuvos kvalifikacijų sandaros susiejimo su Europos kvalifikacijų sandara ir Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandara ataskaita, parengti metodines rekomendacijas dėl bendrojo ugdymo, profesinio mokymo programų ir aukštojo mokslo studijų programų ir teikiamų kvalifikacijų priskyrimo Lietuvos kvalifikacijų sandaros ir Europos kvalifikacijų sąrangos lygiui.
	Jaunimo nedarbo mažinimas	<p>Perskirstant ES struktūrinės paramos lėšas jaunimo užimtumui didinti 2012 m. papildomai nukreipta beveik 100 mln. Lt. Iš viso jaunimo nedarbui mažinti 2012–2013 m. numatytos lėšos sudaro 188 mln. Lt.</p> <p>2012 m. jaunimas iki 25 m. sudarė 18,3 proc. visų dalyvavusių aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse.</p> <p>Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės, vykdomos projekte „Jaunimo užimtumo didinimas“ yra skirtos išskirtinai jaunimui. 2012 m. jose dalyvavo 3700 asmenų.</p> <p>Įgyvendinant priemonę „Parama pirmajam darbui“ nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. socialinio draudimo įmokų lengvatą darbdaviams pakeitė nauja paramos forma – dalies darbo užmokesčio kompensavimas. Skatinant darbdavius įdarbinti jaunimą, kompensuojama pirmą kartą įsidarbinusių, dar nedirbusių pagal darbo sutartį asmenų nuo 16 iki 29 metų, įdarbintų visai darbo dienai, darbo užmokesčio dalis. Jaunimas – viena tikslinių grupių naudojant verslo skatinimo „finansų inžinerijos“ priemonę – paskolų (mikrokreditų) teikimas iš Verslumo skatinimo fondo savam verslui pradėti. Jaunimui išduota daugiau nei 40 proc. visų paskolų. Paskolomis iš Verslumo skatinimo fondo pasinaudoję asmenys gauna 95 proc. sumokėtų palūkanų kompensaciją. Remiamos</p>

		iniciatyvos, sudarančios galimybes jaunimui įgyvendinti savo verslo idėjas. Remiamas konsultavimo, informavimo, verslo mokytojų („mentorių“), instruktorių (ugdančiųjų vadovų) paslaugų jaunimui teikimas verslo pradžios, finansavimo ir plėtros klausimais.
	Žemos kvalifikacijos ir ilgalaikių bedarbių užimtumo skatinimas.	Žemos kvalifikacijos ir ilgalaikių bedarbių nedarbo problema sprendžiama pagal galimybes juos įtraukiant į aktyvios darbo rinkos politikos priemones. Tarp 2012 m. nusiųstų mokytis asmenų 8 proc. sudaro ilgalaikiai bedarbiai, tarp įdarbintų subsidijuojant ilgalaikiai bedarbiai sudarė 31 proc., tarp įdarbintų darbo įgūdžiams įgyti asmenų ilgalaikiai bedarbiai sudarė 35,6 proc. Be to, ilgalaikiai ir žemos kvalifikacijos bedarbiai skatinami dalyvauti laikino užimtumo ir darbinių įgūdžių palaikymo projektuose. Tarp viešuosiuose darbuose 2012 m. įdarbintų asmenų ilgalaikiai bedarbiai sudarė 54,5 proc.
Investicijos į MTEP – 1,9 % BVP Esama situacija: 2011 m. - 0,92 %	Aukštųjų technologijų plėtros 2011–2013 m. programos įgyvendinimas, tyrėjų įmonių kūrimosi skatinimas.	2012 m. vykdant 24 (14 tęstinių, 10 naujų) projektus pagal programą buvo sukurtos 39 naujos technologijos, įdiegtos 5 naujos technologijos, sukurti 31 nauji gaminiai ar paslaugos, pateiktos 3 patentinės paraiškos. Iš viso projektams buvo skirta 4,47 mln. Lt. 2012 m. pradėta įgyvendinti priemonė, skirta skatinti studentus, tyrėjus ir mokslininkus kurti aukštųjų technologijų įmones ir siekti, kad universitetuose sukauptos žinios virstų technologijomis ir produktais. MITA paskelbus kvietimą, finansuota 13 MTEP rezultatų komercinimo projektų (431, 6 tūkst. Lt) ir įkurta 13 įmonių. 2012 m. spalio mėn. paskelbtas II kvietimas teikti projektų paraiškas.
	Pramoninės biotechnologijos plėtros 2011–2013 m. programos įgyvendinimas	2012 metais buvo skirta lėšų 6 projektams: 4 tęstiniams nuo 2011 m., 2 naujiems projektams. Iš viso buvo skirta 1,255 mln. Lt. Įgyvendinant projektus buvo sukurtos 3 technologijos, 2 produktai.
	Bendrų mokslo-verslo projektų, skirtų mokslinių tyrimų rezultatams komercinti, finansavimo modelio įgyvendinimas.	2012 m. pradėta įgyvendinti priemonė, skirta MTEP veiklų vykdymui ir jų rezultatų komercinimui. Patvirtinti 25 projektai, kurių vertė 41 409 tūkst. Lt.
	Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) „Saulėtekis“, „Santara“, „Santaka“, „Nemunas“ ir Lietuvos jūrinio sektoriaus programų įgyvendinimas, kitų slėnių plėtros priemonių vykdymas.	Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) plėtros programos plėtojamos įgyvendinant 14 MTEP infrastruktūros kūrimo projektų (iš kurių baigti 3 projektai) ir 11 inovacijų infrastruktūros projektų, iš kurių 7 projektai yra įgyvendinami, o 4 projektai įtraukti į valstybės planuojamų projektų sąrašą. Įgyvendinant „Informacinių technologijų atviros prieigos centro sukūrimas“ projektą, sukurti 3 nauji atviros prieigos centrai. Didžioji dalis įrangos, įgytos Slėnių projektų įgyvendinimo metu, jau gali būti naudojama atviros prieigos principu.
	Nacionalinių kompleksinių programų (NKP) įgyvendinimas	Įgyvendinant NKP pagal priemonę „Studijų programų plėtra nacionalinėse kompleksinėse programose“, vykdoma 14 projektų, iš jų 2012 m. prasidėjo 2 naujų Humanitarinių ir socialinių mokslų nacionalinių kompleksinių programų projektų (ISM, KU) įgyvendinimas (1,827 mln. Lt). 2012 m. universitetuose į studijų programas, atitinkančias nacionalinių kompleksinių programų tematikas, priimta 102 II pakopos studentų. Įgyvendinant NKP tęsėsi 10 projektų, skirtų viešosios, technologinės ir informacinės MTEP infrastruktūros kūrimui ir atnaujinimui, vykdymas (bendra projektų vertė 119 762 tūkst. Lt). Iš jų 6 projektams yra skirtas papildomas finansavimas už 26 596 tūkst. Lt. Patvirtinti 5 nauji projektai, skirti Lietuvos ir užsienio universitetų bendrų padalinių atsiradimo skatinimui. Pradėtas 19 naujų projektų, skirtų MTEP veiklų vykdymui pagal nacionalinių

		kompleksinių programų tematikas, įgyvendinimas (projektų vertė 35,312 mln. Lt). Lietuvos mokslo tarybos projekto, skirto aukštos kvalifikacijos specialistų nacionalinių kompleksinių programų tematikose rengimui, vykdymo metu 2012 m. papildomai priimta 60 III studijų pakopos studentų (papildomai skirta 6,327 mln. Lt).
	Verslo ir mokslo bendradarbiavimo bei mokslo rezultatų taikymo versle skatinimas.	2012 m. buvo teikiama de minimis parama pagal atnaujintą inovacinių čekių schemą. 2012 m. patvirtintas finansavimas 237 paraiškoms, kurioms skirta parama 3,1 mln. Lt. Išankstiniais duomenimis, 2012 m. pabaigoje, įgyvendinant projektus, 17 įmonių įdiegė technologines inovacijas ir 6 įmonės – netechnologines.
	Projekto „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“, skirto teikti su inovacijomis susijusias paslaugas SVV subjektams įgyvendinimas.	Projektui įgyvendinti skirtas 6,2 mln. Lt finansavimas. Nuo projekto veiklos pradžios (2011 m. rugsėjo mėn.) projekto veikloms vykdyti išmokėta ~ 1,5 mln. Lt ir buvo sukurtos 9 naujos technologinės įmonės, suteikta konsultacijų ~ 800 SVV subjektų, surengta 11 informacinių renginių.
	Skatinant intelektinės nuosavybės apsaugą, buvo taikoma parama juridiniams asmenims pagal atnaujintą paramos pramoninės nuosavybės teisių apsaugai tarptautiniu mastu schemą.	Paskirta 1,2 mln. Lt parama leis įgyvendinti 56 išradimų patentavimo ir 30 pramoninio dizaino registravimo tarptautiniu mastu projektus.
Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimų pokytis nuo 2005 m. lygio (mln. t CO2 ekvivalentu) ES prekybos ATL sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose – ne daugiau +15 % arba 18,7 mln. t. Esama situacija: 2011 m. – -4% arba 16,1 mln. t.)	Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos strategija 2013–2050 metams. Parengtas Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos tikslų ir uždavinių 2013–2020 metams įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano projektas.	Strategijoje numatyti metiniai išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslai ES prekybos ATL sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose 2020 m. yra transporto sektoriuje – 5,58 mln. t CO ₂ e, žemės ūkio sektoriuje – 5,849 mln. t CO ₂ e, pramonės sektoriuje – 2,809 mln. t CO ₂ e, atliekų tvarkymo sektoriuje –1,809 mln. t CO ₂ e, kituose sektoriuose –2,292 mln. t CO ₂ e
Atsinaujinančių energijos išteklių sunaudojimas – 23 % Esama situacija: 2011 m. – 20,31 %	Energetinių išteklių biržos sukūrimas.	Sudarytos teisinės sąlygos veikti centralizuotai prekybos biokuro produktais sistemai.
	Patvirtintas Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo energijai gaminti skatinimo tvarkos aprašas, kuriuo patobulinta atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimo sistema.	Privalomas energijos iš atsinaujinančių išteklių supirkimas didesniu nei rinkos fiksuotu tarifu, kompensacijos nustatymas už specialios įrangos įsigijimą ir kt.
	Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo pataisos (pritarta Seimo).	Tikslai – užtikrinti viešojo intereso apsaugą ir išvengti elektros energijos kainų didėjimo bei subalansuoti atsinaujinančių išteklių plėtrą.
	Nacionalinė mokslo programa „Ateities energetika“, 2010–2014 metai: sukurti ir ištirti Lietuvos energetinio saugumo bei plėtros modelius; sukurti ateities energijos gamybos, tiekimo ir efektyvaus vartojimo mokslinę bazę.	Sprendžiamos aktualiausios mokslines Lietuvos energetinio saugumo, energijos vartojimo efektyvumo didinimo ir ateities energijos gamybos bei tiekimo technologijų tobulinimo ir optimalaus taikymo Lietuvos energetikoje problemos. Įgyvendinti programos projektai, atrinkti pagal 2012 m. paskelbtą konkursą.
	Klimato kaitos specialioji programa	2013 m. atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo skatinimo, aplinkai palankių technologijų, tarp jų efektyvios energijos gamybos kogeneracijos būdu, diegimo krypties projektams įgyvendinti numatyta apie 83 mln. Lt. Klimato kaitos specialiosios programos lėšų.

Galutinės energijos vartojimo pokytis nuo 2009 m. lygio – -17 % Esama situacija: 2011 m. – -4,5 %	Klimato kaitos specialioji programa	2013 m. energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimo finansavimo krypties projektams iš viso numatyta apie 83 mln. Lt Klimato kaitos specialiosios programos lėšų.
	Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa	2009–2012 metų laikotarpiu modernizuoti 261 daugiabučiai namai). Šiuo metu modernizuojami 358 daugiabučiai namai. Skaičiuojamųjų šiluminės energijos sąnaudų santykinis sumažėjimas 2012 m. palyginti su 2005 m. yra 4,26 proc.
	Viešosios paskirties pastatų atnaujinimas (2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinė parama (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa)	2012 m. finansavimas skirtas 62 projektams. Iš viso iki 2012 m. pabaigos yra renovuota 680 viešosios paskirties pastatų.
	Rengiamas Energijos efektyvumo direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę planas.	Atliekami veiksmai leis pasiekti nacionalinį energijos efektyvumo tikslą.
Igiję tik pagrindinį išsilavinimą ir toliau nesimokantys, 18-24 m. grupės žmonių – ne daugiau 9 % Esama situacija: 2011 m. – 7,2 %	„ Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011–2013 metų programa “	Nuo 2011 m. iki 2012 m. pabaigos įsteigta 21 nevalstybinė ikimokyklinio ugdymo įstaiga. Sudarytos sąlygos beveik 6000 tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus vaikus juos ugdyti valstybinėse, savivaldybės ar nevalstybinėse institucijose, pagal ikimokyklinio ugdymo programas. Iš viso vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ugdymo programą, 2012 m. gruodžio 10 d. duomenimis yra 87872. Vaikų, kurie ikimokyklinio ugdymo įstaigose pradėti ugdyti pagal ikimokyklinio ugdymo programas, 2012 m. IV ketv. duomenimis (lyginant su 2011-12-31) padidėjo 5935-iais. Ypač išaugo ikimokyklinio ugdymo prieinamumas kaimo gyvenamosiose vietovėse – 19,58 proc. (mieste – 6,22 proc.).
	„Specialiojo ugdymo plėtros programa“, 2009–2013 metai Tęstas SF lėšomis finansuojamų projektų „Specialiųjų mokymo priemonių rengimas, II-as etapas“; „Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymosi formų plėtra“; „Specialiųjų mokyklų pertvarka, metodinių centrų steigimas“ veiklų įgyvendinimas.	2010–2012 metais skirtos lėšos - 439,2 mln. Lt.
	Nacionalinė jaunimo politikos 2011–2019 m. plėtros programa	Darbo grupė parengė „Vaikų ugdymo tautinių mažumų kalbų tobulinimo gaires“, taip pat vaikų ugdymo tautinių mažumų kalbomis ir tautinių mažumų kalbų mokymo tobulinimo gairių nuostatomis įgyvendinti veiksmų planą.
	Valstybės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatų įgyvendinimo programa.	Principas „pinigai paskui mokinį, studentą“ įgyvendintas visose švietimo grandyse. Tai sudarė sąlygas efektyviai ir tikslingai naudoti švietimui skirtas lėšas. Išaugo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigas lankančių 1–6 metų vaikų dalis. 4,3 proc. išaugo mokinių skaičius profesinėse įstaigose. Toliau įgyvendintos įtraukiančiojo švietimo idėjos: tik 1,2 proc. specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdomi specialiose įstaigose ar klasėse. Gerėjo mokinių, taip pat visos visuomenės, kompiuterinis raštingumas, verslumo įgūdžiai, o mokinių pilietinių žinių lygis beveik nepakito. Aukštojo mokslo kokybė užtikrinama studijų programų ir aukštųjų mokyklų veiklos išoriniu vertinimu.
Turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą, 30-34 m. grupės žmonių dalies išlaikymas – ne mažiau kaip	Jaunimo profesinis orientavimas. Nacionalinė profesinio orientavimo švietimo sistemoje programa , 2010–2014 metai. Įgyvendintos suplanuotos 4 ESF projektų veiklos, skirtos	Bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose ir aukštosiose mokyklose pradėtos teikti kokybiškos profesinio orientavimo (karjeros) paslaugos mokiniams ir studentams, atnaujinami Atvira informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemai reikalingi švietimo

<p>47,9% Esama situacija: 2012 m.– 47,9 %.</p>	<p>profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų metodinei bazei (mokymo programų, metodikų bei kitų įrankių) stiprinti, karjeros specialistams rengti, paslaugoms teikti, paslaugų stebėsenai organizuoti, infrastruktūrai pagerinti.</p>	<p>registrai.</p>
	<p>Priėmimo į aukštąsias mokyklas planavimas. Patvirtinti 2013 m. ir 2014 m. geriausiųjų eilės sudarymo tvarkos aprašai, pagal kuriuos konkurso būdu paskirstomos I pakopos ir vientisųjų studijų valstybės finansuojamos vietos. Patvirtinti preliminarūs ir faktiniai 2012 m. valstybės finansuojamų vietų skaičiai, remiantis Studentų registro duomenimis ir atsižvelgus į valstybės finansines galimybes.</p>	<p>Iš anksto patvirtintos priėmimo sąlygos ir preliminarūs valstybės finansuojamų vietų skaičiai leidžia abiturientams, mokytojams, tėvams kuo anksčiau susipažinti su priėmimo naujovėmis, pasirengti studijoms aukštojoje mokykloje, aukštosioms mokykloms – pasirengti bendrai organizuojamam studentų priėmimui I pakopos ir vientisosioms studijoms.</p>
	<p>Studijų kokybės užtikrinimas. „Nacionalinė studijų programa“, 2007–2013 metai: atnaujintos (parengtos) studijų programos, išoriškai įvertintos 13 iš 46 aukštųjų mokyklų.</p>	<p>Atnaujinant studijų programas ir periodiškai vertinant jas bei išoriškai vertinant aukštųjų mokyklų veiklą užtikrinama aukštojo mokslo kokybė.</p>
<p>Gyventojai, patiriantys skurdo riziką/materialinius nepriteklus/gyvenantys bedarbių ar labai žemo užimtumo namų ūkiuose – 814 tūkst. Esama situacija: 2011 m. – 1080 tūkst.</p>	<p>Detalesnė informacija apie užimtumo politikos priemones, prisidedančias prie skurdo mažinimo tikslo pateikta šiame priede prie užimtumo lygio didinimo tikslo.</p>	
	<p>Nacionalinė žmonių su negalia socialinės integracijos 2013–2019 m. programa.</p>	<p>2012 m. parengtos naujos redakcijos socialinės globos normos; parengtos ir patvirtintos socialinės globos įstaigų licencijavimo taisyklės (pasirengta nuo 2013 m. vykdyti socialinės globos įstaigų licencijavimą). Siekiant didinti socialinių paslaugų prieinamumą parengta Integralios pagalbos plėtros programa, kuria siekiama integruotos slaugos ir socialinių paslaugų senyvo amžiaus ir neįgaliems asmenims jų namuose proveržio.</p>
	<p>Būsto prieinamumo didinimas socialiai pažeidžiamoms gyventojų grupėms</p>	<p>2012 m. socialinio būsto plėtrai buvo skirta per 13 mln. litų. Buvo įsigyti 194 butai ir 70 šeimų bei asmenų suteiktas lengvatinis kreditas.</p>
	<p>Valstybinė moterų ir vyrų lygių galimybių 2010–2014 metų programa.</p>	<p>Užimtumo srityje 2012 m. buvo įgyvendintos 23 priemonės, skirtos darbo užmokesčio skirtumui mažinti, verslui skatinti, galimybėms derinti šeimos ir darbo įsipareigojimus, moterų reintegracijai ir išlikimui darbo rinkoje, ypač pagyvenusių moterų ir kaimo moterų, socialiniam dialogui lyčių lygybės klausimais stiprinti.</p>
	<p>Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2011–2013 m. programa</p>	<p>26 renovuoti daugiabučiai (300 renovuojami); 2012 m. 326 asmenims pagerintos būsto sąlygos, renovuojant daugiabučius namus iš ES struktūrinių fondų lėšų probleminėse teritorijose; naujai įrengti socialiniai būstai – 89 (įrenginėjami – 163); asmenys, gavę iš ES struktūrinių fondų lėšų įrengtą socialinį būstą probleminėse teritorijose – 281 (iš 721 asmenų); įsteigti 2 universalūs daugiafunkciniai centrai, kuriems steigti ir plėtoti skirta parama (57 steigiami); įgyvendinant vietinių užimtumo iniciatyvų projektus įsteigtos 129 darbo vietos, remiant bedarbių savarankišką užimtumą įsteigtos 3 naujos darbo vietos ir 1500 asmenų, vykdančių individualią veiklą pagal verslo liudijimą, skirta subsidija.</p>

	Vaiko globos (rūpybos) sistemos reorganizavimo strategija 2007 – 2012 m.	2012 metais toliau buvo finansuojami vaikų dienos centrai, kuriuose teikiamos nestacionarios dienos socialinės priežiūros paslaugos vaikams ir jų šeimų nariams. Organizuotas globėjų (rūpintojų) ir įtėvių paieškos, rengimo, atrankos, konsultavimo ir pagalbos jiems teikimo paslaugų 2012 metų projektų konkursas, finansuoti 25 projektai. 2012 metais pagal globėjų (rūpintojų) ir įtėvių rengimo programą PRIDE mokymuose dalyvavo 315 šeimų siekiančių tapti vaiko globėju (rūpintoju) ar norintys įsivaikinti vaikus. Taip pat buvo teikta pagalba šeimoms jau globojančioms ar įvaikinusioms vaikus, tokia pagalba 2012 m. buvo suteikta 521 globėjui (rūpintojui) ar įtėviui. Šiuo metu Lietuvoje būsimus globėjus (rūpintojus) bei įtėvius rengia 56 PRIDE programos mokytojai. Organizuotas įstaigų ir organizacijų teikiančių kompleksines paslaugas vaikui ir motinai (tėvui), esant krizinėje situacijoje 2012 metų projektų konkursas. Finansuotas 21 projektas.
	Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programa	2012 m. finansuota 11 atvirų jaunimo centrų projektų ir 11 atvirų jaunimo erdvių projektų, siekiant jaunimo organizacijų veiklos kokybės, skatinat jaunimo verslumą bei atvirųjų jaunimo centrų ir erdvių plėtrą. 2012 metais toliau buvo stiprinamos nacionalinės ir regioninės jaunimo struktūros, jaunimo organizacijos – finansuotos 62 programos ir projektai, skirti jaunimo organizacijoms ir organizacijoms, dirbančioms su jaunimu stiprinti.
	<u>Stacionarių socialinių paslaugų įstaigų infrastruktūros modernizavimo programa 2011-2015 m.</u>	Ataskaitiniu laikotarpiu buvo įgyvendinami iš viso 64 stacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros projektai už 137.669,6 tūkst. litus. 2012 m. baigtas įgyvendinti 1 projektas.
Pakto „Euro Plus“ įsipareigojimai		
Konkurencingumo skatinimas		
Verslo aplinkos gerinimas	Patvirtinta nauja teisinė verslo forma – mažoji bendrija (įsigaliojo nuo 2012 m. rugsėjo 1 d.)	Mažoji bendrija – patogi ir patraukli smulkiajam, šeimos ir pradedančiųjų verslui. VĮ „Registru centras“ duomenimis laikotarpiu 2012 m. rugsėjo mėn. – 2013 m. sausio mėn. Lietuvoje iš viso buvo įsteigta 1 431 Mažųjų bendrijų.
	Verslo priežiūros institucijų veiklos gerinimas	43 ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų yra pasirašiusios deklaraciją „Dėl pirmųjų verslo metų“. Tikrinimų supaprastinimui rengiami ir taikomi kontroliniai klausimynai. 2012 m. priežiūros institucijos taikė 67 kontrolinius klausimynus. Kontroliniai klausimynai apima 31 sričių. 3 priežiūros institucijos 2012 m. liepos mėn. pasirašė Memorandumą dėl mažareikšmių ženklinimo neatitikimų. Už mažareikšmių ženklinimo reikalavimų nesilaikymą verslininkams nebus skiriamos baudos ir nebus reikalaujama iš prekybos išimti prekių bei jas iš naujo paženklinti perklijuojant etiketes.
	Administracinės naštos mažinimas	2012 m. priimti teisės aktai sąlygoja administracinės naštos sumažinimą 1,697 mln. Lt, tai sudaro 1,2 proc. Parengti teisės aktų projektai, kuriuos priėmus administracinės naštos sumažinimas siektų 31,957 mln. Lt, tai sudaro 23,2 proc. (iš siektinų 30 proc.).
	Konkurencijos įstatymo pataisos	Padidinta suminių bendrųjų pajamų riba, dėl ko turėtų sumažėti pranešimų apie

		koncentraciją skaičius; išplėstas atleidimo nuo baudos institutas; nustatyta aiškesnė komercinių paslapčių apsaugos tvarka; atleidimo nuo sankcijų galimybė numatyta ne tik esamam, bet ir buvusiam ūkio subjekto vadovui; negaliojančiais yra pripažįstami ne visi sandoriai dėl koncentracijos, apie kurią laiku nebuvo pranešta Konkurencijos tarybai, bet tik tie, dėl kurių Konkurencijos taryba ir vėliau nedavė leidimo.
Inovacinės veiklos skatinimas	Skatinant klasterizaciją buvo pradėtas įgyvendinti projektas skirtas SVV subjektų bei mokslo ir studijų institucijų bendrų inovatyvių sprendimų paieškai, inovatyvių tinklų kūrimuisi bei jungimuisi į tarptautinius klasterius.	Projektui įgyvendinti skirtas 3,7 mln. Lt finansavimas.
	Pagal ES struktūrinės paramos priemones „InoklasterLT“ ir „Inoklaster LT+“ buvos skiriamas finansavimas inovatyvių verslo klasterių veiklos projektams įgyvendinti.	Pagal priemonę „Inoklaster LT“ per 2012 m. projektams buvo skirta 4,3 mln. Lt, pagal priemonę „Inoklaster LT+“ per 2012 m. projektams buvo skirta 28,2 mln. Lt.
	Buvo įgyvendinama „BSR Stars“ programa ir „StarDust“ projektas, skirtas inovacijų, klasterių bei mažųjų ir vidutinių įmonių tinklų plėtrai.	Siekiant paskatinti klasterizaciją 2012 m. pagal „StarDust“ projektą suorganizuoti 2 renginiai „2 nd Annual Meeting of the project „StarDust“ ir „MVĮ diena“
	Siekiant sukurti mechanizmą inovatyvių įmonių iki inkubacinės ir inkubacinės veiklos rėmimui, parengtas jaunų inovatyvių įmonių kūrimosi skatinimo schemos projektas	Parengtas ir į valstybės projektų sąrašą įtrauktas projektas „Technostartas“, kuris pateiktas vertinti Lietuvos verslo paramos agentūrai. Projektas finansuojamas priemonės „Inogeb LT-3“ lėšomis, numatytas finansavimas iki 5 mln. Lt
Elektros ir dujų sektorių restruktūrizavimas. Trečiojo ES energetikos paketo įgyvendinimas.	Atliekama Lietuvos elektros energetikos sektoriaus pertvarka, įgyvendinant perdavimo veiklos atskyrimo nuo skirstymo, tiekimo ir gamybos veiklos principą.	
	Vyriausybė 2012 m. kovo 7 d. nusprendė teisiškai, funkciškai ir organizaciniu požiūriu iki 2013 m. liepos 31 d. atskirti akcinės bendrovės „Lietuvos dujos“ gamtinių dujų perdavimo veiklą, o iki 2014 m. spalio 31 d. – gamtinių dujų skirstymo veiklą.	
Skaidrumo didinimas viešųjų pirkimų sistemoje	Imtasi priemonių siekiant tobulinti centralizuotų viešųjų pirkimų sistemas	Centralizuotai perkamų prekių, paslaugų ir darbų sąrašas papildytas: degalų talpyklose pirkimais, praplečiant perkamų vaistų sąrašą, atnaujinant perkamų kanceliarinių prekių ir pastatų modernizavimo preliminarįsias sutartis. Taip pat rengiamasi centralizuotiems elektros, IT spausdinimo paslaugų, valymo paslaugų pirkimams. Preliminarios 2012 m. centralizuotai vykdytų pirkimų apimtys siekia 7,8 proc. nuo bendros viešųjų pirkimų vertės, o elektroninių viešųjų pirkimų apimtys – apie 80 proc. nuo visų skelbiamų pirkimų vertės.
Mokslo ir studijų institucijų konsolidacija, studijų kokybės gerinimas	Nacionalinė studijų programa , 2007–2013 metai	Vykdam ESF finansuojamus projektus, atnaujinta arba naujai parengta 173 studijų programų, paremtų studijų rezultatais. Iki 2015 m. rudens planuojama dar atnaujinti arba naujai parengti apie 78 studijų programas. 2010–2012 metais skirtos lėšos 488,17 mln. Lt.
	Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija , 2008–2014 metai	Lietuvos aukštosios mokyklos įgyvendina 5 ES lėšomis finansuojamus projektus, kurių metu 28 Lietuvos aukštosiose mokyklose rengiama neformaliu būdu įgytų kompetencijų formalizavimo sistema ir jos įgyvendinimas (bus parengtas personalas, gebantis vertinti

		<p>neformaliu būdu įgytas kompetencijas, parengta tam skirta metodika, planuojama įvertinti daugiau nei 400 suaugusiųjų kompetencijas ir jas pripažinti). Šių projektų veiklos planuojamos baigti įgyvendinti 2014 m. pavasarį.</p> <p>Parengtas Mokymosi visą gyvenimą 2013–2015 m. veiksmų plano projektas. 2010–2012 metais skirtos lėšos 5,52 mln. Lt.</p>
	Lietuvos mokslo ir studijų institucijų kompiuterių tinklo LITNET veiklos užtikrinimo ir plėtros 2012–2016 metų programa „LITNET-3“, 2012–2016 metai	Įgyvendinamas LITNET 2012 m. veiklos planas. Administruojančiam universitetui pervesta 942000 Lt plano vykdymui 2012 m. IV ketvirtyje.
	<p>Lietuvos virtualaus universiteto 2007–2012 metų programa, 2007–2012 metai (įgyvendinta).</p> <p>2012 m. gruodžio 12 d. patvirtinta Lietuvos mokslo ir studijų informacinės infrastruktūros plėtros 2013–2016 metų programa -Lietuvos virtualaus universiteto programos tęsinys.</p>	<p>Veiklas vykdančioms institucijoms pagal sutartis ir įsakymą paskirstytos lėšos 1,883 mln. Lt. 2010–2012 metais skirtos lėšos 5,7 mln. Lt.</p> <p>Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinėje sistemoje (toliau – eLABa) naudojasi 47 Lietuvos mokslo ir studijų institucijos. Sukurta Lietuvos elektroninio mokymosi infrastruktūra užtikrinta el. mokymosi infrastruktūrą Lietuvoje; Lietuvos mokslo ir studijų informacinė sistema/Institucijų mokslo ir studijų informacinė sistema (LieMSIS/IMSIS) sukūrė ir 5 aukštosiose mokyklose įdiegė Finansų valdymo ir buhalterinės apskaitos, Žmogiškųjų išteklių valdymo posistemės, sukurtas Studijų administravimo posistemio prototipas ir vykdoma bandomoji eksploatacija; LieDM palaiko nuotolinio mokymo (e-mokymo) tinklą Lietuvoje.</p>
	Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2011–2019 metų programa	<p>Parengtas Informatikos, informacinių technologijų ugdymo 2014–2020 metų gairių projektas ir pateiktas svarstyti Bendrojo ugdymo tarybai.</p> <p>Pradėta rengtis naujam priemonės Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo bendrajame ugdyme ir profesiniame mokyme veiksmų plano etapui 2014–2016 metais. 2013 m. III ketvirtyje planuojama jį parengti ir pateikti tvirtinti (2012 metais priemonei Pritaikyti švietimą informacinės visuomenės poreikiams buvo skirta 1, 417 mln. Lt biudžeto lėšų).</p>
	Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo programa	<p>Skirtas finansavimas 17 jungtinių studijų programų parengimui ir įgyvendinimui (ES paramos lėšos).</p> <p>Pasirašyta 16 sutarčių ir 3 lėšų skyrimo įsakymai Lietuvos aukštosios mokykloms, pagal kuriuos skiriama parama dėstytojų užsieniečių vizitams Lietuvos aukštosiose mokyklose finansuoti. Įgyvendinant decentralizuotą užsienio kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo modelį Lietuvoje ir vykdant ESF finansuojamą projektą (KAPRIS): parengtas leidinys „Užsienio kvalifikacijų pripažinimas“.</p> <p>Kuriamas internetinis puslapis „Study in LT“.</p> <p>Skirtas finansavimas 3 ES lėšomis finansuojamiems projektams užsienio šalių lituanistikos (baltistikos) centrų veiklos stiprinimui.</p> <p>Paskirstytos 6 Lietuvos valstybinės Kazimiero Būgos stipendijos lietuvių kalbą užsienio šalių aukštosiose mokyklose studijuojantiems užsienio šalių piliečiams.</p> <p>Paskirta parama 148 lietuvių kilmės ir išeivijos studentams studijuojantiems Lietuvos aukštosiose mokyklose (2012–2013 studijų metų rudens semestru). 2010–2012 metais skirtos lėšos 85,61 mln. Lt.</p>
Užimtumo skatinimas	Detalesnė informacija apie užimtumo politikos priemonių įgyvendinimą pateikta šiame priede prie užimtumo lygio	

	<p>didinimo tikslo.</p> <p>Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programa, 2010–2014 metai</p>	<p>Parengtos ir akredituotos 83 profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo programos oficialiai atidaryti 2 sektoriai praktinio mokymo centrai profesinio mokymo įstaigose; visose profesinio mokymo įstaigose diegiami vidinės kokybės užtikrinimo mechanizmai; parengta Modulinio profesinio mokymo koncepcija ir Modulinio profesinio mokymo programų rengimo metodika; atliktas Energetikos sektoriaus kvalifikacijų poreikio tyrimas ir parengtas Energetikos sektoriaus profesinis standartas. 2010–2012 metais skirtos lėšos 412,93 mln. Lt.</p>
Viešųjų finansų tvarumas	Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų tvarkymo optimizavimas	Lietuvos darbo biržos ir jos padalinių išlaikymo sąnaudos nuo 2014 m. sausio 1 d. perduodamos valstybės biudžetui.
	Valstybės valdomų įmonių reforma	Per devynis 2012 m. mėnesius valstybės valdomos įmonės gavo 5,018 mlrd. litų pajamų ir uždirbo 366 mln. litų grynojo pelno (eliminavus netipinius mokesčius valstybei). 2012 m. valstybės valdomos įmonės sumokėjo į šalies biudžetą didžiausią dividendų sumą iki šiol – 521,8 mln. Lt.
	Sveikatos apsaugos tinklo optimizavimas	Siekiant suformuoti efektyvesnę asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklą, programos vykdymo laikotarpiu (2010–2012 m.) sumažinta 20 sveikatos priežiūros įstaigų juridinių asmenų.
Finansinio stabilumo stiprinimas	Pakeistos Kredito unijų veiklos riziką ribojančių normatyvų, Kredito unijų likvidumo normatyvo ir padengimo likvidžiuoju turtu rodiklio apskaičiavimo taisyklės.	Šie Lietuvos banko teisės aktų pakeitimai leis užtikrinti tvarią kredito unijų veiklos plėtrą ir tinkamą veiklos rizikos valdymą. Taip pat ribos prisiimamos rizikos mastą bei jos koncentraciją.
	<p>Išlaikytas pasirengimas taikyti Finansinio tvarumo įstatyme numatytas priemones bei šių priemonių suderinamumas su valstybės pagalbos taisyklėmis.</p> <p>Įvertinus situaciją tarptautinėse ir šalies finansų rinkose, šių priemonių galiojimas buvo pratęstas iki 2013 m. birželio 30 d. Prireikus bus sprendžiama ir dėl tolesnio Lietuvos paramos bankų sektoriui priemonių galiojimo pratęsimo.</p>	<p>Europos Komisija, atsižvelgdama į Finansų ministerijos teiktą pranešimą, 2 kartus pratęsė Lietuvos paramos bankų sektoriui priemonių galiojimą – iki birželio 30 d. ir iki gruodžio 31 d.</p> <p>Priemonė sudaro galimybes prirėkus Vyriausybei imtis finansinio stabilumo stiprinimo priemonių.</p>
Pagrindinės priemonės, susijusios su Pavyzdinių iniciatyvų įgyvendinimu		
„Inovacijų sąjunga“	Detalesnė informacija apie iniciatyvos įgyvendinimo priemones pateikta šiame priede prie investicijų į MTEP didinimo tikslo.	
„Judus jaunimas“	Detalesnė informacija apie iniciatyvos įgyvendinimo priemones pateikta šiame priede prie tikslų: ankstyvojo jaunų žmonių pasitraukimo iš švietimo sistemos, turinčių aukštąjį išsilavinimą asmenų dalies išlaikymo, užimtumo didinimo (nacionalinės kvalifikacijų sistemos, jaunimo integracija į darbo rinką) bei prie pakto „Euro plus“ įsipareigojimų dėl konkurencingumo skatinimo (mokymo ir švietimo kokybės gerinimas, aukštojo mokslo tarptautinio patrauklumo	

	didinimas).	
„Europos skaitmeninė darbotvarkė“	Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2011–2019 metų programa	Gerinama Lietuvos gyventojų gyvenimo kokybė ir įmonių veiklos aplinka naudojantis informacinių ryšių technologijų (IRT) teikiamomis galimybėmis. Siekiama, kad iki 2019 m. ne mažiau kaip 85 proc. Lietuvos gyventojų naudotųsi internetu.
„Tausiai išteklius naudojanti Europa“	Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra	2012 m. įsigyotos 38 ekologiškos viešojo transporto priemonės (autobusai, naudojantys dujas, elektros ir hibridinius variklius).
„Globalizacijos erai pritaikyta pramonės politika“	Detalesnė informacija apie iniciatyvos įgyvendinimo priemonės pateikiama šiame priede prie pakto “Euro plus” įsipareigojimo skatinti konkurencingumą (verslo aplinkos gerinimas, administracinės naštos mažinimas) bei investicijų į MTEP didinimą (intelektinė nuosavybė).	
„Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė“	Detalesnė informacija apie iniciatyvos įgyvendinimo priemonės pateikiama šiame priede prie tikslo: užimtumo lygio didinimas (Lietuvos darbo biržos reforma, profesinio mokymo sistema, darbo rinkos lankstumas, ilgalaikių kvalifikacijų poreikis, aktyvios darbo rinkos priemonės)	
„Europos kovos su skurdu planas“	Detalesnė informacija apie iniciatyvos įgyvendinimo priemonės pateikiama šiame priede prie tikslų: užimtumo lygio didinimas bei skurdo ir socialinės atskirties mažinimas.	
Pagrindiniai NRD įsipareigojimai ateinantiems 12 mėnesių	Numatomos pagrindinės priemonės	Priemonių poveikis (kokybinis ir/ar kiekybinis)
Strategijos 2020 m. EUROPA tikslai		
Užimtumo lygio didinimas 20-64 m. gyventojų grupėje	Numatoma parengti Užimtumo didinimo 2014–2020 m. strategiją, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui. Planuojamas rengti priemonių planas, kuriame bus numatytas tinklų kūrimas su darbdaviais, švietimo paslaugų teikėjais, savivaldybėmis ir kt. Numatoma plėsti darbo rinkos stebėseną bei kuriant ilgalaikių kvalifikacijų poreikio žemėlapi bendradarbiaujant kompetentingoms įstaigoms (tęsiama), toliau bus rengiamasi EURES tinklo reformai (numatoma nuo 2014 m.), vykdyti tolimesnius veiksmus dėl teisės aktų, susijusių su darbo santykių lankstumu, pakeitimo.	
Investicijų didinimas į MTEP	Siekiant įgyvendinti inovatyvios ekonomikos plėtojimo mechanizmus, 2013 m. bus teikiama parama pagal Žaliosios pramonės inovacijų programą, finansuojama iš Norvegijos finansinio mechanizmo. Šios programos tikslas – įmonių, dirbančių žaliųjų produktų ir paslaugų rinkoje, konkurencingumo didinimas, įskaitant tradicinės pramonės įmones; žaliųjų inovacijų kūrimo ir diegimo bei verslumo skatinimas. Bendra programos vertė – 9,4 mln. Eurų	Numatoma įgyvendinti 14 projektų, kurių metu bus sukurti inovatyvūs ekologiški produktai ir naujos aplinkosauginės technologijos, išaugs aplinkosauginių technologijų diegimas įmonėse.

	2013 m. bus pradėtas kurti inovacijų paklausos didinimo priemonių (inovatyvūs viešieji pirkimai, ikiprekybiniai pirkimai) paketas. Numatoma parengti rekomendacijas dėl inovatyvių viešųjų pirkimų vykdymo ir rekomendacijas dėl ikiprekybinių pirkimų vykdymo.	
Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo ribojimas	2013 m. Klimato kaitos specialiosios programos lėšomis toliau bus finansuojami projektai pagal šias dvi kryptis – energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimas bei atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo skatinimas, aplinkai palankių technologijų, tarp jų efektyvios energijos gamybos kogeneracijos būdu, diegimas.	
Atsinaujinančių energijos išteklių sunaudojimas	Nacionalinė mokslo programa „Ateities energetika“, 2010–2014 metai: sukurti ir ištirti Lietuvos energetinio saugumo bei plėtros modelius; sukurti ateities energijos gamybos, tiekimo ir efektyvaus vartojimo mokslinę bazę. Numatomos lėšos: 2,9 mln. Lt	2013 m. bus vykdoma 11 projektų. Šių projektų vykdymas tęsis ir 2014 m.
Galutinės energijos vartojimo mažinimas	Klimato kaitos specialioji programa	2013 m. energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimo finansavimo krypties projektams iš viso numatyta apie 83 mln. Lt Klimato kaitos specialiosios programos lėšų.
	Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa	2013 metais atnaujinant (modernizuojant) daugiabučius namus jų skaičiuojamąsias šiluminės energijos sąnaudas planuojama sumažinti 16,5 GWh per metus
	Planuojama tęsti viešosios paskirties pastatų atnaujinimą.	
Įgijusių tik pagrindinį išsilavinimą ir toliau nesimokančių, 18-24 m. žmonių mažinimas	2013 m. bus atlikta lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino statistinė analizė, pagal kurios rezultatus planuojama parengti 2014 m. vertinimo normas nustatant skirtingą vertinimą raštingumo ir stiliaus aspektais mokiniams iš mokyklų tautinės mažumos mokomąją kalbą.	
Turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą, 30-34 m. žmonių dalies išlaikymas	Priėmimas į aukštąsias mokyklas. Bus patvirtintas 2015 m. geriausiųjų eilės sudarymo tvarkos aprašas, pagal kurį vyks I pakopos ir vientisųjų studijų valstybės finansuojamų vietų ir studijų stipendijų paskirstymas stojantiesiems renkantis studijas per konkursinį bendrą studentų priėmimą. Bus suplanuoti ir patvirtinti preliminarūs ir faktiniai 2013 m. valstybės finansuojamų studijų vietų aukštosiose mokyklose skaičiai siekiant išlaikyti ne mažesnę prieinamumą (siektiną rodiklį).	
	Studijų kokybės užtikrinimas. Bus išoriškai įvertinta 70 proc. aukštųjų mokyklų.	
Gyventojai, patiriantys skurdo riziką/ materialinius nepriteklius/gyvenantys bedarbių ar labai žemo užimtumo namų ūkiuose	2013 m. numatyta parengti Socialinės įtraukties didinimo 2014-2020 m. veiksmų planą. Bus tęsiami kultūrinės veiklos projektai, skirti patiriančioms atskirtį socialinėms grupėms, daugiavaikėms šeimoms, senjorams, vaikams ir jaunimui.	

Metinės augimo apžvalgos prioritetai		
Tęsti diferencijuotą augimui palankų fiskalinį konsolidavimą	<p>Fiskalinė konsolidacija, perviršinio deficito mažinimas. Siekiant, kad 2013 m. valdžios sektoriaus deficitas neviršytų 2,5 proc. BVP (laikomasi Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų, deficitą kasmet mažinti bent po 0,5 proc. BVP), valstybės biudžeto asignavimai 2013 m. suplanuoti ne didesni, negu 2012 m. (išskyrus kai kurias sritis).</p> <p>Investicijos į MTEP. Detalesnė informacija pateikiama šiame priede prie tikslo - investicijų didinimas į MTEP.</p> <p>Investicijos į energetiką. Detalesnė informacija pateikiama 2 priede (6 rekomendacija) bei šiame priede prie tikslų: atsinaujinančių energijos išteklių sunaudojimas ir galutinės energijos vartojimo mažinimas;</p> <p>Darbo rinkos politikos veiksmingumo priemonės. Detalesnė informacija pateikiama šiame priede prie tikslo - užimtumo lygio didinimas 20-64 m. gyventojų grupėje ir 2 priede.</p>	
Grįžti prie įprastų skolinimo ekonomikai sąlygų	Bus ir toliau siekiama gerinti smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų prieinamumą prie išorinio finansavimo šaltinių.	
Skatinti augimą ir konkurencingumą	Detalesnė informacija apie prioriteto įgyvendinimo priemones pateikiama šiame priede prie pakto "Euro plus" įsipareigojimo skatinti konkurencingumą bei investicijų į MTEP didinimą.	
Mažinti nedarbą ir krizės sukeltus socialinius padarinius	Detalesnė informacija apie prioriteto įgyvendinimo priemones pateikiama šiame priede prie tikslų: užimtumo didinimas, skurdo ir socialinės atskirties mažinimas.	
Modernizuoti viešąjį administravimą	<p>Viešieji pirkimai.</p> <p>Priėmus viešųjų pirkimų direktyvą, jos nuostatos bus įgyvendinamos nacionalinėje teisėje (keičiamas Viešųjų pirkimų įstatymas).</p> <p>Vykdomu projektu „Elektroninės paslaugos „E. sąskaita“ sukūrimas“ siekiama sukurti ir 2014 m. įdiegti informacinę sistemą, kurios funkcionalumas užtikrintų elektroninės paslaugos „E. sąskaita“ teikimą.</p> <p>Parengti teisės aktų pakeitimus, įtvirtinant prievolę nurodytoms perkančiosioms organizacijoms nustatytuose viešuosiuose pirkimuose teikti tik elektronines sąskaitas faktūras (priemonės įgyvendinimo terminas - 2015 metų II ketvirtis).</p> <p>Parengti teisės aktų pakeitimus, įtvirtinant prievolę</p>	

	perkančiosioms organizacijoms visų tarptautinių pirkimų skelbimus, konkursų sąlygas, susirašinėjimo dokumentus, tiekėjų pasiūlymus teikti tik elektroninėmis priemonėmis (priemonės įgyvendinimo terminas - 2015 metų IV ketvirtis).	
	Administracinės naštos mažinimas. 2013 m. suplanuoti trys administracinės naštos mažinimo veiksmai, kuriuos įgyvendinus našta sumažėtų papildomai 1,633 mln. Lt.	
	Viešojo administravimo skaitmeninimo projektų įgyvendinimo tęsimas.	
Pakto „Euro Plus“ įsipareigojimai		
Konkurencingumo skatinimas	<p>Siekiant įgyvendinti inovatyvios ekonomikos plėtojimo mechanizmus, 2013 m. bus teikiama parama pagal Žaliosios pramonės inovacijų programą, finansuojama iš Norvegijos finansinio mechanizmo.</p> <p>„Verslumo ugdymas ir mokymas. Verslumas turėtų būti laikomas viena iš svarbiausių kompetencijų ir verslumo teorinis bei praktinis mokymas iki 2015 metų turėtų būti įtrauktas į pradinio, pagrindinio, profesinio, aukštojo ir suaugusiųjų mokymo programas.</p> <p>Verslo aplinkos gerinimas. Siekiama paskatinti start-up'us ir naujų verslų kūrimąsi, verslo perdavimus padaryti labiau sėkmingesnius, pagerinti verslo priėjimą prie finansų, ir suteikti sąžiningiems verslininkams po bankroto antrąjį šansą. Taip pat siekiama mokesčių politiką padaryti labiau palankią verslui.</p> <p>Mentoringo, pagalbos ir paramos schemas tikslinėms grupėms. Įtraukia svarbias priemones, kurios skatintų verslumą tarp jaunų žmonių, moterų, pagyvenusių žmonių, migrantų ir bedarbių.</p>	<p>Šios programos tikslas – įmonių, dirbančių žaliųjų produktų ir paslaugų rinkoje, konkurencingumo didinimas, įskaitant tradicinės pramonės įmones; žaliųjų inovacijų kūrimo ir diegimo bei verslumo skatinimas. Bendra programos vertė – 9,4 mln. Eurų</p> <p>Teigiamas poveikis verslumo ugdymui ir mokymui, verslo aplinkai, tikslinių grupių verslumo skatinimui.</p>
	<p>2014–2020 m. įmonių konkurencingumo ir mažųjų bei vidutinių įmonių programa bus nustatoma 2014 m. sausio 1 d.-2020 m. gruodžio 31 d. laikotarpiui.</p> <p>Pagrindinis dėmesys Programoje skiriamas konkurencingumo didinimui, MVĮ steigimo ir verslumo skatinimui (Erasmus programa jauniems verslininkams, verslumo mokymai, tam tikrų tikslinių grupių verslumo skatinimui).</p> <p>Taip pat siekiama pagerinti MVĮ galimybes gauti finansavimą, skatinti rizikos kapitalo investicijas per finansinius instrumentus, pagerinti MVĮ sąlygas patekti į tarptautines rinkas.</p>	<p>Numatomas programos poveikis 1 m. laikotarpiui:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ES BVP padidėjimas 1,1 mlrd. eurų. 2. Sukurta ir išsaugota tūkstančiai darbo vietų. 3. 3,5 mlrd. eurų papildomos paskolos ir investicijos į ES įmones. 4. 39,000 partnerystės susitarimų tarp ES įmonių. 5. Tūkstančiai naujų verslo produktų, paslaugų. <p>Numatomas teigiamas Programos poveikis Lietuvos ekonomikai, konkurencingumui, valstybės finansams, MVĮ situacijai.</p>

	<p>Programos biudžetas – 2,5 mlrd. Eurų.</p> <p>Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa, Ekonomikos augimo veiksmų programa, Sanglaudos skatinimo veiksmų programa.</p>	Siekiami teikti aukščiausios kokybės formaliojo ir neformaliojo mokymo paslaugas; plėsti neformaliojo švietimo paslaugas. Numatomos lėšos: 312,92 mln. Lt.
Užimtumo skatinimas	Detalesnė informacija apie įsipareigojimo įgyvendinimo numatomas priemones pateikiama šiame priede prie strategijos 2020 m. Europa tikslo - užimtumo lygio didinimas.	
Viešųjų finansų tvarumas	Informacija apie planuojamas priemones bus pateikta Lietuvos Konvergencijos 2013 m. programoje.	
Finansinio stabilumo stiprinimas	Makroprodecinės politikos įgyvendinimas. 2013 m. numatoma patvirtinti Lietuvos banko įstatymo pakeitimus, kuriais Lietuvos bankui suteikiami makroprudencinės politikos formavimo ir vykdymo Lietuvoje įgaliojimai.	Lietuvos banko formuojamos ir vykdomos makroprudencinės politikos tikslas – prisidėti prie finansų sistemos stabilumo apsaugos, įskaitant finansų sistemos atsparumo stiprinimą ir sisteminės rizikos susidarymo mažinimą, taip siekiant užtikrinti tvarų finansų sektoriaus įnašą į ekonomikos augimą. Lietuvos bankas, formuodamas ir vykdydamas makroprudencinę politiką, taikys teisės aktuose nustatytas makroprudencinės politikos priemones, reikalingas Lietuvos banko formuojamos ir vykdomos makroprudencinės politikos tikslui pasiekti ir nustatančias reikalavimus finansų sistemai arba atskiroms finansų įstaigoms, kad būtų užkirstas kelias šalies finansų sistemos stabilumui kylančiai grėsmei arba ji būtų sumažinta.
	Finansinio stabilumo stiprinimo priemonių įgyvendinimas. Numatoma peržiūrėti ir papildyti Kredito unijų minimalius paskolų vertinimo reikalavimus ir parengti Kredito unijų vidaus kontrolės ir rizikos vertinimo (valdymo) organizavimo nuostatas.	Numatomi teisės aktų papildymai ir pakeitimai sudarys sąlygas tiksliau ir konservatyviau vertinti kredito unijų kredito riziką bei atsakingiau prisiimti ir valdyti kitas finansines rizikas.
Pavyzdinių iniciatyvų įsipareigojimai		
„Inovacijų sąjunga“	Detalesnė informacija apie iniciatyvos įgyvendinimo numatomas priemones pateikiama šiame priede prie pakto „Euro plus“ įsipareigojimo skatinti konkurencingumą bei investicijų į MTEP didinimą.	
„Judus jaunimas“	Toliau planuojama įgyvendinti Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo programą.	
„Europos skaitmeninė darbotvarkė“	Planuojama tęsti Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2011–2019 metų programos įgyvendinimo priemones.	
„Tausiai išteklius naudojanti Europa“	<p>2013m. ketinama vykdyti šiuos užsakomuosius darbus:</p> <p>„Aplinkai žalingų subsidijų įvardinimas, jų vertės bendroje šalies mokesčių sistemoje nustatymas. Aplinkai žalingų subsidijų nustatymo metodikos parengimas“;</p> <p>„Mokesčių, skatinančių aplinkos apsaugą, identifikavimas bendroje mokesčių sistemoje. Pasiūlymai dėl aplinkos apsaugą skatinančių mokesčių didinimo ir naujų mokesčių įvedimo, atitinkamai mažinant kitų rūšių mokesčius“</p> <p>2013 m. planuojama įsigyti 37 ekologiškas viešojo transporto</p>	

	priemonės, pradėti dviračių infrastruktūros miestuose modernizavimą ir plėtrą, pasirašyti rangos sutartis dėl Vilniaus ir Kauno intermodalinių terminalų viešuosiuose logistikos centruose steigimo ir pradėti darbus.	
„Globalizacijos erai pritaikyta pramonės politika“	Priimtas sprendimas 2013 m. įkurti Inovatyvios ekonomikos tarybą, kuri bus atsakinga už valstybės institucijų, verslo ir mokslo visuomenės efektyvesnį bendradarbiavimą ir sieks sudaryti palankesnę aplinką inovacijas diegti versle.	
„Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė“	Detalesnė informacija apie iniciatyvos įgyvendinimo priemonės pateikiama šiame priede prie tikslo: užimtumo lygio didinimas.	
„Europos kovos su skurdu planas“	Detalesnė informacija apie iniciatyvos įgyvendinimo numatomas priemones pateikiama šiame priede prie tikslų: užimtumo lygio didinimas bei skurdo ir socialinės atskirties mažinimas.	